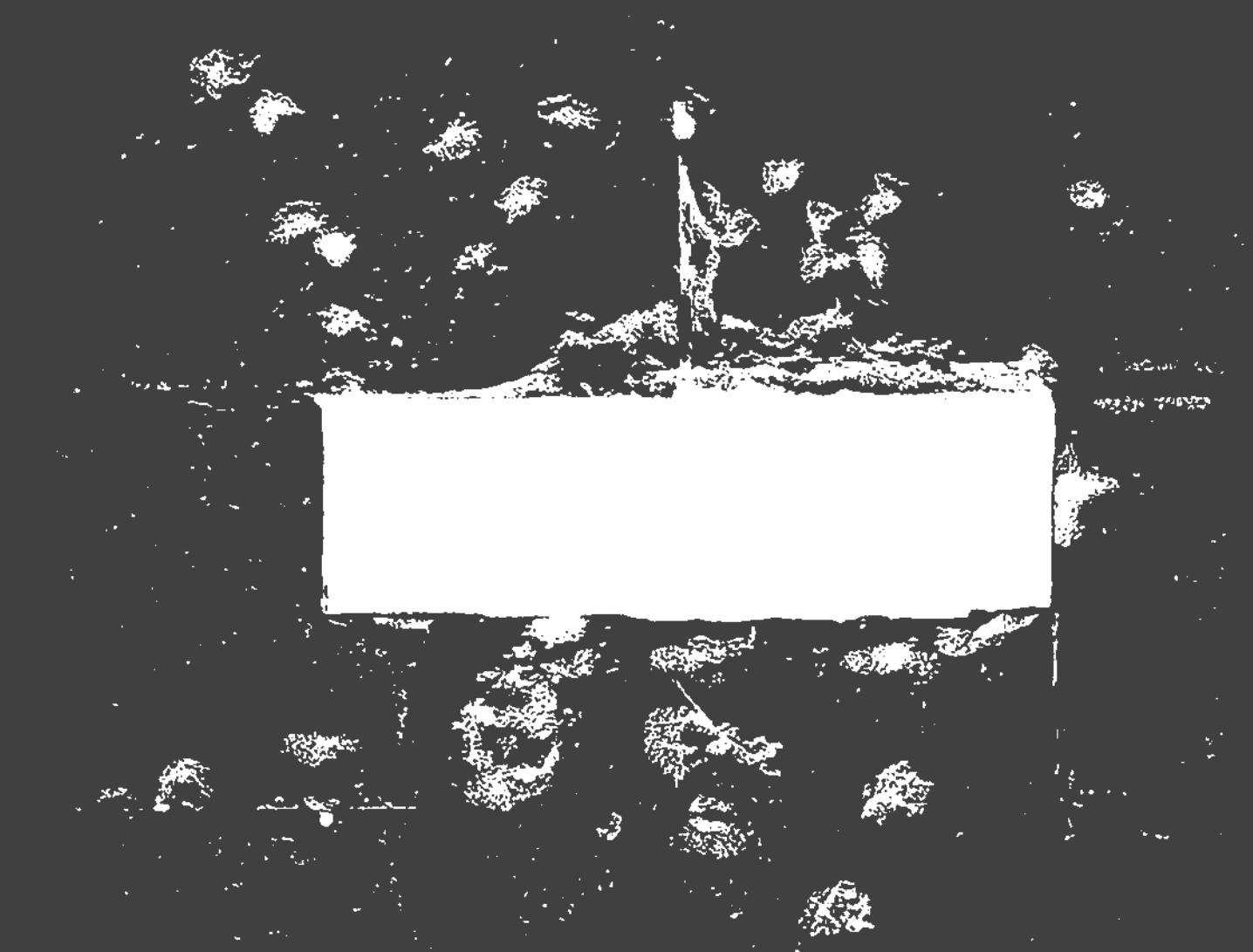

LEGIONÁŘSKÝ

2-3/2022

Směr

80 let operace
Anthropoid

Připomínky
bitvy u Zborova

Opomíjený
tarnopolský ústup

Z činnosti
legionářských jednot

MUZEUM LEGIÍ

ČESKOSLOVENSKÝCH

SOKOLSKÁ 33 (VSTUP Z ULICE JEČNÁ), PRAHA 2
OTEVŘENO: ÚTERÝ - PÁTEK 9:00 - 18:00
VSTUP ZDARMA

legie100.com/muzeum

VZPOMÍNÁME

Vzpomínka na místopředsedu ČsOL bratra Tichomíra Mirkoviče	2–3
--	-----

ANTHROPOID

Repatriace ostatků „Špióna, jemuž nevěřili“	4–5
Ministryně obrany otevřela výstavu o Anthropoidu na náměstí Míru	6–7
80 let od útoku československých parašutistů	8
Smutné prvenství	9
Den Jana Kubiše v Panenských Břežanech	10–11
Anthropoid v Muzeu na demarkační linii v Rokycanech	12
Důstojná pieta k 80. výročí lidické tragédie	13
80. výročí posledního boje sedmi statečných Čechoslováků	14–17
12. ročník Ohně(bez)naděje za obětí Ležáckých	18–19
80. výročí tragického osudu Ležáků	20–21
80 let operace SILVER A v Senicích	22
Na Malvazinkách se nově nachází pietní místo rodiny Fafkových	23
Památník odboje v Žamberku se otevřel návštěvníkům	24–25
Deska a murál na počest manželů Sonnevendových	26
V Rokycanech jsme si připomněli Josefa Strankmüllera	27
Skotsko 2022: Pouť do krajiny Commandos	28–31
Výstava o operaci Anthropoid v belgickém Bastogne	32–33

TRADICE

Odhalení pomníku čs. legionářům v Belloy-en-Santerre	34–35
104. výročí přísahy v Darney a Den ozbrojených sil ČR	36–37
Prezentace čs. legií – Boj na Píavě 1918	38–39

ZBOROV

Od památné bitvy u Zborova uplynulo 105 let	40–41
Návrat pamětních desek na Staroměstskou radnici	42–43
Zborovský den s potomky po zborovácích	44–45
Tarnopolský ústup – 105 let od opomíjeného závěru zborovské bitvy	46–53

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Setkání Modrých baretů v Českém Krumlově u příležitosti 30. výročí zahájení mírové mise UNPROFOR	54–55
Setkání veteránů v Hlavním sále MO Na Valech	56
Cestami válečnými i mírovými – vzpomínky generála Masopusta	57
Rozporuplný srpen	57

77. VÝROČÍ VÍTĚZSTVÍ

77. výročí Ostravské operace a osvobození Ostravy	58–59
V den výročí zahájení Pražského povstání	60
Pieta za popravené a padlé hrdiny	61

STALO SE

Tragické výročí zakladatele státu	62
Pietní akt 8. května na Olšanských hřbitovech	62
Nový velitel v Moravské Třebové	63
80. výročí vzniku 1. čs. samostatného polního praporu	64–65
BAHNA 2022	65
73 let od justiční vraždy válečného hrdiny	66
Připomenutí obětí komunistického režimu	66
80 let od popravy Aloise Eliáše	67
Příběh Wellingtonu T2990 se uzavřel	68–69
Ani Francie nezapomíná na poručíka Španiela	70
U hrobu manželů Benešových	71
To kalné ráno... v Lánech	71
Pieta k 104. výročí bojů o Doss Alto	72
Uctění památky vyhnaných na pražském Masarykově nádraží	73
Den dětí pro malé válečné uprchlíky	74–75

ČINNOST JEDNOT

Květnové připomínky Dne vítězství v Liberci	76
78. výročí výsadku skupiny BARIUM	77
77. výročí Dne vítězství v Kladně a Tuchlovicích	77
Připomínky konce druhé světové války v Olomouci	77
4. ročník střelecké soutěže na počest Ludvíka Darovce	78
Střelecký den jednoty ČsOL Bruntál	79
Představení nové publikace a ocenění doktora Karla Podolského v Olomouci	79
Závod brannosti v Ostravě-Michálkovicích	80
Dětský den v Sýčině	81
22. ročník srazu majitelů a příznivců vojensko-historické techniky ve Vojnicích	82
Vzpomínka na Otakara Svitáka	83
Olomoucká Jednička na Týdnu vojenské historie – výstava Od Bachmače k republice	84–85
Vděčná vzpomínka 85. výročí úmrtí TGM v Uzenicích	85
12. ročník střelecké soutěže na počest Vandy Biněvské	86
125 let od narození štábního kapitána Theodora Kouby	87
Nový památník válečným veteránům v Ostravě	88
Milevské branné závody 2022	89
Veteránský revolver – střelecká soutěž družstev 2022	90
Vzpomínka na sestru Irenku	91
Soutěž Mistr Jan Hus následovníkům 2022	91
Den ústavy Ukrajiny	92

Vzpomínka na místopředsedu ČsOL bratra Tichomíra Mirkoviče

Dne 14. dubna 2022 nás zasáhla smutná zpráva pro celou Československou obec legionářskou. Navždy nás opustil náš místopředseda bratr Tichomír Mirkovič, válečný veterán druhé světové války, čestný občan MČ Praha 2 a především dobrý člověk. Kdo jsme jej znali, budeme si jej vždy pamatovat jako muže, který byl navzdory vysokému věku nesmírně aktivní.

Pohřeb bratra Tichomíra Mirkoviče s vojenskými potcmami se konal 27. dubna v kapli sv. Václava na Vinohradském hřbitově. Spolu s rodinou se posledního rozloučení účastnila paní ministryně obrany Jana Černochová, která nad rakví pronesla dojemný projev, v němž ocenila bratra Tichomíra jako válečného veterána i jako aktivního funkcionáře ČsOL. Poslaneckou sněmovnu zastupoval předseda Podvýboru pro válečné veterány pan poslanec Pavel Růžička. Za přítomné sestry a bratry z ČsOL se s naším místopředsedou rozloučil bratr předseda Pavel Budinský, který svou smuteční řeč zakončil slovy:

„Miro, bratře – příteli, loučím se s Tebou. Za sebe, i za nás všechny, sestry a bratry z Československé obce legionářské – Tobě tak drahé.

Děkuji Ti za Tvůj život, kterým si nám tak hezky psal do našich srdcí a myslí. Vše to tam máme zaznamenáno. Vše si ponecháme ve vzpomínce na Tebe po zbytek života.

Čest Tvé památce!“

Tichomír Mirkovič se narodil v osadě Rogač u Dubačka v tehdejší Království Jugoslávie (dnes území Bosny a Hercegoviny). Rok jeho narození je zahalen tajemstvím – dle vlastních slov se narodil 9. prosince 1926, ale jelikož mu byly za války vystaveny falešné dokumenty, nalezneme ve všech dokumentech rok narození 1928. Žádný úřední dokument z předválečné doby se nedochoval. Chudí Mirkovičovi byli jednou ze dvou početných srbských rodin v obci, Tichomír byl ze šesti sourozenců.

Na začátku dubna 1941 byla Jugoslávie vtažena do druhé světové války. Ve velice rychlém sledu však byla jugoslávská armáda přesilou německého, italského a maďarského vojska poražena a nastala okupace. Do jugoslávské armády byl po napadení mobilizován také Tichomírův otec, který byl během tzv. dubnové války raněn při bombardování Sarajeva a na následky poranění později zemřel. Mirkovičovi zůstali bez živitele a pro mladého Tichomíra nadobro skončila léta dětství. Po obsazení Bosny německými okupanty byl nucen uprchnout z domova a skrývat se před chorvatskými ustašovci. Od té doby

Tichomír Mirkovič již nikdy neviděl matku ani nejmladší sestru Ljubinku (s ostatními sourozenci se setkal až v roce 1956). Vstoupil do partyzánského oddílu pod vedením Rajka Čelonje a Pere Sariča u městečka Milići, kde prošel zjednodušeným výcvikem. Když se naučil zacházet se zbraní, byl Mirkovič zařazen do čety Pere Jelkiče, se kterou se pak účastnil bojů u Zvorniku na řece Drině. Situaci popsal takto: „Dislokace našeho oddílu byla v Caparde-Kozluk-Kamenice. Naše postavení bylo v lesnatém kopci, nad městem Zvornikem, pod námi holé skály, kudy vedla hlavní silnice, odkud Němci útočili. Kdybychom měli kamenné balvany, mohli bychom je volně kutálet na nepřítele. Další naší výhodou bylo, že srbští četníci, oddíl Rajka Čelonje, vyhodili do vzduchu most u Nové Kasaby, čímž byl zablokován průchod hlavní silnicí k Sarajevu.“ Zde prošel svým bojovým křtem. Partyzáni odráželi německé a ustašovské útoky a měli četné ztráty. „Vzpomínám si, jak jsme my, mladí, dostali rozkaz, abychom v okolní vesnici zabavili čisté bavlněné košile a plátna a z toho se nadělaly obvazy. Lidem jsme slibili, že jim to zaplatíme, až válka skončí. Myslím, že se toho nikdy nedočkali.“ Proti přesile pak museli partyzáni ustoupit do Miliće.

Následovaly boje v pohoří Romanija, asi deset kilometrů od Sarajeva. Zde partyzáni strádali nedostatkem všech zásob, hlavně jídla a nedostatečným oblečením do sněhu. „Nepřítel občas vysílal proti nám trestné výpravy, ale v horách jsme byli pány my.“ Tichomír Mirkovič utrpěl zranění pravé nohy, byl zařazen mezi uprchlíky a převezen do Srbska. Na základě udání byla prozrazena jeho partyzánská minulost, byl zatčen a umístěn do koncentračního tábora v Šabacu. Aby se zachránil, vstoupil v červenci 1944 na oko do Srbského dobrovolnického sboru, k tzv. Ijotičevcům, což mu umožnilo zběhnout zpět k partyzánům. Bojoval pak v rámci 8. černohorské partyzánské brigády, která podléhala Národněosvobozeneckým vojskům a partyzánským oddílům Jugoslávie (NOV a POJ) pod velením komunistického vůdce Josipa Broze Tita. Tichomír Mirkovič se s Titovými partyzány účastnil osvobození Bělehradu. Konec

války jej zastihl na slovinském území u rakouských hranic.

Po válce využil nabídky k cestě do Československé republiky, kde se mohla jugoslávská mládež vyučit řemeslům. V červnu 1946 odjel do Prahy a vyučil se soustružnictví ve firmě TOS Hostivař. Absolvoval dělnickou přípravku pro studium na vysoké škole, a i když musel v roce 1949 vysokoškolské studium pro účast na studentském pochodu na Pražský hrad z února 1948 přerušit, nakonec se ke studiu vrátil a v roce 1954 se stal absolventem filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Z prvního zaměstnání na katedře přírodních věd byl z politických důvodů propuštěn a po vystřídání několika míst začal pracovat v podniku RAJ na Praze 10 jako vedoucí kontrolního a inventurního oddělení. Jelikož však dával příliš najevo

svůj nesouhlas s okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy roku 1968, byl pro „politickou nespolehlivost“ opět propuštěn. Až do roku 1989 pracoval jako skladník, následně odešel do důchodu. V době sametové revoluce se angažoval v Občanském fóru na Praze 2.

Válečný veterán Tichomír Mirkovič se stal v květnu 1994 členem Československé obce legionářské. Několik let byl předsedou Jednoty ČsOL Praha 2, do poslední chvíle zastával funkci místopředsedy ČsOL. I ve svém věku byl velmi aktivní – pravidelně se účastnil jednání spolkových orgánů, reprezentoval legionářskou Obec během pietních a společenských akcí a udržoval si velký přehled o dění ve spolku i mimo něj. Byl držitelem řady ocenění a vyznamenání, jak z období války, tak za svou činnost v ČsOL. V roce 2018 mu bylo uděleno čestné občanství Městské části Praha 2 a o rok později byl povýšen do hodnosti plukovníka ve výslužbě. O svých válečných zážitcích napsal díky ČsOL dvě knížky, první v roce 2012 pod názvem *Mé neblahé dětství a válka*, druhou v roce 2019 pod názvem *Přišel jsem o všechno*. ■

text br. Petr Tolar
foto Ministerstvo obrany ČR

Repatriace ostatků „Špióna, jemuž nevěřili“

Ostatky někdejšího šéfa zpravodajského odboru Ministerstva národní obrany exilové československé vlády Františka Moravce byly v úterý 26. dubna 2022 převezeny do Čech. Slavnostní repatriace ze Spojených států amerických do České republiky proběhla letounem vládní letky za osobní účasti ministryně obrany Jany Černochové a Moravcovu vnučku Anity Moravec Gard.

František Moravec měl bohatý život. Narodil se 23. července 1895 v Čáslavi. Studia práv přerušila první světová válka. Jako mladý důstojník rakousko-uherské armády byl zajat na východní frontě a následně dobrovolně vstoupil do řad srbské dobrovolnické divize, se kterou se účastnil bojů v rumunské Dobrudži. Po návratu do Ruska se dostal mezi legionáře putující do Francie, kde pak prodělal několik důstojnických kurzů. Pro nedostatek důstojníků v italské legii byl ale převelen do Itálie a po skončení války se zapojil do bojů o Slovensko proti maďarským bolševikům.

V armádě zůstal a vypracoval se na vůdčí postavu československého vojenského zpravodajství. Těsně před okupací Čech a Moravy německými vojsky odletěl spolu s dalšími vybranými zpravodajci v rámci „Moravcovy jedenáctky“ do Anglie. V londýnském exilu hned navázal spolupráci s Brity, která byla velmi důležitá pro celou československou zahraniční akci vedenou exilovým prezidentem Edvardem Benešem. Podařilo se mu také prosadit vlastní program československých agentů-parašutistů vysílaných do okupované vlasti se zvláštními úkoly. A obecně je dnes přijímáno, že to byl právě František Moravec, kdo inicioval operaci ANTHROPOID s cílem likvidace zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.

Impulzem k tomu byla msta za popravu Moravcova kolegy a přítele generála Josefa Bílého po příchodu Heydricha do Prahy. Moravcovými mstiteli se nakonec stali Josef Gabčík a Jan Kubiš, kteří v květnu 1942 provedli úspěšný atentát.

V roce 1944 byl šéf zpravodajců Moravec povýšen do hodnosti brigádního generála, ale s blížícím se koncem druhé světové války bylo stále jasnější, že vliv nad vojenským zpravodajstvím v osvobozené republice převzou prokemelsky orientovaní důstojníci. Hned po únoru 1948 tak musel odejít do svého třetího exilu, ze kterého se však již nevrátil. Angažoval se v činnosti západních zpravodajských služeb proti komunistickému režimu v Československu, v závěru života pak působil jako poradce amerických zpravodajců pro československý region. Zemřel 26. července 1966 ve Washingtonu, D.C. Sepsané vzpomínky Františka

Moravce vydala v 90. letech jeho dcera pod titulem „Špión, jemuž nevěřili“. Urna s jeho popelem byla dlouhé roky u rodiny žijící ve Spojených státech, ale jeho osobním přáním bylo vrátit se alespoň posmrtně do rodné Čáslavi. To se podařilo až v roce 2022, dlouhých 74 let před odchodem do exilu a necelých 56 let po smrti.

Vnučka generála Moravce, paní Anita Moravec Gard, se prostřednictvím Vojenského historického ústavu Praha obrátila na Ministerstvo obrany ČR s žádostí o spolupráci při převozu ostatků do České republiky. Akci se tak podařilo spojit se zahraniční cestou české ministryně obrany do Spojených států, a to právě v roce 80. výročí operace ANTHROPOID, ke které by bez Františka Moravce nikdy nedošlo. Úspěšná

repatriace se podařila i díky osobnímu zájmu české ministryně obrany paní Jany Černochové.

Slavnostní akt spojený s návratem ostatků začal na čáslavském vojenském letišti, které je domovem 21. základny taktického letectva. Nástupu se zúčastnila početná rodina generála Moravce, předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky paní Markéta Pekarová Adamová, představitelé diplomatických sborů ze Slovenska a Spojených států amerických, zástupci rezortu obrany, samosprávy, váleční veteráni, příslušníci ozbrojených sil a vojenského zpravodajství, včetně příslušníků 601. skupiny speciálních sil nesoucí čestný název „Generála Františka Moravce“, zástupci vlasteneckých organizací, spolků, iniciativ a muzeí a další pozvaní hosté. Vedoucím delegace ČsOL byl předseda br. Pavel Budinský. Čestné stráže zajistili vojáci

Čestné stráže Armády České republiky, sokolové z České obce sokolské, členové Československé obce legionářské a klubu vojenské historie Rota Nazdar. Z letiště se kolona hostů přesunula na městský hřbitov v Čáslavi, kde byla urna uložena na čestné místo do kolumbária. Na svého slavného rodáka město nezapomíná, byl jmenován čestným občanem a jeho jméno nese hlavní třída.

Symbolický návrat brigádního generála Františka Moravce do rodného města byl důstojným zadostiučiněním jeho vynuceného pobytu v exilu. Svůj život zasvětil službě demokratické Československé republice, a za to si zaslouží naši vzpomínku a úctu. Na nice, ve které je urna uložena, je vytesán nápis: „Nikdy nesmíme vzdát spravedlivý boj pouze proto, že se situace zdá beznadějná – žádná moc na světě nemůže navždy zotročit lidského ducha.“ ■

Ministryně obrany otevřela výstavu o Anthropoidu na náměstí Míru

text br. Jiří Filip
foto MO ČR

Již před pěti lety vznikla ve spolupráci Československé obce legionářské a Iniciativy A. panelová výstava, mapující operaci Anthropoid. A právě u příležitosti 80. výročí této operace vznikla nová a doplněná verze původní výstavy. Ta se tak stala v letošním roce hlavní výstavou, jejímž prostřednictvím jsme společně s našimi partnery přibližovali příběh této slavné operace.

Výstava, která byla vyhotovena hned ve třech různých provedeních pro venkovní i vnitřní prezentaci, putovala v roce 2022 po celé České republice. Tou nejprestižnější pak byla venkovní panelová výstava, která byla realizována díky podpoře Ministerstva obrany, Československé obce legionářské a dalších partnerů. Outdoorová výstava začala svou letošní pouť v Plzni, kde byla po dobu jednoho měsíce k vidění a to nejen v rámci Slavnosti svobody. Ihned poté výstava zavítala na pražské náměstí Míru,

kde byla slavnostně představena za přítomnosti ministryně obrany ČR paní Jany Černochové a místostarosty městské části Praha 2 pana Jana Korsesky, kteří pronesli úvodní projevy.

Právě tato instalace se stala první ze série vzpomínkových akcí, jimiž městská část Praha 2 připomněla památku Jana Kubiše a Josefa Gabčíka i Pražanů, kteří jim obětavě pomáhali po útoku na představitele nacistického teroru v protektorátu Reinharda Heydricha. Na panelech byly k vidění texty a fotografie, jež připomněly události směřující k atentátu, útok samotný i to, co po něm následovalo.

ČsOL při slavnostním zahájení výstavy reprezentoval její předseda br. Pavel Budinský, mezi vzácnými hosty nechyběla brigádní generálka Lenka Šmerdová, která zastupovala Generální štáb AČR. V rámci svého vystoupení představil místostarosta Prahy 2 Jaroslav Šolc novou trasu Anthropoid v rámci cyklu edukačních venkovních her Putování Prahou 2. Zahájení výstavy se za vedení Prahy 2 zúčastnili i místostarosta Jan Kolář a radní Renáta Kašická.

Na výstavě se autorsky podíleli pánové Jaroslav Čvančara, Vlastislav Janík a Karel Polata z Iniciativy A. Při její realizaci

stála celá řada pracovníků Ústředí ČsOL a Muzea československých legií, ať už po odborné či technické stránce. Díky vynikající spolupráci Iniciativy A. a ČsOL vznikla výstava, která byla na náměstí Míru k vidění do výročního dne posledního boje parašutistů 18. června. Vzhledem k tomu, že zvolené místo patří k velmi frekventovaným částem hlavního města, mělo možnost výstavu shlédnout tisíce místních obyvatel i návštěvníků Prahy. Následně se výstava přestěhovala do Památníku odboje Žamberk, kde byla k vidění až do konce září tohoto roku. ■

br. Jiří Filip

80 let od útoku československých parašutistů

Vpátek 27. května 2022 uspořádala městská část Praha 8 program v ulici V Holešovičkách jako připomínku 80. výročí útoku československých parašutistů na Reinharda Heydricha. Vzácní hosté události a stovky přítomných návštěvníků shlédli také komentovanou rekonstrukci úspěšného útoku na zastupujícího říšského protektora. Po jejím skončení se odehrál u pomníku Operace Anthropoid pietní akt, jímž byl vzdán hold československým hrdinům.

K pomníku položila věnec tehdejší ministryně zahraničí Velké Británie Liz Trussová. Květinové dary dále položili ministryně obrany ČR Jana Černochová, ministr obrany Slovenské republiky Jaroslav Naď, ministr zahraničí ČR Jan Lipavský či primátor Prahy Zdeněk Hřib. Za Československou obec legionářskou se památce parašutistů a jejich spolupracovníků poklonil předseda br. Pavel Budinský v doprovodu člena

Předsednictva RV ČsOL br. Jiřího Charfreitaga. Již celý začínající květnový víkend byl ve znamení řady akcí k připomenutí operace Anthropoid i na dalších místech naší vlasti, které vyvrcholily ve dnech výročí boje o kostel v Resselově ulici.

U příležitosti 80. výročí operace Anthropoid připravil odborník na zbraně a policejní podplukovník ve výslužbě Pavel Černý se svým týmem Tactical Training SW&TT trilogii dokumentárních videí o výzbroji a způsobu boje československého odboje. První díl se věnoval pistolnickým přestřelkám legendárního odbojáře štábního kapitána Václava Morávka, druhý objevu Gabčíkovy původní pistole a likvidaci Heydricha v zatáčce V Holešovičkách a třetí závěrečný díl poslední bitvě parašutistů v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Resselově ulici. Československá obec legionářská se podílela především na přípravě druhého dílu, mimo jiné dodáním digitální vizualizace místa útoku, a vysloužila si poděkování jeho autorů.

Premiéry jednotlivých dílů proběhly v kulturním pražském centru Libeňský svět, za velkého zájmu odborné, ale i laické veřejnosti. Jednotlivá promítání byla doprovázena komentářem pplk. Černého, výstavkou trojrozměrných předmětů využitých při natáčení a besedou s historiky Vlastislavem Janíkem či Jaroslavem Čvančarou. ■

Smutné prvenství

V pátek 27. května jsme si připomněli 80. výročí popravy rodiny Václava Stehlíka. Šlo o vůbec první oběti stanných soudů v celém protektorátu...

Václav Stehlík byl penzionovaný železničář a člen ilegální odbojové sítě železničářů. Jeho adresu už v Anglii obdrželi i Josef Gabčík a Jan Kubiš z výsadku Anthropoid. Krátce po seskoku proto zamířili do Rokycan právě do domu, kde bydlela rodina Stehlíkových. Od Václava Stehlíka se parašutisté přesunuli do Plzně na další záchytné adresy.

Na konci dubna 1942 pomohli Stehlíkovi i dalším parašutistům. Jednalo se výsadkáře z operace Tin a Intransitive, a to Ludvíka Cupala a Vojtěcha Lukašтика. Adresu Stehlíkových, jako tomu bylo u Gabčíka s Kubišem, dostali také už v Londýně.

Když Cupal s Lukaštem od Stehlíkových 1. května 1942 odešli, došlo k dramatické situaci, která způsobila rodinnou tragédii. Zeť Václava Stehlíka František Mareška se pohádal se svou manželkou i se svým tchánem, údajně ze žárlivosti, a šel vše nahlásit na četnickou stanici. Četníci chtěli jeho udání zamést pod koberec, ale Mareška trval na tom, že mají jeho výpověď předat gestapu. To se nakonec i stalo a gestapo zatklo Stehlíkovi i manžele Mareškovi 25. května 1942, dva dny před atentátem na protektora. Celou rodinu Stehlíkových odsoudili nacisté k trestu smrti. Popravě neunikl ani Mareška, a to i přesto, že svou rodinu udal.

Zprávu o prvním rozsudku stanného soudu vydala ČTK 28. května 1942, večer ji hlásil pražský rozhlas a následující den ji přinesl všechen denní tisk. Zněla:

„Václav Stehlík, jeho manželka Růžena Stehlíková, synové Václav a František, dcera Josefina provdaná Marešková a zeť František Mareška, narozený v Kryrech, vesměs bytem v Rokycanech. Všichni byli popraveni 28. května 1942 na stělnici v Lobzích. Odsouzení vědomě poskytovali úkryt osobám policejně nehlášeným, které měly účast na činech nepřátelských Říši.“

Protože nacisté po atentátu na Heydricha spěchali s exemplárním potrestáním zatčených osob, popravili celou rodinu Stehlíkových dříve, než z nich mohli brutálními metodami dostat jména dalších spolupracovníků. Tím se nejspíš podařilo zachránit životy mnoha dalších lidí zapojených do odbojové činnosti.

Podle dochovaného protokolu prosila cestou na popraviště zoufalá Josefina Marešková o milost a snažila se své trýznitele v uniformách policie obměkčit. Třiašedesátiletý Václav Stehlík se při popravě choval velice statečně, stejně jako jeho synové.

Šestnáctiletý František Stehlík chtěl bránit svoji matku, která nakonec omdlela a byla zastřelena v bezvědomí. Po Františku a Josefíně Mareškových zůstala dvouletá dcera Jaroslava, kterou si tajně osvojili sousedé. Přestože po ní usilovně pátralo gestapo, nebyla odhalena a válku nakonec přežila.

Doktor Zdeněk Čáp¹ v jednom ze svých dopisů píše, že u Stehlíků parašutistu skutečně ošetřoval. Byl ze skupiny, která seskočila v „Pekle“ a dalšího sešival na „Dlouhých loukách“ mokroušských. Z toho dopisu však vyplývá, že on žádného z parašutistů nepovažoval za Gabčíka nebo Kubiše. Kubiš i Gabčík podle dostupných pramenů skutečně dostali adresu na Václava Stehlíka, ale neznamená to, že u Stehlíků byli právě oni. Všechny prameny i literatura však mluví o tom, že Stehlíkovi byli první, nebo alespoň jeden z prvních úkrytů parašutistů po seskoku. Porovnáním všech pramenů a svědeckých výpovědí dosud žijících pamětníků, došel autor Karel Hofman² k závěru, že s největší pravděpodobností se jednalo o parašutisty Vojtěcha Lukašтика a Ludvíka Cupala, kteří u Stehlíků přespali začátkem května, protože vzhledem k poměrům v rodině Stehlíkových by se delší nebo opakovaný pobyt parašutistů u nich neutajil. ■

Historické podklady:

Rokypedie – malá encyklopedie Rokycan

RNDr. Mgr. Miroslava Šandová, ČSBS – ZO Rokycany

¹ MUDr. Zdeněk Čáp, smluvní lékař Československých drah, byl aktivně zapojen do odbojové činnosti v Rokycanech.

² Karel Hofman, 1994: První oběti heydrichiády – Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, č. 6/1994:1-41

Den Jana Kubiše v Panenských Břežanech

br. Jiří Charfreitag

Československá obec legionářská se v letošním roce účastnila a pořádala nepřeborné množství akcí, které se tématem atentátu na Heydricha zabývaly. Proto jsme si nemohli nechat ujít akci, na kterou nás pozvalo Oblastního muzeum Praha-východ a Památník národního útlaku a odboje v Panenských Břežanech. Vždyť právě ředitel zmiňovaného muzea je naším dlouholetým spolupracovníkem a spoluautorem zmiňované putovní výstavy Anthropoid 80 let.

Den Jana Kubiše, jak byl sobotní celodenní program nazván, zahrnoval velké množství unikátních aktivit, které mohli jeho návštěvníci prožít. Krom prohlídky samotné expozice, která sama o sobě stojí za návštěvu, zde bylo vůbec poprvé možné cestovat časem o celých 80 let zpět. Brýle s virtuální

realitou umožnily návštěvníkům přesun o 10 kilometrů jižněji – do ulice V Holešovičkách, a to do dne 27. května 1942, kdy byl proveden atentát na zastupujícího říšského protektora. K vidění byl také originální dopis Jana Kubiše, který odeslal slečně Marii Žilanové jen několik dní před smrtí R. Heydricha.

DEN JANA KUBIŠE v Panenských Březanech

Program dne:
Horní zámek

- Vystavení originálu dopisu Jana Kubiše
- Exkurze do vojenského tábora v zámečném parku
- Přehlídka vojenské techniky
- Aktivita pro děti od Československé obce legionářské
- Nové zaplácené artefakty v expozici PNUJ
- Přednáška Eduarda Stehlíka o Janu Kubišovi
- Koncert skupiny Taxmeni
- Film režiséra J. Sequense „Atentát“ z roku 1964
- Byt z virtuální reality

Dolní zámek
 Přehlídka dvou stavebních slohů:

- Hlavní brána s původní výzdobou ve stylu art-deco
- Exteriér domu čp. 84 ve stylu art-deco
- Hlavní schodiště zámku ve stylu art-deco
- Klenbohní sál v prvním patře zámku

28. května 2022 od 9.00 do 23.00hod.

Atmosféru čtyřicátých let a naší tehdejší armády zde vytvořili kolegové z KVH České Budějovice a KVH 45 Brno, kteří postavili vojenský tábor a vystavili unikátní dobovou techniku. Nechyběla samozřejmě také výzbroj a výstroj našich vojáků s možností si jednotlivé části vyzkoušet. Úlohou naší Obce zde bylo vytvořit program pro děti, který jsme pojali v duchu výcviku našich parašutistů ve Velké Británii. Vrh bombou na cíl, plížení pod ostnatým drátem a kuličková střelnice zabavily nemalé množství dětských návštěvníků. Samozřejmě, že největší úspěch měla střelnice, na které si mohly děti potěžkat a vyzkoušet legendární samopal Sten Mk. II, zamířit na terč s Heydrichem a pokusit se jej zasáhnout v jeho černém mercedesu. To se také

drtivě většině střelců podařilo, přičemž musíme potvrdit známý fakt, že děvčata mají lepší mušku než chlapi.

Hlavní program celého dne se pak odehrával v centru zámečké zahrady na postaveném venkovním pódiu. Zde se postupně během dne vystřídalo několik řečníků, kteří následně předali mikrofon Eduardu Stehlíkovi, jenž návštěvníky seznámil s životem Jana Kubiše a výcvikem našich parašutistů ve Velké Británii. Po koncertu kapely Taxmeni, který proběhl v podvečer, již přišla na řadu veřejná projekce nově digitálně restaurovaného filmu režiséra Jiřího Sequense Atentát z roku 1964. Autentické místo, nabitý program a především výborné počasí byly zárukou spokojenosti několika stovek návštěvníků celé akce. ■

Anthropoid v Muzeu na demarkační linii v Rokycanech

br. Jiří Filip

Jednu z četných připomínek k 80. výročí operace Anthropoid uspořádalo Muzeum na demarkační linii v Rokycanech. Bohatý program pro návštěvníky se odehrál v neděli 29. května 2022. Při této příležitosti byla k vidění i putovní tematická panelová výstava Československé obce legionářské a Iniciativy A. s názvem 80 let Operace Anthropoid.

Celá akce odstartovala ve 14 hod. koncertem orchestru Tremolo, po kterém následoval seskok parašutistů, jež

připomněl vysazení československých vojáků do protektorátu. V rámci odpoledne došlo rovněž na komentovanou rekonstrukci boje o kostel sv. Cyrila a Metoděje v pražské Resslově ulici.

Program zahrnoval rovněž pietní část, při které byli diváci seznámeni s medailonky obětí heydrichiády a v rámci pietního aktu byla uctěna památka jejich a památka československých parašutistů. Významným hostem odpoledne byl ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík, který před návštěvníky programu vystoupil v rámci besedy. Podvečer celé akce již patřil promítání filmu Atentát z roku 1964, čímž byl program v muzeu onoho vzpomínkového dne uzavřen. ■

Důstojná pieta k 80. výročí lidické tragédie

Za účasti stovek lidí se v neděli 12. června 2022 uskutečnil v areálu národní kulturní památky Lidice důstojný pietní akt k připomenutí 80. výročí lidické tragédie. Středočeská obec u Kladna se stala nevinným terčem zloby a nenávisti německých okupantů, frustrovaných po atentátu na zastupujícího říšského protektora. Oficiální ceremonie se vedle českých ústavních činitelů, diplomatů a představitelů ozbrojených sil, církvi a spolků zúčastnila také delegace Československé obce legionářské v čele s předsedou br. Pavlem Budinským.

V úterý 9. června 1942 večer začaly jednotky německé pořádkové policie obklíčovat Lidice a shromažďovat obyvatelstvo. Středa 10. června 1942 se pak stala dnem zkázy této obce. 173 lidických mužů a chlapců od čtrnácti let bylo postříleno na dvoře statku rodiny Horákových. 196 žen bylo odesláno do koncentračního tábora Ravensbrück, z nichž pak 50 zemřelo v plynových komorách, a 3 zemřely na pochodech smrti. Dalších 26 žen a mužů bylo popraveno 16. června 1942 na střelnici v Praze-Kobylisích. Otřesný byl i osud lidických dětí: 98 jich bylo odvezeno, 9 z nich vybráno k převýchově u německých rodin, 7 umístěno do nalezince v Praze a 82 dětí bylo zavražděno výfukovými plyny upravených nákladních vozů v Chelmně. Po zničení Lidic se těhotným ženám narodilo ještě 7 dětí, z nichž se však konce války dožily jen 2. Po válce se do Lidic vrátilo 143 žen a po několikaletém hledání 17 dětí.

Obyvatelé Lidic nebyli ve spojení s československými parašutisty, kteří podnikli atentát na Reinharda Heydricha, jak to tvrdila dobová německá propaganda. Zkáza Lidic měla posloužit jako zastrasovací příklad pro protektorátní obyvatelstvo. A to i na základě podvržených důkazů. Ještě v roce

1942, hned jak se svobodný svět dozvěděl o tomto válečném zločinu, se zvláště ve Spojeném království vzedmula vlna podpory hnutí „Lidice Shall Live“, které mělo pomoci s obnovou obce po vítězné válce. K té skutečně došlo a na místě původních Lidic vznikl trvalý památník, pietní místo připomínající hrůzy války.

Osmdesáté výročí těchto strašlivých událostí roku 1942 si připomínala široká veřejnost již samotného 10. června. Další den se v Lidicích konala tradiční přehlídka dětských pěveckých souborů „Světlo za Lidice“ následovaná děkovným koncertem „Pro Lidice“. Oficiální pietní akce se tak konala v neděli 12. června.

Program začal mší svatou na základech zničeného lidického kostela sv. Martina, kterou sloužil Dominik kardinál Duka. Po ní následoval přesun ke společnému hrobu lidických mužů, hned vedle odkrytých základů Horákova statku, kde k popravě mužů a chlapců došlo. U původního pomníku postaveného již roku 1945 sovětskými vojáky s mohutným křížem byly pokládány věnce a kytice oficiálních hostů. Věncem Ústředí Československé obce legionářské položil předseda ČsOL br. Pavel Budinský, společně se členkou Předsednictva Republikového výboru ČsOL ses. Evou Armeanovou a členem Republikového výboru ČsOL br. Stanislavem Pítrek. Věncem položili také členové blízké Jednoty ČsOL v Kladně. Po položení všech věnců pronesl kardinál Duka modlitbu Otčenáš a pietu zakončila česká státní hymna. Hosté se pak ještě přesunuli k sousoší lidických dětí, kde uctili památku dětských válečných obětí. Sousoší je několikaletým dílem sochařky Marie Uchytilové. Japonské děti, které se den předtím zúčastnily pěvecké přehlídky, zde svým zpěvem poutavě uctily památku dětských obětí napříč všemi kontinenty a válkami.

K masivní návštěvnosti letošní vzpomínkové akce přispělo, kromě kulatého výročí, i krásné počasí. Památník Lidice tak vynikl ve své smutné kráse, včetně legendárního růžového sadu. Pietní akce se vydařila a byla důstojnou poctou lidickým obětem. Za organizaci patří poděkování řediteli památníku panu Eduardu Stehlíkovi a jeho týmu, stejně jako pomáhajícím členům Junáka a příslušníkům rot Aktivní zálohy Armády České republiky Středočeského kraje. ■

80. výročí posledního boje sedmi statečných Čechoslováků

text br. Petr Tolar
foto Aktuálně.cz, Ministerstvo obrany ČR,
br. Jiří Charfreitag

Z pohledu československého protinacistického odboje patřilo nejvýznamnější výročí tohoto roku osmi desítkám let, které uplynuly od atentátu na zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě a od dalších událostí spojených s působením první operační vlny agentů vysazených do okupované vlasti. Epilogem tohoto dění byl hrdinský souboj sedmičky Čechoslováků proti přesile německých vojáků v pravoslavném chrámu v Praze, jehož výročí jsme si připomínali v sobotu 18. června 2022.

Oněmi sedmi hrdiny československého odboje byli agenti-parašutisté vyslaní ze Spojeného království se zvláštními úkoly: Josef Bublík, Josef Gabčík, Jan Hrubý, Jan Kubiš, Adolf Opálka, Jaroslav Švarc a Josef Valčík. Dva z nich, členové výsadku ANTHROPOID, vykonali úspěšný atentát na kata Heydricha, další byli členy jiných výsadek, které se musely rozejít a další okolnosti je dovedly do Prahy. V obklíčení více než stonásobným

počtem německých vojáků Zbraní SS a gestapáků bojovalo 18. června 1942 sedm Čechoslováků, nejdříve o kůr a galerii, později o podzemní kryptu chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Žádný z nich nepadl do rukou nepřátel živý.

Pravoslavný chrám v Resslově ulici na Praze 2 je místem, kudy kráčely dějiny našeho národa, a pamětní deska umístěná nad okénkem krypty je každoročně svědkem okázalé piety. Ta letošní byla navíc umocněna osmdesátým výročím. Pietní akt proběhl v sobotu 18. června dopoledne za účasti představitelů státu, samosprávy, diplomatických sborů, ozbrojených sil, církví, vlasteneckých organizací a široké veřejnosti. Věvec za Československou obec legionářskou připojil předseda br. Pavel Budinský.

Od pamětní desky v Resslově ulici se pak pozornost přesunula na nedaleké Karlovo náměstí. To se stalo dějištěm rozsáhlé vzpomínkové akce s celodenním programem pro všechny věkové skupiny. Akci uspořádala Československá obec legionářská a městská část Praha 2 ve spolupráci s Českým rozhlasem, Generali Českou pojišťovnou, Iniciativou A. a kluby vojenské historie Rota Nazdar, Pětačtyřicátka Brno, Erika Brno, Čeští lvi České Budějovice a České Budějovice za finanční

podpory Ministerstva obrany České republiky. Záštitu nad akcí udělily ministryně obrany paní Jana Černochová a starostka Prahy 2 paní Alexandra Udženija.

Na náměstí vyrostl dobový tábor československé brigády působící v letech 1940–42 v Anglii. Právě z jejích řad byli rekrutováni dobrovolníci pro nebezpečné akce v roli agentů-parašutistů v týlu nepřítele. K vidění byl stanový tábor s prezentacemi výstroje a výzbroje, polní pošty, ošetřovny, vojenské policie i polní kuchyně. Dobový byl rovněž vozový park – osobní vozy Austin, Jeep, nákladní Bedford či Chevrolet a motocykly Enfield nebo BSA. Pochopitelně nemohl chybět stan s prezentací operačního vybavení agentů-parašutistů, kde byly k vidění padáky, seskokové kombinézy, osobní zbraň i drobné osobní vybavení. Zajímavostí byla napodobenina legendární zdi z londýnského domu Porchester Gate, kde se v letech druhé světové války nacházely kanceláře československé zpravodajské služby. Před zdí byla před odletem

do akce vyfotografována většina agentů, a nyní si podobný snímek mohli pořídit i návštěvníci. Nebyla to však jediná interakce. Zájemci si rovněž mohli pořídit originálně vyplněný padělek protektorátní legitimace, jakým byli vybavováni i naši agenti. Ti nejmenší si mohli vyzkoušet i samotný „útok“ na Heydrichův Mercedes. Sami tak seznali, že trefit se míčkem dovnitř protektorova vozu nebylo nic jednoduchého.

K vrhání granátu po Heydrichovi patřila ještě v pátek 17. června, tedy den před hlavním programem, také střelba z airsoftového samopalu Sten Mk. II. Páteční dopoledne totiž náleželo exkurzím základních škol z Prahy 2. Okolo pěti set žáků zde získalo historický exkurz v souvislostech a na dalších stanovištích si pak vyzkoušeli hod granátem, překážkovou dráhu a zmíněnou střelbu na očekávatelný cíl – Heydricha ve voze. Většina žáků měla více štěstí, než sám Josef Gabčík v libeňské zatáčce. Nicméně veliký nápor se nakonec podepsal na technickém stavu dvou kuličkových samopalů a tak i po osmdesáti letech došlo k podobným situacím. V předvečer velkého výročí, když již školáci odešli, se na Karlově náměstí od osmi večer konalo veřejné promítání filmu *Atentát* z roku 1964.

Zpět však ke Dni hrdinů druhého odboje, který již čtyři roky připadá na 18. června v odkazu na souboj sedmice agentů-parašutistů v Resslově ulici. Dobový tábor fungoval pro veřejnost od půl desáté dopoledne do sedmi hodin večer. Již od ranních sedmi hodin však probíhalo živé vysílání z pódia Českého rozhlasu Radiožurnál. Tematicky se zaměřovalo na působení československých agentů-parašutistů v ilegalitě. Hosty byli pamětníci, potomci odbojářů, historici a členové ČsOL. Vysílalo se i v době, kdy jen pár kroků od pódia probíhal pietní akt v pražské „Resslovce“. Po skončení pietního aktu u pravoslavného chrámu v Resslově ulici se zahájení programu na Karlovo náměstí zúčastnili čestní hosté: ministryně obrany Jana Černochová, starostka městské části Praha 2 Alexandra Udženija, předseda ČsOL br. Pavel Budinský a další.

Od poledne pak začal první blok komentovaných ukázek, kterého se vedle členů Roty Nazdar ujal také historik Eduard Stehlík, ředitel Památníku Lidice, a historik Zdeněk Špitálník z Vojenského historického ústavu Praha. Jako první byl nastíněn Assault Course, neboli tzv. kurz útočného boje, který byl prvotní přípravou všech budoucích agentů-parašutistů. Probíhal

v odlehlých končinách Skotské vysočiny a jeho smyslem bylo ověřit a posílit fyzickou a psychickou odolnost frekventantů. Jeho součástí byl boj beze zbraně a metody „tichého zabíjení“. Stejně jako v reálné přípravě na operaci, následovala komentovaná ukázka parašutistického výcviku. Pro dokonalou představu byla využita maketa trupu letounu s otvorem v podlaze, kterým výškok parašutistů probíhal. V rámci ukázky otvorem proskakovali členové vojensko-historických klubů navlečení do odpovídajícího seskokového vybavení včetně padáků, načež se tedy další komentovaná ukázka týkala operačního vybavení užívaného československými agenty-parašutisty v rámci první operační vlny. Blok ukázek zakončil nácvik útoku na automobil, jak jej měli na britských ostrovech cvičit oba členové skupiny ANTHROPOID. Útok na Reinharda Heydricha ve vozidle byl jedním z doporučených provedení atentátu. V ukázce byly předvedeny dva způsoby přepadení, oba za použití střelných zbraní a výbušnin. Stejný blok všech komentovaných ukázek se během odpoledne zopakoval ještě jednou.

Na Karlově náměstí byl také informační stánek ČsOL, odkud si návštěvníci mohli odnést tematické materiály – informační

letáky, pohlednice, placky – anebo si zakoupit komiks Anthro-
poid aneb Zabili jsme Heydricha. Vůbec největší zájem však byl o speciální číslo časopisu Legionářský směr, které bylo věnováno 80. výročí operace ANTHROPOID. Podobné informace mohli zájemci najít také v panelové venkovní výstavě, která byla tou dobou instalována na náměstí Míru.

Rozsáhlá akce k 80. výročí operace ANTHROPOID a posledního boje sedmi československých agentů-parašutistů v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze byla důstojnou oslavou Dne hrdinů druhého odboje. Připomenula nejen hrdinství hrstky vojáků československé zahraniční armády, ale také stovky jejich spolupracovníků z řad domácího odboje. Poděkování za to patří výše uvedeným pořadatelům, partnerům, ale hlavně jednotlivcům, kteří se do příprav a realizace akce samotné aktivně zapojili. Nebývalý zájem návštěvníků, kterých se na Karlově náměstí vystříдалo několik tisíc, je dokladem vydařené akce. V roce 2022 proběhlo množství akcí k důležitému 80. výročí první operační vlny československých paravýsadků, ale tato patřila bez přehánění k těm nejzapamatovatelnějším. ■

12. ročník Ohně(bez)naděje za obět' Ležáckých

br. František Bobek

V roce 80. výročí heydrichiády si děti připomněly již po dvanácté tragický příběh vypálené osady Ležáky v rámci projektu Československé obce legionářské Oheň(bez)naděje. Program byl letos velmi náročný, protože vlastní putování trvalo celých šest dní.

V neděli 19. června 2022 proběhlo v Ležákách tradiční pietní shromáždění, které připomnělo bolestné události před 80 lety. Oheň zapálil předseda ČsOL bratr Budinský. Projektu se letos zúčastnili žáci a studenti ZŠ Včelákov, ZŠ Komenského Skuteč, ZŠ Štefánikova Pardubice, ZŠ Stupno, SPŠCH Pardubice a Univerzity Pardubice.

V pondělí se účastníci sešli brzy ráno v Ležákách a po krátkém zahájení vyrazili na cestu do Pardubic, kde jsme na památku zavražděných vhodili 194 růží do Labe z mostu v Rosicích. Bohužel počasí nepřálo a přesně uprostřed piety se přihnala prudká bouře, takže jsme stihli pietu dovést

do úspěšného konce celé promoklí. Dále jsme pokračovali do Lesoparku Jiřího Potůčka, kde proběhla vzpomínka nejen na tohoto hrdinu, ale i na jeho bojové druhy, Alfréda Bartoše a Josefa Valčíka.

Program pokračoval v objektu Zámeček v Pardubičkách – Larischova vila, kde se uskutečnila ve sklepích tradiční pieta se zapalováním svíček a letos poprvé také se zvony, které byly na počest 80. výročí nově umístěny do atria zámečku. Větší zvon nese název Zámeček, menší zvon nese název Ležáky.

Následovala cesta na Pietní území Zámeček, kde bylo zřízeno v roce 1942 popraviště. Tam se náš projekt spojil s pietou pořádanou městem Pardubice a společně s námi uctila památku popravených i Jarmila Doležalová, rozená Štulíková, dnes poslední žijící přímá účastnice krvavých událostí z roku 1942. Se sestrou Marií byly v roce 1942 převezeny do dětského domova na území dnešního Polska a následně dány na poněmčení.

První noc jsme přespali v Kladně. V úterý brzy ráno jsme vyrazili do Lidic, abychom si připomenuli osudy dětí a dospělých z této středočeské obce. Také jsme navštívili místo, kde roste Lidická hrušeň, strom, který jediný přečkal zkázu obce a do dnešních dní je vitální. V deset hodin dopoledne jsme již byli v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, kde jsme shlédli společně film o atentátu a prohlédli jsme si interiér krypty a vlastního kostela. Tradičně jsme dále vyslechli působivý recitál operní pěvkyně Táni Janošové za doprovodu doc. Krále. Každoročně je to opravdu velký zážitek. Po obědě jsme vyrazili směr Polsko. Pozdě večer jsme se ubytovali v Lodži.

Ve středu brzy ráno se na recepci hotelu ohlásil Dr. Adam Sitarek, historik z Lodžské univerzity. Ten nám dělal velmi příjemnou a poučnou společnost až do pozdních odpoledních hodin. Nejdříve jsme si s jeho výkladem prohlédli Lodž. V Muzeu Radegast jsme se setkali s delegací Pardubického

kraje, vedenou hejtmanem Martinem Netolickým. Po obědě jsme společně vyrazili do Chelmn nad Nerem, kde bylo během války zavražděno až 300 tisíc lidských bytostí. Mezi nimi i děti z Ležáků a Lidic. Toto ponuré místo je každoročně naším cílem. Až sem, do prostoru Lesního pohřebiště, vezeme oheň zapálený v Ležákách. Samozřejmě proběhla tradiční píeta a procházka po pietním území. A v tomto roce jsme navíc také odebrali do připravených dóz prst z tohoto památného místa. Pozdě odpoledne jsme se vypravili zpět do vlasti, kam jsme přicestovali nad ránem.

Zbytek čtvrtého dne jsme trávili odpočinkem a nabíráním sil na pátek, což bylo právě 24. června 2022 – den, kdy před 80 lety byly vypáleny Ležáky a vyvražděni téměř všichni obyvatelé osady.

V pátek 24. června 2022 jsme se zúčastnili programu v Ležákách. Jeho součástí bylo mj. i předání prsti z Chelmn pracovníkům památníku. ■

br. František Bobek

80. výročí tragického osudu Ležáků

V pátek 24. června 2022 byl v Ležákách uspořádán bohatý program, který společně připravily Pardubický kraj, Památník Lidice a Československá obec legionářská. Program, jehož součástí bylo předání prsti z Chelmy, byl završen výpravným komponovaným večerem, při němž vystoupila Komorní filharmonie Pardubice.

V Ležákách v tento den proběhlo pod záštitou hejtmána Pardubického kraje Martina Netolického, ve spolupráci s ředitelem Památníku Lidice Eduardem Stehlíkem a za přítomnosti zástupce velitele teritoria plk. Jaroslava Hrabce a ředitele KVV Pardubice plk. Petra Holého, finále celostátní branné soutěže Battlefield.

Již kvalifikace v celé republice probíhaly v místech, která byla spojena s obdobím roku 1942, tedy s hrdinstvím

příslušníků domácího a zahraničního odboje a zároveň s tragickými událostmi, které následovaly.

Závod probíhal na autentickém místě, kde za války působili členové desantu Silver A s radiostanicí Libuše, a zároveň členové regionální odbojové skupiny Čenda. Členové družstev procházeli soutěžními disciplínami, které byly věnovány tematickým okruhům – paradesantní skupině Anthropoid,

atentátu na zastupujícího říšského protektora Heydricha a boji sedmi parašutistů v kostele sv. Cyrila a Metoděje proti stonásobné přesile.

Soutěžní týmy v krásném a historicky cenném prostředí postupně prošly sedmi stanovišti (komplikovaný transport raněného, střelba ze vzduchovky na padající terče, hod granátem na cíl, poslech připomínající dobu války, prověření

topografických dovedností, paměťový úkol a stanoviště zaměřené na historii odboje). Součástí doprovodného programu byla prohlídka pietního místa a prohlídka dobového vojenského tábora.

Zvítězilo družstvo z pražské ZŠ Karla Čapka, které získalo krásný putovní pohár. Velké uznání patří ale všem zúčastněným týmům, které splnily stanovené úkoly se ctí. ■

80 let operace SILVER A v Senicích

text br. Petr Tolar
foto Obec Senice

V blízkosti obce Senice u Poděbrad seskočila v noci z 28. na 29. prosince 1941 trojice československých agentů-parašutistů tvořící paraskupinu SILVER A. Alfred Bartoš, Josef Valčík a Jiří Potůček. Od toho momentu napřeli všechny síly k tomu, aby obnovili rádiové spojení mezi exilovou vládou v Londýně a domácím odbojem v Protektorátu Čechy a Morava. V roce 80. výročí jejich působení v okupované vlasti si je bohatým programem připomněla obec Senice ve spolupráci s Československou obcí legionářskou.

Senická připomínka paradesantní skupiny SILVER A se uskutečnila v sobotu 25. června 2022. Na pozemku za obecním úřadem vyrostly dobové stany, u kterých členové klubů vojenské historie prezentovali příslušníky československé zahraniční armády z Francie i Spojeného království. Kromě operačního materiálu agentů-parašutistů a funkční repliky radiostanice LIBUŠE, kterou byl desant SILVER A vybaven, byl k vidění například nákladní vůz Bedford QL i obrněný pásový transportér Universal Carrier. Současné armádní vybavení zde představila také Armáda České republiky. ČsOL zajistila také vyžití pro menší návštěvníky akce – házení míčků do terče, kterým

byl černý Mercedes Reinharda Heydricha. Podobná atrakce měla během akce na Karlově náměstí o týden předtím velký úspěch a značnému zájmu dětí (ale i některých dospělých) se těšila i v Senicích. Hloubavější návštěvníci si mohli prohlédnout panelovou výstavu věnovanou operaci ANTHROPOID, která postihuje i operaci SILVER A.

Památka příslušníků skupiny SILVER A i jejich spolupracovníků byla uctěna pietním aktem u pomníku, který se nachází před budovou obecního úřadu. Čestnou stráž AČR doplnili sokolové a členové klubu vojenské historie Rota Nazdar a Druhý pluk Nymbursko, o hudební doprovod se postarala dudácká kapela The Rebel Pipers. Květinové dary k patám pomníku položili představitelé státu i místní samosprávy, příslušníci ozbrojených sil, vojenští vysloužilci, zástupci a členové vlasteneckých organizací a spolků. K nejčestnějším hostům patřil osmaosmdesátiletý pan Antonín Burdych nejmladší, člen rodiny, která poskytla poslední úkryt poslednímu členovi skupiny SILVER A.

Ač akci nepřálo počasí, jak bylo obvyklé v jiných letech, přesto si přišlo 80. výročí připomenout velké množství nadšených návštěvníků. Podařil se i přelet dvojice letounů AČR L-159 ALCA a seskok výsadkářů. Všichni místní dobrovolníci pracovali s velkým nadšením a zaslouží velké poděkování. Zvláště senický starosta pan Václav Novák, který k těmto výročním přístupuje velmi osobně a pravidelně se účastní i dalších vzpomínkových akcí napříč Českou republikou. S takovými starosty je radost spolupracovat. ■

Na Malvazinkách se nově nachází pietní místo rodiny Fafkových

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

Rodina Fafkových se během druhé světové války významně zapojila do domácího protiněmeckého odboje a poskytovala důležitou pomoc československým parašutistům ze skupiny ANTHROPOID. Československá obec legionářská, na podnět paní Kateřiny Bucher Jaré, adoptovala jejich opuštěný hrob na Malvazineckém hřbitově a uvedla jej do důstojné podoby. Ačkoliv zde jejich těla neleží, stal se rekonstruovaný hrob pietním místem vzpomínky na Liboslavu, Petra, Relu a Liboslavu ml. Fafkových. Rekonstruovaný hrob byl odhalen ve středu 22. června 2022.

Projekt adopce opuštěných hrobů, který vede Správa pražských hřbitovů již od roku 2013, oslovil paní Kateřinu Bucher Jarou, která se prostřednictvím koordinátorky projektu paní Oldřišky Dvořáčkové spojila s br. Jiřím Charfreitagem z Československé obce legionářské. Ten zajišťoval již několik úspěšných adopcí významných hrobů, ve kterých odpočívají ostatky československých legionářů a odbojářů. Hroby adoptované Československou obcí legionářskou požívají potřebnou péči a konají se zde pietní akce.

V hrobě rodiny Fafkových (odd. CII, hrob 99) leží pochován bratr Petra Fafky, Josef Fafek. Ostatky Fafkových, kteří

byli popraveni 24. října 1942 výstřelem do týlu v koncentračním táboře Mauthausen společně s dalšími podporovateli parašutistů, byly spáleny a jejich popel se nedochoval. Obnovený hrob tak byl doplněn černou leštěnou deskou se čtyřmi jmény, aby je připomínal jako symbolické místo jejich posledního klidu.

Manželé Liboslava a Petr Fafkovi patřili společně s dcerami Relou a Liboslavou ml. k nejbližším spolupracovníkům parašutistů Jana Kubiše a Josefa Gabčíka ze skupiny ANTHROPOID v Praze. Ve svém bytě na Vinohradech, v Kolínské ulici č. p. 11, jim poskytovali úkryt, zásobovali je potravinami a vším potřebným, a byl to právě Petr Fafek, který ještě před atentátem na zastupujícího říšského protektora pomohl zařídit skryš v kryptě pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje. I tam jim matka Liboslava Fafková donášela zásoby. Obě dcery pomáhaly jako spojky a v době před atentátem také jako doprovod parašutistů při jejich cestách ulicemi Prahy, aby nevzbudili nežádoucí pozornost. Všichni Fafkovi byli zatčeni 22. června 1942 a během následných krutých výsledků dokázali zamlčet jména dalších spolupracovníků odboje. Za svou statečnost byla celá rodina odsouzena k trestu smrti.

Komorní pietní akt se uskutečnil právě v den 80. výročí zatčení Fafkových. Přítomni byli členové Československé obce legionářské, převážně členové jednoty Praha 3 v čele s br. Jiřím Charfreitagem, iniciátorka adopce paní Kateřina Bucher Jará, Oldřiška Dvořáčková ze Správy pražských hřbitovů, Karel Polata z Iniciativy A., Raila Šulc Hlavsová z Národního památníku hrdinů heydrichiády a také Kateřina Gumanová za Kamenictví a hrobnictví Gumanová, které provedlo opravu hrobu do důstojné podoby za cenu pouhých nákladů.

Do nového pietního místa rodiny Fafkových ještě zbývá symbolicky uložit prst z Mauthausenu. ■

Památník odboje v Žamberku se otevřel návštěvníkům

br. Jiří Charfreitag

Dne 28. června 2022 se veřejnosti slavnostně otevřel Památník odboje Žamberk. Unikátní secesní vila architekta Havlíčka se tak stala novým domovem pro mnohé výstavy a sbírky, které budou široké veřejnosti připomínat odhodlání našich předků v boji za naši samostatnost a proti totalitní zvěsti. Kromě stálé výstavy, věnované paraskupině BARIUM, budou v památníku k vidění dočasné výstavy, které připravuje Muzeum a vzdělávací centrum československých legií společně s Československou obcí legionářskou.

Tou zcela první je Anabáze bezejmenných brášků, která vychází ze stejnojmenného cyklu linorytů a dřevořezů Oty Matouška, vytvořeného na základě prožitých válečných útrap. Toto dílo zobrazuje osudy prostých českých vojáků během první světové války. Mobilizovaní muži vstupují do rakousko-uherské armády, odjíždějí na východní frontu a nedlouho po prvních bojích upadají do ruského zajetí. Následně dobrovolně vstupují do tvořícího se československého vojska v ruské armádě, aby bojovali proti rakousko-uherské monarchii za osvobození své vlasti a později pro zdárný návrat domů. Tato cesta však brášky stála několik dlouhých let. Během nich prodělali památnou bitvu u Zborova a následné krvavé ústupové boje. Utkali se s nepřítelem u Bachmače a později ovládli Transsibiřskou magistrálu, kde svedli nesčetné střety s bolševiky. Dlouho po skončení světové války se začali postupně vracet z Vladivostoku na palubách

zaoceánských parníků přes pro ně neznámé moře a oceány, aby se po nekonečné anabázi dostali po letech domů, do nové Československé republiky. Zde je čekal zcela nový život, na který si již dávno odvykli a museli jej znovu objevovat. Mezi těmito muži byl po celou dobu i Ota Matoušek, který díky svému nadání věrně a působivě zachytil neopakovatelný příběh československých legionářů na Rusi v letech 1914–1920.

Po celé léto mohli návštěvníci památníků též zhlédnout panelovou výstavu 80 let operace Anthropoid, která se do Žamberka přemístila z pražského náměstí Míru. I tuto výstavu připravila ČsOL a to ve spolupráci s Iniciativou A. a na jejích 14 panelech si můžete připomenout jeden z nejslavnějších odbojových příběhů druhé světové války.

Samotného otevření nového muzea se zúčastnili vzácní hosté, v čele s předsedou ČsOL br. Pavlem Budinským, místostarostou města Žamberk Ivanem Vrkočem, radním města Žamberk Jiřím Dytrtem, ředitelem Krajského vojenského velitelství Pardubice plk. gšt. Ing. Petrem Holým, ředitelem Agentury logistiky Armády České republiky plk. gšt.

Ing. Jaroslav Jírů a za účasti široké veřejnosti. Po slavnostních projevech, přípitku a přestřižení pásky již mohli první návštěvníci zhodnotit revitalizaci samotného objektu a jednotlivé výstavy. Během prvního dne tak muzeem prošlo několik desítek spokojených návštěvníků a pevně věříme, že si návštěvu památníku nenechají ujít i další. ■

Otevírací doba muzea je:
pátek 14.00–18.00, neděle 11.00–17.00

Více informací najdete na:
www.pamatnikodbojezamberk.cz

Deska a murál na počest manželů Sonnevendových

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

V úterý 6. září 2022 došlo v Konviktské ulici v Praze k odhalení nové pamětní desky, která připomíná jedny z hrdinů heydrichiády. Na domě č. p. 15 byla umístěna deska věnovaná manželům Marii a Janovi Sonnevendovým, kteří v domácím odboji pomáhali československým parašutistům. Desku doplňuje originální murál.

Jan Sonnevend byl předsedou sboru starších pravoslavné církve při katedrálím chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Praze. Osobně se znal s odbojáři Janem Zelenkou-Hajským a Petrem Fafkem, kteří ukrývali parašutisty u pražských odbojářů. Ještě před provedením atentátu na Reinharda Heydricha domluvil Sonnevend s Fafkem úkryt parašutistů v kryptě chrámu v Resslově ulici. Parašutisté se tam přesunuli na začátku stanného práva a ukrývali se zde až do 18. června 1942. Během následného zatýkání byli manželé Sonnevendovi zadrženi 22. června 1942 a Jan Sonnevend se stal jedním ze čtyř obviněných představitelů české pravoslavné církve v Protektorátu Čechy a Morava, se kterými proběhl 3. září 1942 inscenovaný soudní proces. On, farář Václav Číkl, kaplan Vladimír Petřek a vladka Gorazd, vlastním jménem Matěj Pavlík, byli odsouzeni k trestu smrti. Sonnevend, Číkl i Pavlík byli popraveni den poté, 4. září 1942. Dalšího dne, tedy 5. září 1942 byl popraven také Petřek. Marie Sonnevendová přežila manžela jen o měsíc, byla zařazena do větší skupiny spolupracovníků a rodinných příslušníků parašutistů a zastřelena 24. října 1942 v koncentračním táboře Mauthausen.

Nová pamětní deska Sonnevendových byla odhalena jejich vnukem MUDr. Jaroslavem Ortem a paní Evou Špačkovou, místostarostkou Městské části Praha 1. Po odhalení desky k ní umístili květinu a uctili tak památku statečných odbojářů. Oba dva také vystoupili s projevy a přidali se k nim ředitel Oblastního muzea Praha-východ Vlastislav Janík, pomocný duchovní Katedrálím chrámu sv. Cyrila a Metoděje Jan Beránek a tiskový mluvčí České lékařské komory MUDr. Michal Sojka. Vzpomínkovou akci provázela duchovní otec myšlenky na umístění desky, bez kterého by

se dílo nepodařilo, Karel Polata z Iniciativy A. Iniciativa akci zajistila ve spolupráci s Československou obcí legionářskou, která také vedle Sokola zajistila čestnou stráž v historických stejnokrojích.

V rámci příprav na osazení pamětní desky na stěnu domu č. p. 15 došlo také k rekonstrukci zanedbané fasády štitové zdi domu a vytvoření murálu (muralu) neboli velkoformátové malby. Ta znázorňuje dva parašutisty snášející se na padácích k zemi. Kolem pamětní desky je malbou symbolicky znázorněno okénko krypty z Resslové ulice. Náročnou úpravu místa zajišťovala Iniciativa A., realizaci provedlo PolyStudio. ■

V Rokycanech jsme si připomněli Josefa Strankmüllera

text br. Petr Tolar
foto Milan Prajzler

V úterý 26. července uplynulo 110 let od narození Josefa Strankmüllera, důstojníka československé armády, příslušníka zahraniční armády ve Spojeném království a frekventanta zvláštního kurzu pro parašutisty-agenty ve Skotsku. U jeho rodného domu v Rokycanech si jej v den výročí připomenuli zástupci města, Československé obce legionářské a veřejnosti.

K setkání u pamětní desky na domě č. p. 18 v ulici Míru pozvala Jednota Československé obce legionářské v Rokycanech. Uskutečnilo se v úterý 26. července v pět hodin odpoledne, a i když bylo oznámeno jen v malém časovém předstihu, byla účast lidí více než potěšující. K pamětní desce byly položeny kytičky: za Městský úřad Rokycany místostarosta Tomáš Rada, za Ústředí ČsOL tajemník br. Milan Mojžíš, za Jednotu ČsOL v Rokycanech br. Jaroslav Kulháněk a za Jednotu ČsOL v Plzni br. Petr Tolar. Br. Mojžíš pak připomněl životní osud Josefa Strankmüllera.

Josef Strankmüller byl důstojníkem meziválečné československé armády, který po německé okupaci odešel do zahraničí a ve Spojeném království využil nabídky k zapojení do programu československých zpravodajců na přípravu parašutistů-agentů pro zvláštní operace v týlu nepřítele. Jako

frekventant speciálního kurzu útočného boje ve Skotsku tragicky zahynul během nočního pochodového cvičení z 12. na 13. srpna 1942. Při překonávání vodního toku se mu noha zaklínila mezi kameny, strhl jej proud a utonul. Byl pochován v Anglii, na rokycanském hřbitově se nachází jeho kenotaf. Tam rokycanští legionáři uskutečnili další pietní akt. ■

SKOTSKO 2022: Pouť do krajiny Commandos

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

V rámci připomínky 80. výročí působení československých agentů-parašutistů vyslaných v první operační vlně ze Spojeného království do Protektorátu Čechy a Morava vypravila Československá obec legionářská a Ministerstvo obrany České republiky pouť na místa, kde všechny tyto legendární postavy druhého československého odboje prošly náročným výcvikem. Do Skotské vysočiny.

Vzpomínková pouť do Skotska sledovala dvě hlavní témata československého odboje na britských ostrovech. V prvním případě šlo o výcvik budoucích agentů-parašutistů pro zvláštní operace v týlu nepříteli. V tom druhém pak šlo o působení 311. (československé) bombardovací perute britského Královského letectva na severu Skotska. Oba pobyty Čechoslováků ve Skotsku se částečně překrývaly a natrvalo se otiskly do česko-slovensko-britských vztahů. Na severu Spojeného království tak lze najít několik pietních míst – pomníků i hrobů československých vojáků – z nichž část se stala cílem výpravy ČsOL a MO ČR. Společná delegace vypravená letounem vládní letky z vojenského letiště v Praze-Kbelích v pátek 12. srpna 2022 odpoledne byla osobně vedena paní ministryní obrany Janou Černochovou. K dalším členům delegace ministerstva patřili ředitel Vojenského historického ústavu Praha brigádní generál Aleš Knížek, poradce ministryně pan Martin Žour a za legionářskou Obec řídící

tajemník br. Milan Mojžíš a vedoucí Muzea československých legií a projektu Legiovlak br. Jiří Charfreitag. Dalšími členy výpravy byli členové ČsOL a klubů vojenské historie, jakož i příslušníci Aktivní zálohy Armády České republiky, kteří se výrazně zapojili do realizace akcí připomínající letošní 80. výročí. Jako partner ČsOL byla zastoupena také Iniciativa A., pánové Karel Polata a Vlastislav Janík. Do třídního programu poutě se podařilo vtěsnat co nejvíce zastávek, přičemž bylo autobusem najeto celkem zhruba 800 kilometrů z východního pobřeží Skotska na západní a zase zpět.

Ihned po příletu na letiště v Inverness se poutníci vypravili k městečku Tain, kde měla již zmíněná československá bombardovací peruť svou základnu od srpna 1944 až do června 1945. V té době již byla podřízena Pobřežnímu velitelství (Coastal Command) a úkolem československých letců tak byly hlídkovací protiponorkové lety nad vodami v okolí Spojeného království. Podařilo se jim jistě zlikvidovat dvě německé ponorky, avšak za dobu působení utrpěli také vlastní ztráty: šest letounů bylo ztraceno a o život přišlo čtyřicet letců. Osmnáct z nich bylo pochováno na hřbitově Saint Duthus v Tainu, kde se také nachází pomník věnovaný československým letcům. Právě zde se uskutečnil první z hlavních pietních aktů legionářské výpravy. Kromě paní ministryně, jejího

doprovodu a delegace ČsOL se pietního aktu zúčastnil přidelelec obrany Velvyslanectví České republiky v Londýně brigádní generál Vratislav Beran, který s delegací ministerstva absolvoval i následný program. A nechybělo ani početné zastoupení občanů Tainu, představitelů místní pobočky veteránské a charitativní organizace Britské královské legie (Royal British Legion) a také radní Skotské vysočiny pan Alasdair Rhind. Právě místním patřilo upřímné poděkování za vzorně udržovaný stav hrobů československých vojáků.

Bohužel, prohlédnout si bývalou plochu někdejšího armádního letiště u Tainu nebylo možné, neboť dnes již tuto dobu připomíná jen kamenný pylon s věnováním. Oplocená plocha se pravděpodobně brzy zaplní novou zástavbou. Po velmi krátké obhlídce tak následovala cesta na hřbitov Kiltearn, ke hrobu československého letce Jaroslava Kaláška. Tento rodák z Byniny u Valašského Meziříčí zahynul 10. července 1944 během výcviku na palubního střelce. Polský pilot nezvládl let v malé výšce, stroj havaroval a všichni členové posádky zemřeli. Legionářská delegace si jej připomenula skromným pietním aktem.

Druhý den skotské pouti, sobota 13. srpna, byl věnován připomínce československých vojáků, kteří v drsné skotské krajině prošli náročným výcvikem Assault Course, neboli

kurzem útočného boje. Tento zocelující způsob přípravy budoucích agentů převzalo britské Oddělení pro zvláštní operace (Special Operation Executive – SOE) od jednotek Commandos. Právě příslušníci těchto malých úderných skupin využili předností odlehlých končin Skotska ke svému unikátnímu výcviku naplno a tím napomohli k pojmenování vřesovišť jako „krajiny Commandos“. Pod vedením instruktorů Commandos zde cvičili nejen Britové a vojáci Britského impéria, ale rovněž Američané a občané okupovaných zemí – Poláci, Čechoslováci, Norové, Nizozemci, Dánové, Francouzi atd. Všechny ty, kteří náročným kurzem Commandos prošli, připomíná monumentální památník u Spean Bridge. Bronzové sousoší tří vojáků hledí směrem na Ben Nevis, nejvyšší vrchol Spojeného království. Hned vedle vznikla Zahrada vzpomínek, kde mohl být rozprášen popel veteránů jednotek Commandos z let druhé světové války i pozdějších nasazení. Toto pietní místo rozhodně nemohlo chybět na seznamu zastavení legionářské poutě. Pietním aktem si členové ČsOL připomenuli památku Čechoslováků, kteří prošli výcvikem Commandos, a dosud neznámý počet někdejších obyvatel Československa, který u jednotek přímo sloužil. Kromě čestných stráží s prapory dodal jedinečnou atmosféru Petr Velen hrou na skotské dudy.

Po poledni proběhl hlavní pietní akt v městečku Arisaig na pobřeží mořského jezera Loch nan Ceall v hrabství Inverness-shire, kde před 80 lety sídlilo velitelství okolních výcvikových stanic SOE. Od roku 2009 zde stojí pomník československých parašutistů, jehož autorem je český akademický sochař Josef Vajce. Pro třímetrový pomník v podobě nakloněného pylonu se stylizovaným padákem využil leštěnou žulu z Čech, které navíc požehnal papež Benedikt XVI. Iniciativa k vybudování trvalého pomníku československých agentů-parašutistů, kteří se ve Skotsku připravovali na své mise, vzešla od honorárního generálního konzula České republiky v Edinburghu dr. Paula Millara, syna veterána 311. československé bombardovací perutě.

květin a vzdání pouty těm, kteří v boji za svobodu položili život, navštívili poutníci již zmíněné muzeum v Arisaigu, kde část expozice připomíná i působení Čechoslováků. Zde byla také příležitost k předání některých darů a ocenění.

Po oficialitě v Arisaigu se výprava ČsOL vydala osobně navštívit místa, kde se českoslovenští dobrovolníci připravovali na nebezpečné operace v týlu nepřítelů. SOE k tomu ve Skotku zřídilo síť zvláštních výcvikových středisek (Special Training School – STS) označených čísly. Kurz útočného boje absolvovali Čechoslováci na STS 25 tvořené třemi objekty: Garramor House (STS 25a), Camusdarach (STS 25b) a Traigh House (STS 25c). Celkově prošlo tímto výcvikovým střediskem 252 Čechoslováků.

Každý kurz trval čtyři týdny a frekventanti při něm tvořili výcvikovou rotu rozdělenou na dvě výcvikové čety, každou po zhruba deseti mužích. Každá četa měla svého velícího důstojníka, jeden z nich byl pověřen i dohledem nad rotou, ale bez ohledu na hodnosti byli všichni poslušni pokynů náročných britských instruktorů.

Prvním zastavením byl dům Traigh House, ve kterém se nacházelo velitelství STS 25. Samotná budova Traigh House posloužila svými místnostmi pro potřeby teoretické výuky, ale i jako cvičný cíl útoku na dům z moře. Na pozemku

před domem, směrem k pláži, se za války nacházela překážková dráha určená k výcviku. Ve funkci československého styčného důstojníka se zde nejdéle udržel Antonín Petrák. Právě ten, již jako válečný veterán v hodnosti generálmajora, odhalil v červnu 2002 u vstupu do budovy pamětní desku upomínající na spojení Traigh House a československých agentů-pašutistů. Dnes dům slouží jako luxusní hotýlek s idylickým výhledem na mořské pobřeží.

Druhé zastavení bylo u farmy Camusdarach. Jednalo se o největší objekt STS 25, ve kterém byla ubytována polovina frekventantů kurzů. Hned v těsné blízkosti budovy byla postavena náradí na tělocvik a fotbalové hřiště. O nedělích se zpravidla konaly mezinárodní zápasy v kopané: Československo versus Británie. Frekventanti v nich se střídavými úspěchy nastupovali proti britskému personálu výcvikového střediska. Díky pochopení dnešních obyvatel byli poutníci vpuštěni na pozemek, aby si dům prohlédli ze všech stran. Br. Tomáš Jambor zde přednesl vzpomínky vyslechnuté od veteránů výcviku a všichni si pak na jejich památku zazpívali oblíbenou anglickou píseň *It's a Long Way to Tipperary*.

Třetí a poslední zastavení bylo u usedlosti Garramor House (dnes se používá tvar Garramore). Původně lovecká chata byla s výjimkou druhé světové války využívána k pronájmu ubytování. V rámci SOE budova sloužila jako ubytovna první čtyř frekventantů kurzů a jako jídelna pro obě čtyř. Také zde byla kantýna, kam si Čechoslováci i Britové mohli po splnění denních povinností zajít na drink.

Na závěr putování po stopách československých vojáků cvičících ve Skotsku pro paradesantní operace čekalo pietní zastavení v kostele Panny Marie Věčné pomoci a Svatého Knína na břehu jezera Morar. Právě před 80 lety, 12. srpna 1942, zemřel během výcviku poblíž jezera třicetiletý nadporučík Josef Strankmüller. Při překonávání rozvodněného toku se mu noha zaklínila pod kameny, strhl jej proud a utonul. Jeho tělo pak bylo odneseno do zmíněného kostela, a než bylo odvezeno do Londýna, byla zde za jeho mladý život vykonána bohoslužba. Zde se poutníci setkali s místním farářem a vykonali malý pietní akt. Jezero Morar, u kterého tragicky zemřel československý voják, patří k nejhlubším ve Skotsku,

a podobně jako jezero Ness, i ono je spojeno s pověstí o monstředu žijícím pod hladinou.

Závěrečný den vzpomínkové výpravy do Skotska, v neděli 14. srpna, proběhl na římskokatolickém hřbitově v obci Haddington ještě jeden pietní akt legionářských poutníků. Leží zde pochován československý letec, který zahynul ve službách britského Královského letectva. Václav Jícha, rodák z Dnešic u Přestic, byl esem (dosáhl sestřelu pěti letounů) a patřil k excelentním pilotům, jak prokázal již během bojů nad Francií v roce 1940. Britové si byli jeho schopností vědomi a po odsouzení operačního turnusu se stal testovacím pilotem firmy Vickers Armstrong (Supermarine). Zahynul 1. února 1945 při havárii letounu Anson Mk. I, který během orientačního letu narazil ve špatném počasí do kopce Tur Law v pohoří Lammermuir Hills poblíž Soutra. Letoun byl nalezen až 7. února pod vrstvou sněhu, v jeho troskách byla těla dvou Britů, Jíchovo tělo bylo nalezeno až následujícího dne mimo stroj. Při havárii byl totiž zraněn, dostal se ven, ale bez pomoci umřel. Pohřben byl 10. února 1945 na hřbitově v Haddingtonu. Poté již následovala cesta do blízkého Edinburghu, ze kterého se delegace ministerstva a ČsOL vrátila do Prahy opět letem vládního speciálu.

Skotská pout naplnila všechny vytyčené cíle. Důstojně uctila památku československých vojáků, kteří v odlehlých končinách Spojeného království působili během války a někteří z nich zde položili životy. Reprezentovala Českou republiku jako zemi, která si váží svých statečných předků. Zdokumentovala stav míst spojených s naším odbojem. Oživila kontakty mezi českými a britskými kolegy v péči o společnou historickou paměť. A otevřela cestu k další spolupráci. Poděkování za to patří pracovníkům Ústředí Československé obce legionářské, kteří se na přípravě akce podíleli, Ministerstvu obrany České republiky za technické a materiální zajištění, Velvyslanectví České republiky ve Spojeném království za spolupráci, členům klubů vojenské historie, příslušníkům Aktivní zálohy Armády České republiky a dalším účastníkům poutě za vzornou reprezentaci, a paní ministryni Janě Černochové za osobní účast a angažovanost, bez které by k žádné expedici nedošlo. ■

Výstava o operaci Anthropoid v belgickém Bastogne

br. Jiří Charfreitag

Bude tomu rok od doby, kdy jsme Vás informovali o připravované výstavě Anthropoid 80 let, kterou jsme začali v loňském roce společně s Velvyslanectvím České republiky v Bruselu připravovat k realizaci. Cíl byl předem jasný, tedy seznámit veřejnost daleko za našimi hranicemi s příběhem československých hrdinů. Zdá se, že se nám tento cíl podařilo beze zbytku naplnit.

Téměř rok trvaly přípravy a realizace naší nejspěšnější zahraniční výstavy, kterou připravila Československá obec legionářská, Iniciativa A. a naše velvyslanectví v Bruselu. Původní panelová výstava, která byla sestavena s předními odborníky na atentát a heydrichiádu Jaroslavem Čvančarou a Vlastislavem Janíkem, však musela být zásadně upravena. Vždyť specifický požadavek na čtyřjazyčnou verzi výstavy společně

s doplněnými informacemi zabral několik měsíců usilovné práce celého realizačního týmu. Jen několik týdnů před plánovanou první instalací se nám výstavu podařilo dokončit a to hned ve dvou vyhotoveních.

Tím prvním bylo klasické venkovní provedení, na které jsou naši návštěvníci zvyklí z veřejného prostoru. Druhou variantou pak byla výstava realizovaná na vnitřních panelech a v kombinaci obou zmíněných výstav se nám podařilo napláňovat – a postupně bude realizováno – na devět prezentací těchto výstav. Celý cyklus výstav byl zahájen dne 21. května v přístavní obci De Panne, která je na dohled od známého přístavu Dunkerque. Vždyť toto město obléhaly v roce 1944 vojska pod velením známého legionáře a generála Aloise Lišky a je to místo s naší historií úzce spjaté. Následovaly instalace v Dienze, v sídle NATO v Bruselu, Breendonku a konečně též v Bastogne. A právě prezentace ve War Museum Bastogne je tím hlavním místem, kde se budou moci až do léta roku 2023 s touto výstavou návštěvníci muzea, do něhož za rok zavítá na milion lidí, seznámit.

Vernisáž výstavy ve zmiňovaném válečném muzeu proběhla dne 10. září, a to za účasti vzácných hostů. Výstavu zahájil velvyslanec ČR v Belgii J. E. Pavel Klucký společně se starostou města Bastogne Benoitem Lutgenem, genpor. Jaromírem Alanem v zastoupení ministryně obrany ČR Jany Černochové,

předsedou Československé obce legionářské br. Pavlem Budinským a německým velvyslancem v Belgii J. E. Martinem Kotthausem.

Velvyslanec Klucký ve svém projevu připomenul význam 80. výročí operace Anthropoid v historických souvislostech, zejména při obraně evropské demokracie a jejích hodnot. Českoslovenští parašutisté odstraněním Reinharda Heydricha, klíčové osoby nacistického režimu, prokázali

životaschopnost československého státu v poválečném období. Tato operace a její následky mají důležité poselství i pro dnešek v souvislosti s válkou na Ukrajině.

Slavnostní vernisáž pak byla doplněna o prezentaci našich mužů v dobových stejnokrojích a díky podpoře Roty Nazdar též prezentací operačního materiálu našich parašutistů. Tato ukázka, při které si mohli návštěvníci doslova osahat předměty spjaté s operací Anthropoid, vzbudila veliký zájem návštěvníků, kteří si po celý den se zaujetím prohlíželi dovezené artefakty.

Do konce roku pak ještě druhá varianta výstavy navštíví města Liege a Bruggy. Děkujeme za podporu a pomoc všech, kteří stáli u zrodu a tvorby této výstavy, stejně tak Ministerstvu obrany, Ministerstvu zahraničních věcí a Generáli Česká pojišťovna za finanční podporu tohoto projektu. ■

Odhalení pomníku čs. legionářům v Belloy-en-Santerre

ses. Marcela Volfová a br. Milan Mojžíš

Odhalování nových pomníků na východ od Prahy se v posledních deseti letech stalo již standardní záležitostí, ale účastnit se odhalení nového pomníku ve Francii je naprosto výjimečná událost. A je ctí Československé obce legionářské, že nejenom iniciovala, ale byla i u zrodu pomníku připomínajícího padlé čs. legionáře v bojích na Sommě, kteří na více než 100 let upadli v zapomnění.

Když jsme si v rámci projekt Legie 100 v červenci roku 2016 připomínali 100. výročí ofenzivy na Sommě, navštívili jsme i malou francouzskou obec Belloy-en-Santerre, abychom si připomenuli a uctili čs. dobrovolníky, kteří zde bojovali. Česká četa 1. roty 1. praporu pochodového pluku Cizinecké legie, která vznikla z roty „Nazdar“ po ztrátách u Arrasu, se vyznamenala v bojích o vesnici a byla dokonce citována v rozkaze francouzské X. armády. Bohužel v bojích přišla o 15 svých příslušníků. Když jsme v roce 2016 hledali jejich hroby, zjistili jsme, že část padlých legionářů je pochována na Československém vojenském hřbitově La Targette, ale těla ostatních, kteří byli pochováni na hřbitově ve vesnici, byla v dalších bojích rozmetána dělostřeleckou palbou.

Již při první návštěvě ve vesnici jsme přišli s návrhem, postavit padlým čs. dobrovolníkům pomník. Cesta k jeho realizaci nebyla jednoduchá, ale Odbor pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR se nenechal odradit a vše dotáhl

do zdárného konce včetně zabezpečení financování. O vlastní vztyčení pomníku se zasloužil předseda Sdružení československých dobrovolníků ve Francii br. Pavel Lešák. Z důvodu zavedení opatření proti šíření nemoci COVID 19 se nepodařilo pomník odhalit u příležitosti 105. výročí bojů na Sommě, ale až letos v rámci tradiční vzpomínkové poutě do Francie, kterou ve dnech 7. května až 11. května uspořádala Československá obec legionářská s Ministerstvem obrany ČR u příležitosti 107. výročí nasazení roty „Nazdar“ v bojích u Arrasu, 77. výročí nasazení Československé samostatné obrněné brigády při obléhání přístavu Dunkerque.

Jednalo se o první velkou vzpomínkovou pouť, která se konala po ukončení protipandemických opatření a hned v úvodu cesty jsme před Cáchami museli řešit poruchu autobusu, kterou řidiči ve spolupráci s bratrem Mackem nejprve provizorně a posléze definitivně opravili. Na britském vojenském hřbitově, kde jsou pochováni i příslušníci Československé samostatné obrněné brigády, kteří padli při obléhání přístavu Dunkerque, položila delegace věnce a řídící tajemník br. Mojžíš předal několika účastníkům poutě pamětní medaili

vydanou ku příležitosti výročí osvobození města Dunkerque. Prohlídku města nám sice zkomplikoval cyklistický závod 4 Jours de Dunkerque, ale i tak jsme položili kytici k pamětní desce v Rue Clemenceau připomínající účast Čechoslováků při osvobození města a prohlédli si expozici muzea Operace Dynamo, která nese i českou stopu. Při cestě do Arrasu jsme ještě položili kytici u zrekonstruované pamětní desky na budově bývalého sídla čs. velitelství gen. Lišky.

Neděle 9. května byla věnována připomínce nasazení rot „Nazdar“ v bojích u Arrasu. Tak jako našim legionářům v roce 1915 i pro nás se výchozím bodem staly ruiny kláštera Mont-Saint Eloi. Pietní akty v Neuville st. Vaast a na Čs. vojenském hřbitově La Targette proběhly již tradičně s účastí příslušníků Posádkového velitelství Praha. Na závěr vzpomínkových akcí na rotu „Nazdar“ jsme byli pozváni na malý raut, který pořádala starosta Neuville st. Vaast. Poté poutníci navštívili pietní území na kótě Vimy, kde proběhl malý pietní akt u pamětní desky Marokánské divize. Den zakončily pietní akty v obci Souchez a v kostnici v Notre-Dame de Lorette, kde jsme si prohlédli i nový památník věnovaný všem padlým v tomto regionu.

Slavnostního odhalení nového pomníku čs. legionářům v Belloy-en-Santerre 10. května se účastnili velvyslanec ČR ve Francii J. E. Michal Fleischmann s manželkou paní Kateřinou Lojdovou, velvyslanec SR ve Francii J. E. Igor Slobodník, podprefektka oblasti Péronne a Montdidier paní Valérie Saintoyant, starosta města pan Laurent Potier, přidělenkyně obrany ČR ve Francii plk. Radka Lainová, přidělenec obrany SR ve Francii plk. Ján Žárnovický, představitelé Krajského vojenského velitelství Pardubice, Sdružení československých dobrovolníků ve Francii, asociace Le Souvenir Français, místní veteránské spolky s prapory, čestná stráž AČR a ČsOL a obyvatelé obce. Nový pomník je umístěn u kostela ve středu obce a bude připomínat 15 padlých českých a slovenských dobrovolníků. Ve zbytku dne jsme ještě navštívili několik míst spojených s čs. vojáky. Následující den při cestě domů jsme se krátce zastavili v Douaumont Ossuary u Verdunu a v Automobilovém a technickém muzeu v německém Sinsheimu.

Závěrem je namístě poděkovat všem účastníkům vzpomínkové poutě, kteří se nezalekli potíží a obětovali své pohodlí při dlouhých přesunech, abychom přímo na místech bojů a u válečných hrobů utčili památku legionářů, kteří svou smrtí přispěli ke vzniku československého státu. Speciální poděkování si zaslouží členové ČsOL v historických uniformách, příslušníci AZ AČR a studenti z Vojenské SŠ a VOŠ Ministerstva obrany v Moravské Třebové, kteří pod velením vrchního praporčíka školy nadpraporčíka Stanislava Smitala důstojně zabezpečovali pietní akty. ■

A DARNEY J'AI POUR LA PREMIERE FOIS
SENTI LA CERTITUDE DE LA VICTOIRE E. BENES.
1918

104. výročí přísahy v Darney a Den ozbrojených sil ČR

text br. Jiří Filip
foto MO ČR

Na konec června připadá jedno ze zásadních výročí spjatých s bojem za samostatný československý stát – přísaha československých legionářů na pláni poblíž francouzského městečky Darney dne 30. června 1918. V nejnovějších dějinách českého státu byl k výročí přiřazen Den ozbrojených sil ČR na připomenutí toho, že v Darney byly československé jednotky de facto uznány jako svébytná spojenecká armáda.

V rámci připomínek významného výročí se uskutečnil i tradiční pietní akt přímo na místě slavné přísahy. Poněkud nezvykle v letošním roce s větším předstihem, a to již 23. června 2022, kdy z hlavního města odletěla armádní Casou delegace pod vedením náměstka ministerstva obrany pana Daniela Blažkovce. Součástí delegace byla i početná skupina zástupců Československé obce legionářské v čele se členem Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. Václavem Zavadilem.

Po příletu na letiště Epinal jsme se vydali poskytnutým autobusem přímo k československo-francouzskému památníku u Darney. Poté, co na místo dorazily všechny delegace za francouzskou, českou a slovenskou stranu, bylo přikročeno ke slavnostnímu ceremoniálu, při němž promluvil dlouholetý starosta města Darney pan Yves Desvernes, slovenský velvyslanec ve Francii J. E. Igor Slobodník, následovaný projevem našeho velvyslance ve Francii J. E. Michalem Fleischmannem. Za český rezort obrany promluvil před shromážděním pan námětek Daniel Blažkovec.

Výčet projevů uzavřelo vystoupení představitele místní podprefektury Neufchâteau pana Gaëla Rousseau.

Zástupci institucí, samosprávy a spolků včetně ČsOL následně položili k památníku květinové dary, po kterých příslušníci Ústřední hudby AČR zahráli francouzskou večerku *Sonnerie aux morts*, kterou následovala minuta ticha. Naše armádní hudba pak zahrála Slovenskou, Českou a Francouzskou hymnu. Ceremoniál byl ukončen hlášením francouzskému vojenskému veliteli ze strany čestné stráže. Milým závěrečným zvykem je, že delegace, které kladly smuteční věnce, se podáním ruky pozdraví se všemi praporečnickými a čestnými vojenskými jednotkami.

Z nevýrazného vrchu, na němž se tyčí československý památník, jsme se přesunuli přímo do Darney na tradiční

recepti, kterou letos pořádalo české velvyslanectví na Place André Barbier při místním château, kde sídlí muzeum věnované československým legiím. Vzhledem k nedostatku času jsme se na místě zdrželi jen krátce, a kdo mohl, využil času k návštěvě muzea, než jsme se vydali na zpáteční cestu, abychom v podvečer přistáli zpět v Praze.

Hlavní oslava události z Darney v naší vlasti proběhla v den výročí na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově. Uskutečnil se zde slavnostní nástup, během něhož náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Aleš Opat předal funkci svému nástupci generálmajoru Karlu Řehkovi. Během ceremoniálu převzal funkci také nový náčelník Vojenské policie plukovník Otakar Foltýn. Ministrýně obrany Jana Černochová vojákům poděkovala za službu

a vyjádřila přesvědčení, že právě nyní, ve světle ruského útoku na Ukrajinu, musí být česká armáda silná.

„Potřebujeme silnou armádu. Po ruském barbarském útoku na Ukrajinu to vědí nejen ti, kteří se zajímají o obranu a bezpečnost, ale troufnu si říct, že už o tom nepochybuje vůbec nikdo. A to nejen v Česku, ale v celém západním světě,“ řekla ministrýně obrany.

Za Československou obec legionářskou se slavnostního nástupu účastnil předseda br. Pavel Budinský, který v rámci ceremonie v doprovodu řídícího tajemníka ČsOL br. Milana Mojžíše předal končícímu náčelníku Generálního štábu AČR arm. gen. Aleši Opatovi Medaili za podporu, a to za pomoc při realizaci projektu Legie 100 a za zachování a rozvíjení legionářského odkazu. ■

text br. Jiří Charfreitag
foto Jaroslav Řezáč

Prezentace čs. legií – Boj na Piavě 1918

Bojové ukázky byly vždy atraktivním zprostředkováním historických témat, které naše organizace již mnoho let připomíná. A právě začátek působení našich legionářů v Itálii a boj o řeku Piavu se stal v letošním roce hlavním tématem Prezentace čs. legií. Při hledání vhodné lokality jsme již v předchozím roce vytipovali atraktivní lokalitu v Novém Městě nad Metují, které je vyhledávaným cílem mnoha turistů. Těsná blízkost oblíbeného zámku a podpora ze strany města se tak stala zárukou úspěchu připravované akce.

Samotné rekonstrukci bojů předcházel bohatý doprovodný a naučný program, který začal v sobotu 16. července ve 13.00 hod. pietním aktem na náměstí Republiky. U pomníku padlých v obou světových válkách položili zástupci ČsOL a vojensko-historických spolků květinové dary, aby se následně pochodový proud přemístil na Husovo náměstí. Právě na něm byl totiž připraven další program pro návštěvníky celé akce a to ve formě hudebního vystoupení C. k. Polního dechového orchestru, ale také módní přehlídky oděvů z počátku 20. století. Program na náměstí byl zakončen půl hodiny před plánovaným začátkem rekonstrukce bojů na Piavě, aby měli diváci čas vybrat vhodné pozice ke zhlédnutí pečlivě naplánované bojové ukázky.

S mírným zpožděním, které zapříčinilo nepříznivé počasí, zahájil bojovou ukázkou průlet repliky historického letounu Fokker E-III z hangáru Pterodactyl flight, který pilotovala známá akrobatická pilotka Radka Máchová. Po úvodním efektním přeletu letounu v silném větru nad bojištěm začala pozemní část ukázky, na jejímž začátku bylo potřeba překonat řeku Metuji, která zde symbolizovala italský veletok. Na zbudovaných pontonech se tak do první italské obranné

linie dostávali přískoky útočníci z řad speciálních útočných oddílů rakousko-uherské armády. Boj se tak v několika minutách přenesl do tří linií vyhloubených zákopů, které zde znázorňovaly italský obranný systém. Právě ten byl postupně dobýván až po třetí obrannou linii, ve které posílili italské vojáky též českoslovenští legionáři a příslušníci britské armády.

Diváci během této části bojů shlédli rozmanitou výzbroj používanou za první světové války, počínaje těžkými i lehkými kulomety, přes ruční granáty až po útok plamenometem. Ukázka, která nakonec trvala přibližně tři čtvrtě hodiny, skončila vytlačení rakousko-uherských vojsk zpět za řeku. Závěrečné defilé všech vojenských jednotek shlédlo několik set diváků, kteří jejich přehlídku doprovodili dlouhým a zaslouženým potleskem.

Přestože hlavní program skončil v 17.00 hod., na místě byl pro návštěvníky až do večera připraven dobový tábor a výstava historické techniky, se kterou se mohli návštěvníci

podrobněji seznámit a v některých případech si ji i vyzkoušet. Rekonstrukci bojů vhodně doplnily výstavy o československých legiích v Itálii a rakousko-uherském vojsku, které byly až do konce července v galerii Zázvorka a v Městském muzeu.

Nakonec se sluší poděkovat všem účastníkům akce z řad vojensko-historických klubů z celé České republiky,

Polska, či Rumunska, ale také organizačnímu týmu členů Československé obce legionářské a 5. Praporu polních myslivců, kteří za přípravou celé akce stáli. Celá akce byla zejména díky podpoře Ministerstva obrany ČR, Nového Města nad Metují a Královéhradeckého kraje pro návštěvníky přístupná zdarma. ■

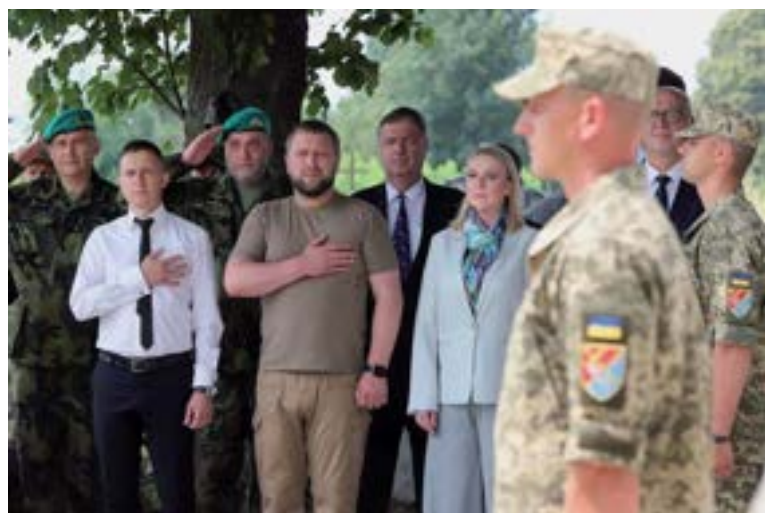

Od památné bitvy u Zborova uplynulo 105 let

br. Jiří Charfreitag

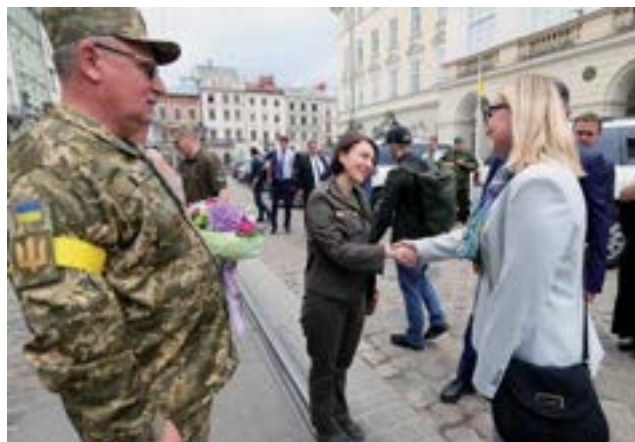
Přestože naše legie vznikly již v roce 1914, teprve památná bitva u Zborova nám umožnila vybudovat vlastní armádu a v neposlední řadě vybojovat i samostatný československý stát. To je fakt, který je členům naší Československé obce legionářské všeobecně známý. Méně je pak těch, kteří si pamatují 2. červenec jako druhý nejvýznamnější svátek našeho státu (meziválečného) a vůbec nejdůležitější svátek naší armády.

Ačkoli si dnes naše armáda jako Den ozbrojených sil ČR připomíná neméně významné výročí, přísahu našich legionářů v Darney, na bitvu u Zborova nezapomíná. O tom svědčí i fakt, že se ministryně obrany Jana Černochová vypravila se svou delegací uctít památku našich padlých k bratrské mohyle v Kalinivce na Ukrajině. Dalo by se říci, že se v dnešní době jedná o více než symbolické gesto, které dává jasně najevo, že za svobodu je nutné bojovat.

„Oslavit zde toto významné výročí jsem měla v plánu už před válkou, neboť je jednou z mých priorit udržovat vojenské tradice naší země a připomínat si významné události naší státnosti. Putinův barbarský útok byl důvod navíc, abych nejen vzdala hold našim hrdinům, ale i symbolicky podpořila boj Ukrajinců proti okupantům. Proto jsem se rozhodla tuto cestu podniknout i v současné složité situaci,“ uvedla ministryně obrany.

Delegace paní ministryně za přítomnosti velvyslance ČR na Ukrajině Radka Matuly, předsedy Československé obce

legionářské br. Pavla Budinského, ředitele VHÚ Aleše Knížka a dalších vzácných hostů nejprve zamířila ke hrobu našich padlých, k jejichž pomníku položila květinové dary. Za ukrajinskou stranu se pietního aktu zúčastnili členové místních samospráv v čele s ternopilským gubernátorem Volodymyrem Lyubomyrovyčem Trušem.

Nedaleko bratrské mohyly pak probíhala několikaminutová debata o událostech posledních měsíců s jasným poselstvím, že bude Česká republika i nadále pokračovat v pomoci Ukrajincům. Z diskuze vyplynuly aktuální potřeby místních obyvatel v podobě chybějících autobusů pro děti, či dalšího vybavení a materiálu, jejichž zajištění přislíbili právě zástupci našeho státu. Po krátké návštěvě nedalekého kostela se již celá autokolona přesunula na jednání s náměstkyní ukrajinského ministra obrany Hannou Maliar, které se konalo ve Lvově. Zde byl také předán šek v hodnotě 250 000 Kč ukrajinské nadaci Aim Charity Foundation, která zajišťuje zejména potraviny pro obyvatele válkou zasažených oblastí.

Návrat do polského Řešova pak již probíhal při debatách o naší historii, současnosti a s přáním brzkého konce probíhající války. Věřme, že se za rok u Zborova opět sejdem za mnohem lepších okolností a v daleko hojnějším počtu. ■

text br. Petr Tolar
foto br. Michal Rak

Návrat pamětních desek na Staroměstskou radnici

Vpředvečer 105. výročí bitvy u Zborova došlo k navrácení pamětních desek věnovaných československým legionářům na východní stěnu Staroměstské radnice v Praze. Desky z 20. let 20. století, které ukrývají prstě ze slavných bojišť první světové války, nechal Magistrát hlavního města Prahy zrekonstruovat. Jejich opětovného odhalení se zúčastnil pražský primátor Zdeněk Hřib a předseda Československé obce legionářské br. Pavel Budinský.

K odhalení desek došlo za velkého zájmu médií v pátek 1. července 2022 dopoledne. Akci moderoval organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip a po projevech pana primátora a předsedy ČsOL oba pány vyzval, aby společně odhalili zakryté desky. Následně byly pod desky položeny květinové dary a památka československých legionářů byla uctěna minutou ticha.

Závěr ceremonie byl využit k předání ocenění. Předseda ČsOL předal primátorovi hlavního města Medaili za podporu projektu Legie 100.

Obě bronzové desky byly sejmuty pravděpodobně v roce 1941 německými okupanty v době, kdy byl likvidován hrob neznámého vojína umístěný do té doby uvnitř Staroměstské radnice. Až do letošního roku byly uloženy ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy. První deska nese nápis „Zde jest uložena prst z bojišť u Zborova, v Dobruždi,

u Bachmače, na Sibiři a na Doss' Altu". Druhá deska je opatřena textem: „Pod touto deskou uchována jest prst' z bojiště verdunského věnovaná poselstvu obce pražské obcí verdunskou dne 25. dubna r. 1921. Na paměť společných bojů

a vítězství za svobodu vlasti". Níže něco k uvedeným místům, z nichž byly za desky uloženy prsti.

Zborov je ukrajinské městečko, v jehož blízkosti došlo k nejvýznamnějšímu bojovému vystoupení československých legionářů. V sestavě ruské armády zde 2. července 1917 legionáři pronikli do hloubky pěti kilometrů a zajali tisíce nepřátel, z velké části Čechů sloužících v rakousko-uherské armádě.

Dobrudža je kraj na pomezí Rumunska a Bulharska u pobřeží Černého moře. Na podzim 1916 se zde do bojů zapojilo okolo šesti stovek Čechoslováků v řadách 1. srbské dobrovolnické divize. Mnozí z těchto „srbáků“ se později stalo slavnými postavami československého odboje.

Bachmač byl důležitou železniční zastávkou, přes kterou se českoslovenští legionáři v březnu 1918 dostali z Ukrajiny do Ruska. Bojem se odpoutali od postupujících německých vojsk a čerstvě sestavené legionářské jednotky zde prokázaly své schopnosti.

Na Sibiři sváděli legionáři boje proti bolševickým silám od jara 1918 až do podzimu 1920, kdy poslední útvary legií opustily Rusko a dopluly do vlasti. Během té doby dokázali vojensky a hospodářsky ovládnout většinu Transsibiřské magistrály, nejdelší železniční trati na světě.

Doss Alto je vrchol horského masivu Monte Altissimo tyčící se nad Gardským jezerem. Českoslovenští legionáři zde 21. září 1918 svedli heroický boj proti rakousko-uherské přesile, uhájili své pozice a získali si uznání mezi ostatními jednotkami na italské frontě.

Francouzský Verdun se stal symbolem nesmyslného zabíjení během první světové války. Verdunské bojiště přejmenované na „mlýnek na maso“ se stalo obrovským hrobem pro statisíce vojáků obou válčících stran. Také zde absolvovali českoslovenští legionáři stáže u francouzských jednotek, aby se seznámili s taktikou boje na západní frontě. ■

Zborovský den s potomky po zborovácích

text br. Jiří Filip

foto ses. Marcela Tolarová a br. Michal Rak

V sobotu 2. července, v den 105. výročí legendární bitvy československých legionářů u Zborova, uspořádala Československá obec legionářská s podporou Ministerstva obrany ČR pietní akt u Pomníku I. odboje na Olšanských hřbitovech a program pro potomky příslušníků Československé střelecké brigády z přelomového vítězství v roce 1917.

Tradiční pietní akt, jenž je pořádán pravidelně již více než tři desetiletí, poctili svou přítomností předseda Stále komise Senátu pro Ústavu ČR a místopředseda Ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu ČR pan Zdeněk Hraba, náměstek pro řízení sekce obranné politiky a strategie MO ČR pan Petr

Čech, zástupce náčelníka Generálního štábu – inspektor AČR pan genmjr. Milan Schulz, za hlavní město Prahu pan zastupitel Martin Arden a za Českou obec sokolskou byl přítomen její vzdělavatel br. Jan Firbas. Za pořadatele byli přítomni členové Předsednictva RV ČsOL ses. Eva Armeanová a řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš.

Shromáždění se účastnila řada rodinných příslušníků československých legionářů, kteří byli účastníky bitvy u Zborova. Přítomni byli pozůstalí po generálech Petříkovi, Kutlvašerovi, Čílovi či Husákovi, ale také po dalších starodružnicích Ducháčkovi a Kosinovi. O pozvání potomků po zborovácích byli informováni předsedové jednot, a tak se podařilo, že se setkala řada zajímavých osobností z řad členů ČsOL.

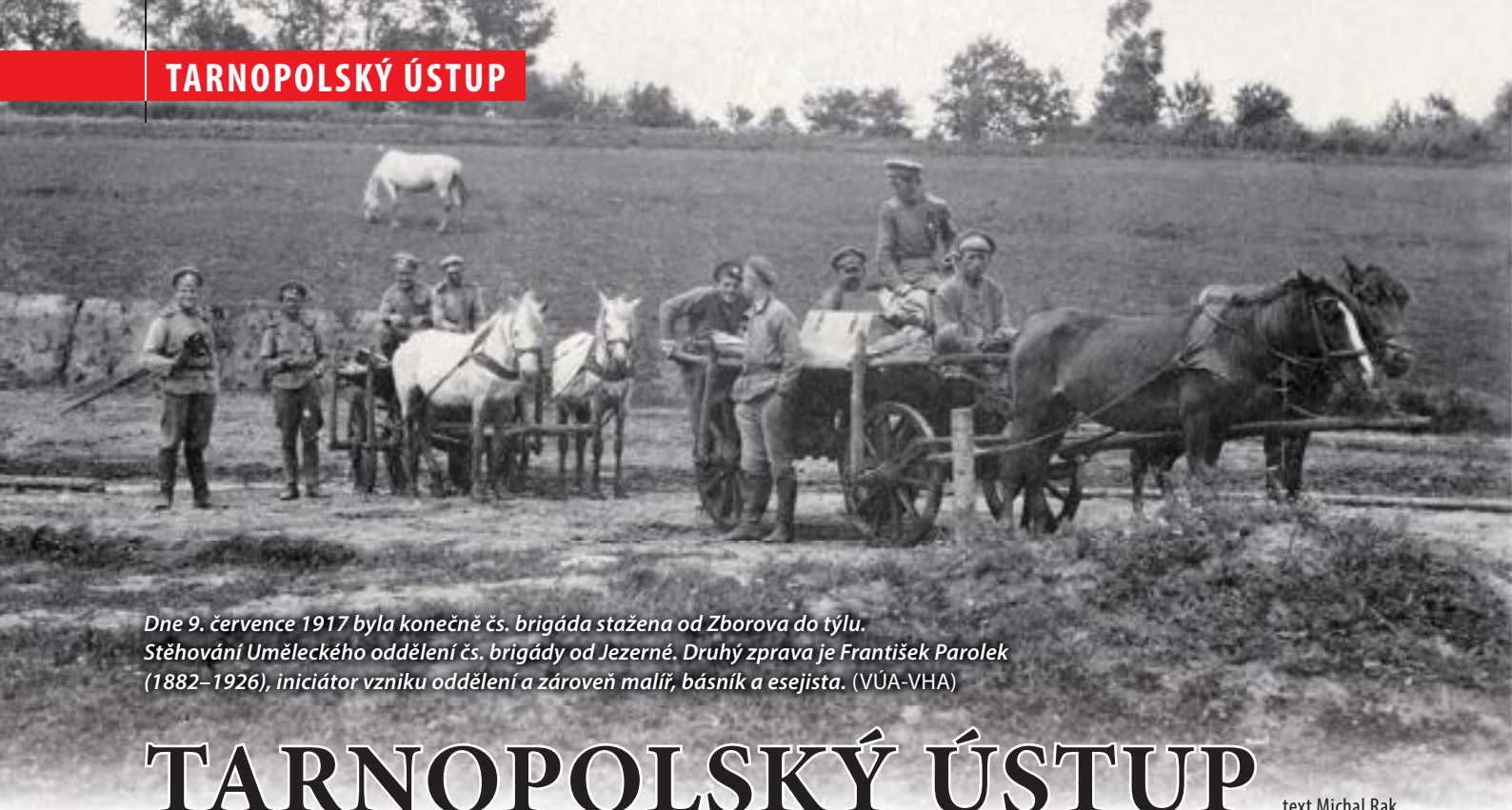
Po pietním aktu, který i díky vojákům Posádkového velitelství Praha a příslušníkům Ústřední hudby AČR, proběhl důstojně, se účastníci ještě odebrali ke krátkému navštívení

hrobu čs. legionáře Čeňka Klose, aby následně vyčkali příjezdu historické tramvaje, která je zavezla přímo k sídlu ČsOL na I. P. Pavlova. Br. řídící tajemník Milan Mojžíš zahájil ve Velkém sále Hotelu Legie setkání potomků zborováků a slova se následně ujal br. Michal Rak, který si připravil přednášku o zborovské bitvě i o svých nových zjištěních o tarnopolském ústupu, které ostatně přinášíme v první části v tomto čísle Legionářského směru.

V odpoledním programu byla pro přítomné připravena v Muzeu československých legií vernisáž výstavy Bitva u Zborova. Panelová výstava seznamovala návštěvníky se všemi základními aspekty bitvy i s jejími dopady vojenskými i politickými. Řada účastníků se poté zúčastnila promítání digitálně restaurované verze filmu Zborov z roku 1939. Kdo zůstal, strávil oslavami 105. výročí zborovské bitvy celý den. Na závěr patří velký dík Ministerstvu obrany ČR, které celou akci podpořilo. ■

Dne 9. července 1917 byla konečně čs. brigáda stažena od Zborova do týlu. Stěhování Uměleckého oddělení čs. brigády od Jezerné. Druhý zprava je František Parolek (1882–1926), iniciátor vzniku oddělení a zároveň malíř, básník a esejista. (VÚA-VHA)

TARNOPOLSKÝ ÚSTUP

text Michal Rak

105 let od opomíjeného závěru zborovské bitvy

Dne 2. července 1917 svedla Čs. střelecká brigáda vítěznou bitvu u Zborova. Této zlomové události v čs. boji za svobodu se v minulosti i posledních letech dostalo zasloužené pozornosti. V jejím stínu však leží následný ústup ruské armády, který je dnes známý jako tarnopolský. Ten je opomíjen či jen stručně zmíněn i v současné době a publikované informace si často protirečí, přičemž asi největší rozpor panuje u velikosti ztrát. Následující řádky tak přináší nejnovější shrnutí.

ZPĚT DO ZÁKOPŮ

Vojáci Čs. střelecké brigády byli od 5. července 1917 na odpočinku u vsi Krasna. Následujícího dne obnovili Rusové ofenzívu, zejména směrem na Břežany. 49. sbor, nově vedený gen. Sergejem N. Lupovem, měl podnikat pomocné útoky, ruským vojákům ale chybělo nadšení. 82. divise podnikla výpad ve směru na Virlov, ale protože okolní jednotky po prvotním neúspěchu ustoupily, musela i čs. brigáda. Večer pak ruské plukovní komitety požádaly o vystřídání. Ráno 7. července se tak Čechoslováci začali vracet do zborovských zákopů. Vojáci 3. pluku zaujali postavení mezi Travotlukami a kótou 394 a 2. pluku postavení na pozici Zarudzie – dvůr. Až večer se na přidělené pozice u Korošilova na Malé Strypě dostaly I. a II. prapor 1. pluku. Od počátku se Čechoslováci dostávali do přestřelek s Němci, pokoušejícími se o průlom jižně od Travotluk. Jejich zákopy se také několikrát staly terčem silné dělostřelecké palby, která usmrtila u 2. roty 3. pluku Josefa Němce a Martina Pomykala. Ještě hůře dopadla 10. rota 1. pluku 9. července. Také ztratila dva vojáky, Antonína Nováka a Jindřicha Zikmunda, a těžké zranění utrpěl její oblíbený velitel ppor. Josef Boris Vuchterle. Ten byl raněn již u Zborova, odmítl ale evakuaci a zůstal s rotou. Nyní by zasažen „šrapnelovou kulí do pravé poloviny křížové“. Urychleně byl převezen do Kyjeva a následně podstoupil sedm operací. V nemocničním ošetřování byl až do září 1918, přičemž celou evakuaci na východ strávil v sanitním vlaku č. 3.

Stahování Čechoslováků začalo 8. července večer, kdy 3. pluk odešel do Nestěrovců. Za svítání 9. července byl 1. pluk pod dělostřeleckou palbou, právě tehdy zřejmě utrpěla své ztráty 10. rota, vystřídán 25. plukem a odešel do Lisých Jam, kam odpoledne dorazil i 2. pluk. Následně oba odešly do Jezerné,

Během návratu do zborovských zákopů utrpěl těžké zranění ppor. Josef Boris Vuchterle (1891–1923). Zůstal po něm invalidní a bylo též příčinou jeho předčasného úmrtí. (VÚA-VHA)

kde se rozdělily. 1. pluk pokračoval do Bogdanůvky, 2. pluk do Ostašovců, štáb čs. brigády se přemístil do dvora Jedřejůvky. Zde tvořily zálohu 49. sboru, dostaly čas na odpočinek a reorganizaci. Největší změnou byl odchod oblíbeného velitele brigády plk. Trojanova. Ten byl povýšen na generálmajora

Dne 17. července byl v Nestěrovcích uspořádán oběd na rozloučenou s genmjr. Trojanovem, který je v čele stolu. V přední řadě sedí zleva kněz Němeček, mjr. Zacharov, por. Sepětý, v zadní zleva va prap. Videman, prap. Halm a prap. Kryžanovský. (VÚA-VHA)

a postaven do čela 1. finské divise. Novým velitelem se tak 18. července stal plk. Mamontov, jeho místo v čele 3. pluku zaujal škpt. Alexejev. Brigáda tvořila jednu z nejbojeschopnějších částí ruské armády, takže se s ní počítalo v plánované další ofenzívě. Od 16. července se proto čs. pluky začaly přesouvat s celým 49. sborem blíže k Jezerné, přičemž již o čtyři dny dříve odešly k ruským částem oddíly rozvědčků k provádění průzkumu. V té době měla 11. armáda na frontě od Zvižné do Koňuch (úsek 35 km) pět sborů a dva další v záloze.

Mezitím Němci dokázali rychle přesunout šest divizí ze západu a za svítání 19. července, po několikahodinové silné dělostřelecké přípravě, zahájili společně s Rakušany protiofenzívu ve směru na Zborov a Zoločov a dále na Tarnopol. Již první den dokázali prolomit frontu v šířce 20 kilometrů, místy do hloubky až 15 kilometrů. Pro svůj postup využili nejen početní převahu, v místě průlomu útočilo sedm divizí na pouhé tři ruské, ale hlavně neochotu Rusů dále bojovat. Některé ruské jednotky opustily své pozice, další diskutovaly o tom, zda plnit rozkazy, jiné otvíraly linie a dobrovolně se vzdávaly. Východní fronta se tak prakticky zhroutila a začal

Vědomi si nedostatku materiálu, který prchající Rusové nechávali ve skladech na frontě, šetřili si vojáci svou výstroj. Zde dobrovolce jde bosý s botami připnutými k tělu. (VÚA-VHA)

neorganizovaný ústup ruské armády, který se někde měnil ve zbabělý úprk. Záhy utíkala nejen 11. armáda, ale i sousední armády 7. a 8. K všeobecnému rozvratu přispívala také situace v týlu, kde rostla nespokojenost lidu, propukaly nepokoje a stávky, ty v Petrohradě byly krvavě potlačeny. Padla také vláda a novým premiérem se stal dosavadní ministr války Alexandr Kerenskij. Bolševický pokus o převzetí vlády ho donutil 22. července zavést opět trest smrti za dezerci a vydat rozkaz k násilnému zadržování bezhlavého útěku z fronty.

BOJE U VOLOSŮVKY A DOMAMORYČ

Čs. brigádě bylo původně nařízeno přesunout se na západ od Jezerné na linii Mšaná–Jarčovce–Cecory do první armádní zálohy. Jako první vyrazil 18. července do pole Čečkův I. prapor 1. pluku, po německém útoku však pluk přešel pod velení 17. sboru a vypukl zmatek, načež večer 19. července se celý 1. pluk nacházel v okolí Ostašovců, kde držel polní stráž. V noci však obdržel rozkaz k odchodu do Kurowců, který byl zahájen v 10 hod. 20. července. Po obdržení rozkazu k ústupu se však Čeček rozhodl svůj prapor ponechat v zákopech

Odpočinek čs. vojáků ve stínu stromů při ústupu od Tarnopole (VÚA-VHA).

Čechoslováci si po celý ústup zachovali vysokou morálku a často pochodovali za zvuků hudby (povšimněte si prachu zviřeného pochodu vojáky). (VÚA-VHA)

Vojáci 3. pluku během ústupu od Domamoryč. (VÚA-VHA)

k jeho krytí. To také vojáci činili do 13. hod., kdy se pod těžkou dělostřeleckou palbou museli rovněž stáhnout. Díky tomu se ale podařilo zachránit trén 49. sboru, který v klidu ustoupil z Jezerné za řeku Seret, a také část zásob ze skladišť v okolí.

Zbylé dva čs. pluky se v době zahájení německého útoku ještě nacházely v týlu. Situace na frontě si však vyžádala i jejich nasazení. V 15 hod. 19. července se tak I. a III. prapor 2. pluku vydal na cestu do Volosůvky, kde měl přejít v pravomoc 17. sboru. Velitel pluku škpt. Djakonov měl k dispozici asi 720 mužů. Po příchodu na místo byl pluk přidělen k 3. divisi a odeslán do Jarčovce, kde měl provádět rozvědky. Před jejich zahájením však dorazila zpráva, že pluky 3. i sousední 156. divise opustily zákopy, načež Čechoslováci dostali za úkol vše ověřit. Zprávy se bohužel ukázaly být pravdivé, takže 2. pluk dostal za úkol zadržet ustupující ruské oddíly

Štábní kapitán Ivan F. Alexeev přišel k čs. brigádě na konci roku 1916 od 92. pěšího pluku. U Zborova velel brigádní záloze a 18. července byl jmenován prozatímním velitelem 3. pluku. Již 21. července padl v bojích u Domamoryč. (VÚA-VHA)

v prostoru Kudobiňce–Kudynovce a postupoval po trati směrem na Tustoglovy. Sem vojáci dorazili ve 3 hod. ráno 20. července a zjistili, že Rusové odešli a nepřítel již postupuje směrem od Zlaté Hůry.

Velitel I. praporu škpt. Gajda rozhodl, že budou obsazeny opuštěné zákopy na čáře od železnice u Podhajčiků do kóty 382 Popowa Góra nedaleko Žukovce. Němci se však objevili dříve a nezjištění, takže vojáci pluku byli jejich příchodem zaskočeni. Proto se také muži III. praporu rychle přesunuli do zákopů, přičemž zaujali severní úsek. Nemocný Djakonov zároveň předal velení pluku Gajdovi. Zákopy byly Čechoslováky obsazeny velice řídce, nicméně Němci postupovali tak, jakoby opět neočekávali žádný odpor. Prudká palba je tak překvapila, donutila stáhnout, přeskupit a zahájit nový postup a pokus o obchvat. Byl tím ale získán drahocenný čas, nicméně kolem 9. hodiny musel pluk

Tarnopolského ústupu se zúčastnila také čs. rota Kornilovského úderného praporu, která během něj navázala na své hrdinné vystoupení za ofenzívy, za což byli následně všichni čs. dobrovolníci vyznamenáni Křížem sv. Jiří. To je vidět na fotografii z Proskurova ze srpna 1917. (sbírka ČsOL)

Fotografie pořízená pravděpodobně Janem Syrovým u Starokonstantinova 9. nebo 10. srpna 1917. V čele pochodujících vojáků 1. pluku jede na koni jejich nový velitel kpt. A. P. Stěpanov. (VÚA-VHA)

ustoupit do druhé obranné linie na čáře Podhajčiky–Mšaná, za kterou již ležela Volosůvka a potok. Zde byl také navázán kontakt s ruskými pluky. Vojákům se zde dostalo i dělostřelecké podpory, protože na trati u Podhajčiků se objevil obrněný vlak a III. prapor 1. pluku. Ten podnikl protiútok, Němce zahnal až k řece Strypě a zajal na 30 vojáků, včetně jednoho důstojníka. Byť Němci postupně svůj postup obnovili, dokázal 2. pluk držet pozice až do 16 hod., kdy se pod hrozbou obklíčení stáhl k Volosůvce. Zde byl večer vystřídán 1. gardovým plukem Petrovské brigády a zahájil pochod do Domamoryč. Během bojů padlo nebo bylo zraněno 20 důstojníků a na 300 vojáků.

V té době ruské velení stále počítalo se zahájením protiofenzívy a snažilo se na vybraný úsek dopravit posily. Ty se však potkávaly s houfy prchajících vojáků, takže přípravy k nástupu vázly. Do toho se měl zapojit také 3. pluk, který byl zatím v záloze západně od Jezerné, kde byl dopoledne 20. července

svědkem pálení a ničení skladů, načež dostal rozkaz zaujmout pozice jižně od Jezerné. Během přesunu ale dostal příkaz zaujmout obranné pozice u vesnice Domamoryč a přejít tak pod 5. sbor, který byl na severu ohrožen německým postupem od Zborova. Na místo dorazili Čechoslováci po 35 km pochodu po 21 hod. 20. července, byli přiděleni k 7. divisi a dostali rozkaz, aby ráno obsadili pozice z roku 1916 severovýchodně od Kozlova.

V 7 hod. ráno 21. července tak pluk pod vedením škpt. Alexejeva zahájil s prapory za sebou postup k obsazení zákopů na kótě 377 u cesty z Domamoryč k Pokropivnu. Záhy byl ale spatřen nepřítel a zároveň zjištěno, že na křídlech se nenachází žádné ruské jednotky. Po 8. hod. se tak pluk začal stahovat zpět do Domamoryč a zaujal obranné pozice na svahu kót 369 a 345 u severozápadního okraje vsi. Na jihu se nacházel 602. pluk a do mezery na severu se přesunul 28. pluk. Němci po celou dobu utlumili aktivitu a až v 10 hod. zahájili pomalý

Trasa ústupu štábu Čs. střelecké brigády

Zajatí ruští vojáci se radují, že pro ně válka již skončila. (sbírka ČsOL)

postup. Proti nim vyrazili Rusové a I. prapor 3. pluku. Po přiblížení se k nepříteli ale část Rusů odhodila zbraně a nechala se zajmout a další začali prchat. Čechoslováci se tak rychle stáhli zpět do zákopů. V té době již na pozice obránců dopadaly tisíce dělostřeleckých granátů. Ti neměli naopak vůbec žádnou dělostřeleckou podporu, protože děla nemohla projet masou prchajících vojáků. Teprve kolem poledne dorazila jedna kozácká baterie. V téže době také 4. a 5. rota 3. pluku odrazila německý pokus o průlom zákopů na kótě 371.

Kolem 14. hodiny začaly své pozice opouštět ruské pluky na severu, urychleně se tak na jejich místo přesunuly 7. a 8. rota a zákopnická četa. V 15 hodin se začali stahovat i Rusové na jihu, takže 3. pluk začal být obklíčován. Němci

se na něj také více soustředili, takže škpt. Alexejev nařídil ústup, byl však smrtelně raněn šrapnelem a velení se ujal ppor. Ludvík Vlasák: „Ustupovat máme od levého křídla, takže moje rota má celý ústup krytí. Několika rotám se opravdu podařilo za nepřetržitého boje ustoupiti za řeku. Škpt. Alexejev, který ústup sám řídí, je však před vesnicí zasažen šrapnelem a padá mrtev. Byl naším velitelem necelé dva dny. Zpráva o jeho smrti se rychle rozšířila: „Padl nám velitel pluku.“ Ujímám se velení jako nejstarší důstojník, situace je bídná. Nedostává se nám nábojů, jsme obklíčeni ze všech stran. Jediný ústup je možný hlubokým úvozem k řece. Předem ale nutno padlého velitele důstojně pochovati. Rozkazují stahovati se za vesnici do úvozu, muž po muži, a mrtvé tělo vzít

Rakousko-uhersí vojáci odvádí zajaté Rusy do týlu. (sbírka ČsOL)

Zničené ruské povozy v Jezerné po té, co do obce došly německé jednotky. (sbírka ČsOL)

s sebou. Nepřátelská palba vzrůstá, kulomety a šrapnely zle řadí. Ústup se sice daří, ale mrtvý velitel se svými zabitými nosiči zůstal za námi. Raněných přibývá, není dost obvazů. Dáváme své obvazy k dispozici. Sanitní pomoc žádná. Lehčí ranění jdou s námi, těžce raněné odnášíme, a stále jsme bez posily. Naše posice se zdá beznadějnou.“

V té chvíli se objevily postupující řetězy ruské pěchoty, přičemž podporou ruských jednotek se zoufale snažil zajistit velitel brigády plk. Mamontov. To se mu nakonec podařilo, jak Vlasák dále uvádí: „Vlna ruské části za vlnou se valí kupředu a mezi nimi se odráží petrovská brigáda, jejíž vojáci převyšují vzrůstem ostatní a jsou i znamenitě vyzbrojeni. Rachot kulometů je ohlušující. Je to nezadržitelný proud, který se strhujícím, urá! dává novou naději na vítězství. A my tu čekáme hrdi na to, že se budeme moci zařadit po bok doleštěné [z ruštiny – chrabrě] petrovské brigády. Najednou v celém tom jednotném proudu jakási změna. Střední řady místo boje odhazují zbraně, mávají šátky a vzdávají se nepříteli. I ti za nimi jsou strženi jejich strachem a i petrovská brigáda je bez ohledu na svou pověst zachvácená rovněž panikou. A byl hrůzný pocit pro nás Čechy vidět, jak se odhazují zbraně, opouštějí kulomety, vypřahují koně, aby bylo možno utéci rychleji; někteří běželi vpřed, do zajetí, ale většina této ohromné armády se obrátila a jako moře těl v šíleném zmatku se hnala zpět. Pěchota, artilerie, oboz, jeden přes druhého. V této chvíli

všeobecného zděšení jsem byl u velitele petrovské brigády s některými čs. důstojníky pro rozkazy. Snažili jsme se všemožně zastavit tuto prchající lavinu, ale marně.“

V tomto chaosu ale muži 3. pluku našli i jedno pozitivum, jak pokračuje Vlasák: „Můj 3. pluk, stažený u vesnice, toto vše pozoruje a v nastalém zmatku si doplňuje zásoby střeliva, sbírá odhozené zbraně, zabírá opuštěné kulomety. Je znovu znamenitě vyzbrojen. Jeho nálada tím ohromně stoupla. Mám sice rozkaz k ústupu, ale my Češi máme svou čest a ta káže jednat jinak. Stydíme se do hloubi duše ustupovati s touto demoralisovanou masou. Stojíme tu v pořádku jako hradba, s pevným odhodláním bránit se do posledního dechu. Dávám rozkaz k protiútok. Rozvinujeme se v širokou útočnou vlnu a s hromovým českým „hurá“ postupujeme proti nepříteli. Náš příklad dělá divy. Ruští důstojníci se přidávají k nám, sbírají pohozené zbraně a jako prostí vojáci jdou s námi. Ba i zemljaci jsou strženi naším útokem a řadí se mezi nás. Zabíráme Domamoryče, odrážíme útok německé kavalerie, jež tryskem ujíždí se ztrátami.“ Tento odvážný čin provedly 3. rota prap. Dostála a 4. rota prap. Brunnera. Celý pluk se poté mohl stáhnout do vsi Berezovica na statek Doktorówka, kde se ubytoval. V bojích ale přišel o 79 raněných a 20 nezvěstných a padlých.

BOJE U VELKÝCH HÁJŮ

Večer 21. července tak velké části 17. a 5. sboru ustoupily na východní břeh řeky Seret a zaujaly linii Plotyč-Tarnopol-Myškovice. Ráno 22. července tak bylo Rusům jasné, že již žádného protiútoky nejsou schopni a snažili se aspoň nějak koordinovat ústup a získat čas pro evakuaci všemožných zásob a materiálu. Ruská armáda se ale nacházela v úplném rozvratu, neboť její vojáci odmítali bojovat, utíkali z fronty do zázemí, rabovali, loupili a ve velkém přebíhali k nepříteli. Čestnou výjimkou byly pouze oddíly kozáků, junkerů, úderníků, sibiřské pluky a pluky Československé střelecké brigády. Čs. vojáci se tak dostali do smrtelného nebezpečí, neboť v případě zajetí jim za vlastizradu hrozil trest smrti. Došlo také k významným změnám na velitelských postech. Novým velitelem Jihozápadního frontu se stal gen. Kornilov, velitelem „jeho“ 8. armády gen. Vladimír A. Čermisov a do čela 11. armády byl postaven gen. Pjotr S. Baluev, kterému byla zároveň svěřena obrana Tarnopole.

Rakousko-uherské vojáci vykopávají Rusy ukryté dělostřelecké granáty. (sbírka ČsOL)

Zničené automobily a vozy nalezené Němci u Tarnopole. (sbírka ČsOL)

Němečtí vojáci kontrolují zajaté Rusy. (sbírka ČsOL)

Velkým problémem na ruské straně byly mezery, které mezi ustupujícími, či přímo utíkajícími útvary vznikaly. Byly proto vybírány jednotky, které ústup mohly kryt. K nim patřila i čs. brigáda. Čechoslováci se tak podíleli na ochraně štábů a zejména vysílali rozvědky k zjištění postavení protivníka. Ve všeobecném zmatku se tím ale dostávali do velikého nebezpečí, protože informace, které dostávali, byly špatné a téměř vždy na určených místech narazili na nepřítele a nejednou se museli z posledních sil probít z obklíčení. Čs. dobrovolníci se během celého ústupu také snažili přesvědčit ruské vojáky, aby pokračovali v boji, avšak neúspěšně a dokonce se mnohdy stávali terčem jejich útoku.

Dne 21. července se 1. pluk nacházel v Šlachčincích, kde byl I. prapor přidělen k ochraně štábu 17. sboru. Zároveň vysílal rozvědky do směru Bělá–Tarnopol. Jedna z nich 22. července zjistila, že na předměstí Tarnopole jsou již Němci. Ve dnech 23. až 25. července 1. pluk jako součást skupiny vedené velitelem 17. sboru gen. Nikolajem N. Šillingem zadržoval postup Němců na řece Hnizně, což umožnilo ústup 7. armády za Seret. Poté odešel pluk do Teklůvky, kam dorazil 27. července.

2. a 3. čs. stř. pluk se od Domamoryč přesunul ke štábu čs. brigády do Velkých Borků, kam dorazil 23. července. Zde došlo k částečné reorganizaci a kvůli nedostatku mužů k vytvoření kombinovaného praporu. Tomu u 2. pluku velitel pplk. Zembalevský, u 3. pluku ppor. Vlasák a stal se zálohou 7. divise V. sboru. Ve 4 hod. ráno 24. července odešli Čechoslováci do Velkých Hájů, kde společně s 28. plukem

Tarnopol byl Němci obsazen 25. července 1917. Záhy město přijel navštívit i císař Vilém II. Na nádraží na něj čekal velitel východní fronty, polní maršál princ Leopold Bavorský. (sbírka ČsOL)

Polní kuchyně, vozy a další materiály opuštěné Rusy u Tarnopole. (sbírka ČsOL)

hájili silnici Tarnopol–Toustolug. Večer se v prostoru objevili Němci, na které čs. pluky kolem 20 hod. zaútočily. Akci ale ztěžovali ustupující Rusové, kteří útok brzdili. Nepřítel našťastí zatím nasadil jen předzvědné oddíly, které byly i možná zaskočeny nečekaným odporem a rychle ustoupily za Seret. Čechoslováci bez vlastních ztrát zajali 21 Němců. A následující ráno kolem 3. hod. jako zadní voj 7. divise odešli za řeku Hniznu, načež pokračovali do Skalatu, kde se 25. července stali zálohou 5. sboru. Ovšem kvůli situaci na frontě byli ještě večer téhož dne vráceni zpět jako záloha k 7. divisi.

Naštěstí i Němci již cítili vyčerpání a 28. července zastavili svůj postup na linii Plotyč na řece Seret–Černichovce–Skalat–Grimajlov. Východní fronta se tím ustálila a Rusové začali s výměnou a posilováním svých jednotek. Již 27. července se štáb čs. brigády s 2. a 3. plukem přesunul do Jacovců, stále jako součást 7. divise. 1. pluk opustil téhož dne Ivanůvku a tím i 17. sbor a do Jacovců dorazil 1. srpna. V Jacovcích došlo k doplnění pluků posilami od čs. záložního praporu z Bobrujsku. Mohl tak také 31. července vzniknout III. prapor 3. pluku (velitel por. Kroutil) a 2. srpna nový II. prapor 2. pluku (por. Petřík), čímž byl naplněn stav brigády. Došlo také ke změně velitelů. Pplk. Hynek Gybiš byl 30. července jmenován velitelem 3. pluku (stal se tak prvním Čechem jmenovaným do čela pluku) a o den později se velitelem 1. pluku stal kpt. Alexej Štěpanov.

V téže době bylo také jasné, že s povolením růstu čs. vojska po zborovském ústupu bude potřebná zásadní reorganizace. Proto ve 20 hod. 1. srpna odešla brigáda do Podvoločiska.

Císař následně udělil vybraným vojákům za dobití města Železné kříže. (sbírka ČsOL)

Císař Vilém II. provedl také inspekci jednotek na frontě. Navštívil i 15. turecký sbor, který v Haliči bojoval od podzimu 1916. V srpnu 1917 byl přesunut do Palestiny. (sbírka ČsOL)

Zde dostaly čs. jednotky 3. srpna nové oficiální pojmenování, vznikly tak 1. čs. střelecká brigáda „Husitská“, 1. pluk „Mistra Jana Husi“, 2. pluk „Jiřího z Poděbrad“ a 3. pluk „Jana Žižky z Trocnova“. Dne 6. srpna pak pochodem vyrazila brigáda do rajonu Polonnoje, kam dorazila 11. srpna 1917.

Tarnopolského ústupu se účastnil také tzv. Kornilovský úderný prapor, který měl čs. rotu. Ten po bojích Kerenského ofenzívy u Stanislavova odešel k odpočinku do Krasna, odkud zahájil 21. července pochod na východ a zároveň byl 24. července přeložen od 8. k 7. armádě. V té době dorazil do města Trembowla jižně od Tarnopole, kde se ve dnech 25. až 30. července účastnil bojů v prostoru Grimajlov–Vikno. Svůj ústup zakončil prapor 3. srpna v Proskurově, kde byl přidělen štábu 7. armády.

ZTRÁTY

Tarnopolský ústup tvoří nedílnou druhou část slavné zborovské bitvy, ale vždy stojí v jejím stínu. To se týká i ztrát, které jsou udávány v dostupné literatuře různě. Ačkoliv byly zajiště obrovské, můžeme s jistotou odmítnout údaj 320 padlých (někdy udáván jako padlých i raněných, což už možné je). Toto číslo se snad vzalo špatným čtením tabulky ve „zborovském speciálu“ Československého legionáře z 2. července 1933,

kde je jmenný seznam ztrát od Zborova i Tarnopole a souhrnná tabulka uvádí 312 obětí. Pro samotný ústup udává 33 padlých, 10 zemřelých po zranění a 33 nezvěstných (1. pluk: 5-4-1; 2. pluk: 22-4-23; 3. pluk: 6-2-9), tedy 76 mužů. Toto číslo však nekorresponduje s počty v další literatuře. Například ztráty 3. pluku jsou nejčastěji uváděny jako 20 padlých a 79 zraněných, ztráty 2. pluku jako 31 mrtvých. Z dostupných pramenů se podařilo identifikovat 32 padlých, 4 zemřelé a 48 nezvěstných, tedy 84 vojáků. (1. pluk: 3-1-1; 2. pluk: 23-2-29; 3. pluk: 6-1-18), přičemž nesmíme ještě zapomenout na ony čtyři padlé z návratu do zborovských zákopů. S nimi je celkový počet 88. Počet zraněných není nikde udáván, pokud bychom ale vycházeli z onoho čísla 320, jedná se o zhruba 80 zraněných na pluk. Toto číslo pak můžeme ve světle známých faktů považovat za možné (ke ztrátám, zejména nezvěstným, čs. brigády se podrobněji vrátíme v příštím čísle LS).

I přes shora uvedené skutečnosti splnili v ústupových bojích čs. vojáci opět své úkoly, a ač byli svědky úplného rozvratu ruské armády, povzbuzovali své ruské spolubojovníky, vždy jim byli příkladem, takže je při odchodu z fronty doprovázel obdiv a úcta ruských vojáků i velitelů. Měli totiž velký podíl na tom, že se ústup nezměnil v ještě větší katastrofu, jíž byl. ■

Císař Vilém II. na prohlídce ruských zákopů u Tarnopole. (sbírka ČsOL)

Setkání Modrých baretů v Českém Krumlově u příležitosti 30. výročí zahájení mírové mise UNPROFOR

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr

Mírová mise UNPROFOR začala před 30 lety v Českém Krumlově. Příprava příslušníků Armády ČR pro potřeby mírových misí se odehrávala na Výcvikové základně mírových sil OSN právě v Českém Krumlově. Proto se zde uskutečnilo první setkání Modrých baretů už v roce 2003.

Zájem o setkání bývalých příslušníků mírových sil OSN byl velký. Ve zdejších bývalých kasárnách se připravovali na jednotlivé mise, mají společné zážitky i vzpomínky a navíc mnohé z nich spojuje dlouholeté přátelství. Setkáním patří vždy konec dubna, protože první jednotky odjížděly 25. dubna 1992. Oficiálně

byla tato mise ukončena 15. ledna 1996. Průběh mise prezentovala výstava s názvem Češi a Slováci v misi UNPROFOR 1992–1995.

V letošním roce toto významné setkání začalo v sobotu 23. dubna 2022 v 10.00 hod. slavnostním nástupem na 1. nádvoří krumlovského zámku. Slavnostního zahájení se zúčastnilo na 350 lidí včetně členů a členek Republikového výboru Československé obce legionářské. Mezi vzácnými hosty se shromáždění účastnila poslankyně paní Pavla Pivoňka Vaňková a poslanec Jan Kubík, starosta Českého Krumlova pan Dalibor Carda, ředitel KVV České Budějovice pan plk. gšt. Alois Urban, ředitel krumlovského zámku pan Pavel Slavka, ředitel VVP Boletice pan mjr. Tomáš Vašíček a ředitel Vojenského

újezdu Boletice pan mjr. Tomáš Vašíček. K osobnostem pevně svázanými s mírovou misí UNPROFOR patřil bývalý vrchní ředitel sekce zahraničních vztahů MO pan Jaroslav Novotný, velitel 1. praporu pan v. v. brig. gen Karel Blahna a velitel rekognoskační a přípravné skupiny pan brig. gen. v. v. Vladimír Trněný. Nechyběli ani vojáci ze Slovenska, kteří byli před 30 let příslušníky 1. praporu.

Po vyvěšení praporů zazněla česká státní hymna. Prapor vztyčili i členové Schwarzenberské granátnické gardy ve stejnokrojích. Setkání zahájil tajemník ČsOL br. Jiří Filip, který přivítal všechny přítomné vojáky a hosty. Úvodního slova se ujal předseda Československé obce legionářské a předseda Sdružení válečných veteránů ČR br. plk. v. v. Pavel Budinský. Ve svém projevu mimo jiné zdůraznil: „Velmi si cením letité tradice, jakou je každoroční setkání modrých baretů v Českém Krumlově. Je nejen skvělým příkladem aktivní veteránské komunity v naší vlasti, ale také dokladem dlouhodobé, vzájemně prospěšné spolupráce Sdružení válečných veteránů a Československé obce legionářské, jež nalézají nepostradatelnou podporu u českého ministerstva obrany. Přeji si, aby tato spolupráce, nejen na této důležité události, pokračovala.“

Naším vojákům v misi UNPROFOR se podařilo splnit všechny úkoly operačního nasazení se ctí a zároveň zachránit mnoho životů místních obyvatel. Vyslání praporu modrých baretů bylo ve své době největší nasazení našich vojáků v zahraničí po druhé světové válce. Získali tak necenitelné zkušenosti, které v budoucnu použili v dalších misích na Balkáně a později i na asijském a africkém kontinentu. Bratr Pavel Budinský závěrem svého vystoupení zvláště poděkoval br. Vojtěchu Plesníkovi a jeho spolupracovníkům za vše, co dělají pro udržení této krásné tradice. Po dalších projevech vzácných hostů přišlo na řadu předávání Pamětní medaile k 30. výročí mise UNPROFOR. Z rukou předsedy br. Pavla Budinského a paní poslankyně Pavly Pivoňky Vaňkové ji převzalo na 200 účastníků. Oficiální část byla ukončena večerkou, symbolickou minutou ticha byla uctěna památka všech padlých a zemřelých vojáků.

Bylo příjemné vidět záplavu modrých baretů, potkat, pozdravit se, popovídat si s válečnými veterány, které dlouhá léta známe a nasát atmosféru malebného města Český Krumlov. ■

Setkání veteránů v Hlavním sále MO Na Valech

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Tolarová

V závěru jara a na počátku léta zorganizovala Československá obec legionářská další dvě tradiční setkání válečných veteránů s představiteli Ministerstva obrany a Armády ČR v Hlavní sále MO Na Valech. První z nich, každoročně věnované Pražskému povstání, pořádala ČsOL v letošním roce vůbec poprvé.

Pozvaní hosté se spolu s válečnými veterány, členy ČsOL, početnou delegací studentů z vojenské školy v Moravské Třebové a zástupci spolků a dalších institucí setkali v úterý 3. května, aby si připomněli květnový hrdinný boj povstalců v hlavním městě před 77 lety. ČsOL reprezentoval bratr předseda, který na setkání vystoupil s děkovným projevem. K vzácným hostům, kteří k slavnostnímu shromáždění promluvili, patřila místopředsdkyně Senátu PČR paní Jitka Seitlová, dále promluvil za armádu první zástupce náčelníka Generálního štábu AČR genpor. Jaromír Zůna a mezi řečníky patřil i velvyslanec SR v ČR J. E. Rastislav Káčer.

O dva měsíce později, 8. července, se konalo podobné setkání, které však bylo věnováno výročí bitvy o Británii. I na toto setkání přijala pozvání místopředsdkyně Senátu PČR paní Jitka Seitlová, s projevem rovněž vystoupil předseda Výboru pro bezpečnost Zastupitelstva hlavního města Prahy pan Jiří Koubek, a historické souvislosti ve svých vystoupeních přiblížili pověřený ředitel Odboru pro válečné veterány MO pan Pavel Kugler a zástupce velitele Vzdušných sil AČR pan brig. gen. Petr Lančí.

Po dvouleté odmlce v pořádání těchto událostí jsou konání těchto shromáždění vítanou příležitostí pro setkání, neboť po důstojném provedení oficiálního programu následuje neformální diskuse v předsálí, kde mají účastníci možnost pohovořit jak se vzácnými hosty, tak mezi sebou navzájem. ■

Cestami válečnými i mírovými – vzpomínky generála Masopusta

Dne 25. května se uskutečnilo v sále hotelu Legie slavnostní představení knihy vzpomínek veterána druhé světové války generála Miloslava Masopusta. Publikaci vydala Československá obec legionářská prostřednictvím projektu Péče ČsOL o válečné veterány, s podporou Ministerstva obrany ČR a za finančního přispění Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel. Na přípravě vzpomínek se autorsky podílel br. Jan Valíček.

Představení knihy, besedy s autorem i následné autogramiády se spolu s rodinou pana generála a četných zástupců volyňských Čechů účastnila za Generální štáb AČR paní brig. gen. Lenka Šmerdová, Odbor pro válečné veterány zastupoval pan Milan Bachan.

Kniha vzpomínek, která vyšla nákladem tisíce kusů, přibližuje životní osudy generála Masopusta, a to nejen jeho bojovou činnost za války. Přibližuje jeho rodinné zázemí a dospívání na Volyni, stejně tak jako přibližuje jeho poválečnou vojenskou kariéru. Neméně důležitou je i jeho současná role válečného veterána, který je neustále aktivním ve veteránském hnutí, navštěvuje řadu slavnostních a pietních akcí a díky tomu stále předává své zkušenosti a vzpomínky. Ostatně sama publikace, doprovázená řadou fotografií a dokumentů, je skvělým dokladem jeho neutu-
chající důslednosti a pracovitosti. ■

Rozporuplný srpen

text a foto br. Bohumír Tomášek

Měsíc srpen není ničím až tak zvláštní, prázdniny se překlápí do druhé půlky, počasí se jeví ustálené a rok se již chystá k podzimu. Na začátek srpna připadá i můj den narození a jedny narozeniny byly obzvláště bouřlivé, neboť jsem je strávil ve válce. Jak se říká „zaplať Pán Bůh“ přežil jsem ve zdraví a můžu se těšit z dalších let, ale někteří spolubojovníci tolik štěstí neměli. Mám na mysli Petra Valeše a Ludka Zemana. Přišla jugoslávská bouře a vzala je svým blízkým. To se psal srpen 1995, a já oslavil 40 let.

S kolegy veterány jsme se po čase zajeli podívat na místa, která jsme v misi UNPROFOR v podstatě chránili. Navštívili jsme místní obyvatele, kteří nás s radostí uvítali, a připomněli jsme si krušné i radostné chvíle. Při návratu z této expedice

nás zastihla zpráva o úmrtí tří českých vojáků, Kamila Beneše, Martina Marcína, Patrika Štěpánka v Afghánské misi. To byl srpen 2018 a bylo mi 63 let.

Dnes je srpen 2022 na jihu Čech, já slavím 68 let, a raduji se. Zároveň ale jezdím ke hrobům padlých vojáků a se smutkem, uctívám jejich památku.

To jsou moje srpnové dny, které prožívám v radosti nad životem a ve smutku ze smrti, která přišla a brala... ■

77. výročí Ostravské operace a osvobození Ostravy

text br. Jiří Filip

foto br. Stanislav Pítr a ses. Marcela Tolarová

Na konci dubna se po třech letech mohla uskutečnit tradiční cesta po stopách osvobozovacích bojů na Ostravsku na konci druhé světové války. Zatímco minulé dva roky se akce nemohla konat pro přísná protiepidemická opatření, letos byla přirozeně poznamenána vojenským vpádem Ruské federace na území Ukrajiny.

Stejně jako v minulých letech se cesta uskutečnila díky podpoře Ministerstva obrany ČR a také ve spolupráci s projektem Péče ČsOL o válečné veterány. Právě váleční veteráni tvořili část účastníků, společně s námi se cesty účastnili rovněž členové Společnosti Ludvíka Svobody v čele s předsedou panem Ludvíkem Englem.

Ve čtvrtek 28. dubna, kdy jsme v odpoledních hodinách dorazili do Ostravy, čekala účastníky prohlídka světově unikátního areálu v Dolních Vítkovicích, kde nám byl poskytnut průvodci velmi zajímavý výklad a kde jsme měli možnost vystoupat na Bolt Tower a z výšky shlédnout na třetí největší město České republiky. Večerní program obnášel setkání v sále hotelu Brioni, při kterém předseda Jednoty ČsOL Ostrava 1 br. Martin Lokaj přednesl přednášku věnovanou Ostravsko-opavské operaci a boji československých tankistů. Svou přítomností nás poctil ředitel Krajského vojenského velitelství Ostrava pan plk. gšt. Jaroslav Medek.

Na druhý den byl první zastávkou památník v Sudicích, který připomíná překročení československé hranice dne 15. dubna 1945 příslušníky I. čs. samostatné tankové brigády v SSSR. Na místě, kde jsme vzdali první hold položení květinového daru, jsme se setkali s br. Jiřím Francírkem, který

nás provázel na další cestě a podával odborný výklad jak při cestě autobusem, tak na jednotlivých zastaveních, kde jsme byli očekáváni zástupci místních samospráv a mnohdy dětmi, které si na tuto příležitost připravily vystoupení. Další zastávkou byl pomník při kostele v Bolaticích, poté Štítina, kde jsme navštívili místo, kde byl umučen příslušník tankové brigády Ivan Kubinec, neopomněli jsme ani jeho hrob na hřbitově a cestou k němu také pomník generála Heliadora Píky při jeho rodném domě. Následovalo další milé přivítání v Dolní Lhotě a pietní akt na místním hřbitově, po němž následovalo poslední pietní zastavení onoho dne u pomníku v Čavisově. Páteční program jsme zakončili návštěvou jinak nepřístupné tvrze Smolkov nedaleko Háje ve Slezsku. Prohlídka části areálu, který je v užívání Armády ČR, byl jedinečným zážitkem.

Poslední den 30. dubna, na který připadá výročí osvobození Ostravy, nebyl magistrátem organizován tradiční pietní

akt. Naše delegace, společně se zástupci obou ostravských jednot, se o sobotním dopoledni poklonila památce padlých rudoarmějců, čs. vojáků a ostravských povstalců u památníku v Komenského sadech a následně u tanku ve Slezské Ostravě a při pomníku na Sýkorově mostě. Následně jsme přijali pozvání od vedení Ostravy a zúčastnili se v kostele sv. Václava tryzny za padlé.

Celá cesta po Ostravsku proběhla důstojně a bez komplikací. Všem, kteří se jí účastnili, patří dík za to, že jsme mohli navázat na předchozí roky a opět uctili památku těch, kteří při osvobození Československa položili oběť nejvyšší – oběť o to tragičtější, že si ji válka vyžádala na samém svém sklonku. ■

V den výročí zahájení Pražského povstání

text br. Jiří Filip
foto br. Michal Rak

Ve spolupráci Československé obce legionářské a Magistrátu hlavního města Prahy byly symbolicky zahájeny 5. května 2022 připomínky Pražského povstání, a to již tradičně pietním aktem při Staroměstské radnici. Prvnímu místu mezi dalšími pietními setkáními odpovídal i brzký čas zahájení, neboť se letos výjimečně vzpomínka konala již v 9 hodin poté, co odbil pražský orloj.

V podání trubače Ústřední hudby AČR zazněl signál Pozor!, po němž vzácní hosté při tónech smutečního pochodu položili květinové dary pod pamětní desku (umístěnou na torzu staré radnice), věnovanou bojovníkům, kteří ve dnech 5. až 9. května 1945 se zbraní v ruce přispěli k osvobození své vlasti a jejího hlavního města.

Následovalo vítání hostů v čele s 1. místopředsedou Senátu PČR panem Jiřím Růžičkou; přítomni byli rovněž místopředsedkyně PS PČR paní Jana Mračková Vildumetzová a místopředseda PS PČR pan Jan Skopeček, za vládu ministr zahraničních věcí pan Jan Lipavský, dále velvyslanec SR v ČR J. E. Rastislav Káčer, Prahu zastupoval primátor pan Zdeněk Hřib a radní paní Hana Třeštková, za Ministerstvo obrany ČR byl přítomen pověřený ředitel Odboru pro válečné veterány pan Pavel Kugler, nechyběli ani velitel Hradní stráže pan plk. gšt. Jaroslav Ackermann, ředitel KVV HMP pan plk. gšt. Marian Margai a zástupce velitele Posádkového velitelství Praha pan pplk. Ján Kotvas.

Přítomní věnovali minutu ticha padlým hrdinům pražského povstání a po doznění Večerky a čestných projevech, které zakončil svým vystoupením předseda ČsOL br. Pavel Budinský, byla veřejná část setkání zakončena tóny státní hymny v podání ÚH AČR. Jmenovaní následně přešli do Křížové kaple, kde v tichosti položili kytice k ohořelému kříži, jenž byl v roce 1945 součástí prvního improvizovaného pomníku padlým v pražském povstání. Na závěr komorní ceremonie zazněla Večerka.

ČsOL se ten den účastnila spolu s čelnými zástupci veřejného života, institucí a spolků pietního aktu před budovou Českého rozhlasu na Vinohradské třídě. Věnc za naši organizaci položil br. tajemník Jiří Filip, který posléze v odpoledních hodinách zastupoval ČsOL rovněž na pietním aktu pořádaném Městskou částí Praha 7 u památníku v úpatí mostu Barikádníků. ■

Pieta za popravené a padlé hrdiny

text br. Jiří Filip

foto ses. Marcela Tolarová a br. Michal Rak

V letošním roce se mohly konečně bez protipandemických opatření uskutečnit pietní akty na Kobyliště střílnici a na Olšanských hřbitovech. Poprvé bylo plnohodnotné pořádání těchto tradičních pietních aktů svěřeno Ministerstvem obrany ČR právě Československé obci legionářské.

Naše organizace se tak v pátek 6. května ujala provedení pietního aktu k uctění památky obětí protinacistického odboje na Kobyliště střílnici. Za krásného jarního dne byly četnými delegacemi nejprve ke kříži položeny květinové dary. Po minutě ticha při tónech Večerky v podání vojenského trubače následovaly projevy 1. místopředsedy Senátu Parlamentu ČR pana Jiřího Růžičky a 1. místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR paní Věry Kovářové, v nichž připomněli jak tragédii, která se na tomto místě odehrávala, tak vyzdvihli osobní statečnost a pevné vlastenectví hrdinů, kteří položili své životy na oltář vlasti.

Mezi dalšími vzácnými hosty, kteří přijali naše pozvání, byli místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR pan Jan Skopeček, I. náměstek primátora hl. m. Prahy pan Petr Hlaváček, starosta Městské části Praha 8 pan Ondřej Gros či poradkyně náčelníka Generálního štábu AČR paní brig. gen. Lenka Šmerdová a pověřený ředitel OVV MO pan Pavel Kugler. ČsOL zastupoval vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. plk. v z. Viktor Šinkovec. Pieta byla zakončena českou státní hymnou v podání Ústřední hudby AČR.

Na druhý den, v sobotu 7. května v dopoledních hodinách, připadlo Ústředí Československé obce legionářské pořádání vzpomínky věnované památce obětí druhé světové války a I. odboje, jež se uskutečnilo na vojenském pohřebišti na Olšanských hřbitovech. Vzácní hosté v čele s předsedou Senátu PČR panem Milošem Vystrčillem položili květinové dary za asistence vojáků z Posádkového velitelství Praha postupně na pohřebišti Commonwealthu, Sovětské armády, Bulharů, Pražských barikádníků, u pomníku obětí z Prahy

4 a pomníku příslušníků RAF, dále u hrobu arm. gen. Karla Klapálka a pomníku I. odboje. Posledním vzdáním úcty v této tradiční sérii pietních aktů bylo položení kytic na hrob velitele Pražského povstání generála Karla Kutlvašra.

Pietních aktů se kromě předsedy Senátu PČR účastnil rovněž místopředseda Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR pan Jan Hofmann, vedoucí Úřadu vlády ČR paní Jana Kotalíková, pražský radní pan Jan Chabr, náměstek Ministerstva obrany ČR pan Lubor Koudelka, za Generální štáb AČR pan genpor. Josef Kopecký, za Vojenskou kancelář prezidenta republiky paní pplk. Petra Vráblíková, slovenský přidělenec obrany pan genmjr. Miroslav Kocian, pan patriarcha Církve čs. husitské Tomáš Butta a zástupce bulharského velvyslance Christo Jovčevský. ČsOL reprezentoval člen Předsednictva Republikového výboru ČsOL bratr Jiří Charfreitag. ■

Tragické výročí zakladatele státu

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Tolarová

Za účasti předsedy Československé obce legionářské br. Pavla Budinského vzpomenují významní zástupci státních institucí a armády 103. výročí tragické smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Pietní akt uspořádala ČsOL ve spolupráci se Společností gen. M. R. Štefánika a s podporou Ministerstva obrany ČR.

Na pietním aktu, který se konal 4. května při Štefánikově soše na pražském Petříně, jsme přivítali řadu vzácných hostů, kteří přijali naše pozvání. K nim patřili místopředsdkyně PS PČR paní Jana Mráčková Vildumetzová, náměstek MO pan Daniel Blažkovec, velvyslanec SR v ČR J. E. Rastislav Káčer či poradkyně náčelníka GŠ AČR paní brig. gen. Lenka Šmerdová. Početný zástup řečníků, kterých bylo celkem sedm, uzavřel svým projevem předseda Společnosti gen. M. R. Štefánika pan Vojtěch Čelko. Provedením pietního aktu byla důstojně vzpomenujána jedna z určujících osobností našich moderních

dějin. Generál Štefánik vykonal pro úspěch zahraniční odbojové akce zcela nezastupitelnou službu a je tragédií osudu, že pro mladou republiku nemohl vykonat více. ■

Pietní akt 8. května na Olšanských hřbitovech

br. Jiří Filip

Na pozvání ukrajinského velvyslance J. E. Jevhena Perebyjnis se předseda ČsOL br. Pavel Budinský účastnil na Olšanských hřbitovech v Praze při Pomníku padlým rudoarmějcům pietního aktu u příležitosti Dne vítězství a 77. výročí konce druhé světové války v Evropě. Vzpomínková akce se konala za účasti nejvyšších představitelů našeho státu.

Po kladení květinových darů a přivítání panem velvyslancem vystoupil s úvodním projevem prezident republiky pan Miloš Zeman. Mezi další řečníky patřili 1. místopředseda Senátu pan Jiří Růžička, předsdkyně Poslanecké sněmovny paní Markéta Pekarová Adamová, předseda vlády pan Petr Fiala a pražský primátor pan Zdeněk Hřib. Se závěrečným projevem vystoupil předseda ČsOL br. Pavel Budinský, který mimo jiné zdůraznil: „Československá obec legionářská v minulosti vždy vystupovala proti tomu, aby se dělalo jakýchkoli rozdílů mezi padlými spojeneckými vojáky. Ostatně proti tomu jsme ve druhé světové válce bojovali,

proti nacistické chiméře o nadřazenosti jedněch nad druhými, o důležitosti života vyvolených a bezcennosti života těch ostatních.

Zvítězili jsme! Díky tomu žijeme v zemi, kde platí univerzální hodnota lidského života. Proto jsme povinni projevovat stejnou úctu všem, kteří padli v boji s nacistickým zlem za druhé světové války. Sovětský voják měl stejnou touhu žít, jako voják britský, bulharský či jako ti, kteří padli na pražských barikádách. Přesto zde, na Olšanských hřbitovech, mnozí leží pospolu, protože svůj život obětovali v boji za svobodu druhých.

Velice proto děkuji velvyslanectví Ukrajiny za to, že dnes pořádá své vzpomínkové setkání právě na tomto místě.“

Pietního aktu se účastnila také početná delegace Ukrajinek, které své útočiště našly v sídle ČsOL, i ony v rámci pietního aktu položily věnec k památníku. Po skončení oficiálního programu jsme měli možnost se společně s panem velvyslancem a jeho chotí vyfotit na památku významného a symbolického setkání. ■

Nový velitel VSŠ a VOŠ MO v Moravské Třebové

„školy Československé obce legionářské“

text br. Jiří Filip a MO ČR
foto MO ČR a br. Milan Mojžíš

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany má nového velitele. Ve středu 1. června 2022 tuto funkci včetně bojového praporu školy během slavnostního ceremoniálu přijal z rukou ministryně obrany Jany Černochové plk. gšt. Milan Kalina, který nahradil odcházejícího velitele, plk. gšt. Zdeňka Macháčka. Ministryně obrany zároveň pogratovala úspěšným absolventům ke složení maturitní zkoušky a ocenila školu za zvládnutí výuky v době pandemie.

Celkem k maturitě letos přistoupilo 76 studentů denního a 30 kombinovaného studia, přičemž zkoušku úspěšně složilo 56 studentů z denního studia a 6 z kombinovaného. Aktuálně má škola i s maturanty 523 žáků a studentů, z toho cca 23 % děvčat. Průměrně 80 % absolventů odchází k útvarům AČR, nebo pokračují ve studiu na Univerzitě obrany.

V rámci návštěvy ministryně obrany proběhl též slavnostní ceremoniál, během něhož došlo k předání velení a bojového praporu školy novému řediteli. „Pan plukovník generálního štábu Zdeněk Macháček se zasloužil o skvělé renomé této

školy a ráda bych mu poděkovala nejen za práci pro školu, ale za vše, co během 40 let v armádě udělal. Věřím, že jeho nástupce plukovník generálního štábu Milan Kalina bude v započatém díle pokračovat,“ uvedla ministryně a dodala, že doufá, že s plukovníkem Macháčkem bude resort obrany nadále spolupracovat na projektech souvisejících s POKOS, tj. přípravou občanů k obraně státu.

Odcházející velitel Zdeněk Macháček působil na škole od roku 2007. Napřed zastával funkci náčelníka štábu školy a od roku 2013 na škole působil jako její velitel. Nastupující velitel Milan Kalina přichází z pozice velitele 13. dělostřeleckého pluku.

Československou obec legionářskou reprezentoval na události předseda br. Pavel Budinský v doprovodu řídícího tajemníka br. Milan Mojžíš, oba dorazili do Moravské Třebové armádním vrtulníkem v rámci delegace vedené paní ministryní. Br. Budinský ve svém projevu zdůraznil vynikající letitou spolupráci mezi školou a ČsOL a obrátil se i ke končícímu veliteli školy: „Zcela nepochybně zásluhy na vysoké kvalitě zdejší vojenské školy je třeba připisovat jejímu dosavadnímu vedení v osobě pana plukovníka generálního štábu Zdeňka Macháčka.“ V závěru svého slova popřál letošním absolventům mnoho úspěchů a promluvil i k novému veliteli školy: „Dovoľte mi, abych svého vystoupení využil k tomu, abych novému veliteli školy, panu plukovníku generálního štábu Milanu Kalinovi popřál mnoho úspěchů v jeho odpovědné funkci a projevil přání, aby se spolupráce mezi školou a Československou obcí legionářskou i nadále rozvíjela.“ ■

80. výročí vzniku 1. československého samostatného polního praporu

text br. Jiří Filip
foto br. Michal Rak a MO ČR

Ministerstvo obrany ČR neopomnělo připomenout významné výročí vzniku první jednotky Čechoslováků v SSSR za druhé světové války. Za přítomnosti paní ministryně Jany Černochové se u pomníku zahraničních vojáků na Vítězném náměstí při Generálním štábu AČR odehrál pietní akt, jako připomínka vzniku 1. čs. samostatného polního praporu v Buzuluku před 80 lety. Československá obec legionářská akci podpořila instalací tematické výstavy v Konferenčním sále DAP, ale také stráží praporu ČsOL v historických stejnokrojích.

Početnou delegaci ČsOL vedl řídící tajemník br. Milan Mojžíš, za horní komoru Parlamentu ČR byl přítomen 1. místopředseda pan Jiří Růžička, za Poslaneckou sněmovnu PČR 1. místopředsedkyně paní Věra Kovářová, Generální štáb AČR zastupovala poradkyně náčelníka GŠ AČR paní brig. gen. Lenka Šmerdová.

Po signálu Pozor! byly jednotlivými delegacemi položeny k pomníku květinové dary, po minutě ticha s tóny Večerky přišly na řadu projevy. Mezi představiteli sdružení, kteří promluvili k přítomným v rámci vzpomínky, byli předseda správní rady Sokolovo, o.p.s., pan Martin Žour a nově zvolený předseda Společnosti Ludvíka Svobody pan Miroslav Klusák. Velké pozornosti se však dostalo již prvnímu projevu, který přednesla paní ministryně Jana Černochová. Její slova

považujeme ke vzpomínce na buzulucký prapor za tak výstižná, že jsme požádali o možnost projev v nezkrácené podobě otisknout. S laskavým svolením tak na tomto místě činíme.

„Vážené dámy a pánové,

letos si připomínáme 80. výročí nejedné významné či dokonce velmi dramatické události našich dějin, neboť rok 1942 vskutku osudově zasáhl do historie i dalšího vývoje naší vlasti. K těmto výročím patří v neposlední řadě také vznik 1. československého samostatného polního praporu v bývalém Sovětském svazu – první naší jednotky na východní frontě tehdejší protihitlerovské koalice. Místo vzniku praporu, městečko Buzuluk, se stalo synonymem dlouhé a krvavé cesty. Pro ty, co ji přežili, skončila triumfální přehlídkou 17. května 1945 v pražských ulicích.

Tento prapor byl jednotkou dobrovolníků a slovy Winstona Churchilla dobrovolník je dvojnásobným občanem! Mějme to na paměti, abychom si uvědomili, že šlo o muže a ženy, kteří si plně zaslouží náš obdiv, úctu a respekt. Jednotku tvořili ryzí čeští vlastenci. Ti, co po vzoru Masarykových legionářů odešli mezi prvními z okupované vlasti do Polska bojovat s okupanty. Tvořili ji také Slováci, kteří od počátku odmítali Tisův klerofašistický režim a česko-slovenská vzájemnost jim nebyla cizí, čeští Židé, odmítající pasivní roli v krvavých plánech nacistů – a též Rusíni z předválečné československé Podkarpatské Rusi, kteří poznali zřůdnost sovětského režimu ve stalinských lágrech systému GULAG.

Byla to jednotka, která měla všechny předpoklady plně navázat na demokratické ideály Masarykových legií, nebýt představy našeho tehdejšího spojence, že jsme jeho příští válečnou kořistí. Většina našich vojáků tehdy žila přes dva roky ve víru Stalinova kličkování v jeho spojení s Hitlerem. Především však žila ve stínu všudypřítomné NKVD a také snah hrstky fanatických stalinistů, kteří u jednotky začali působit v tajné komunistické organizaci. Jména Bedřich Reicin, Karel Vaš, Jaroslav Procházka či Ivan Turjanica zůstanou trvalým synonymem těch nejodpornějších komunistických intrik a fanatického populismu.

Čtyři desítky let ideologické masáže po únoru 1948, například ve školách a vojenských útvarech, podle jejich představ, sehrály neblahou roli v pokřivení této beze sporu zajímavé historické kapitoly. Bohužel to je i důvod, jaký je dnes většinový pohled naší společnosti na tuto jednotku. Pokud vůbec někdo ví, že existovala. Na jedné straně většinový nezájem, na straně druhé mylná představa, podpořená například kdysi tendenčním normalizačním filmem Sokolovo z roku 1974, že šlo o ryze komunistickou jednotku, pro kterou byl Kreml více než Praha. Opak byl tehdy pravdou. Nenechme si proto vykrádat naše dějiny! Zvláště od lidí, kteří našim hrdinům falešně vkládali či dokonce stále vkládají do jejich činů pokřivené ideály. Nebo od těch, kteří jsou naopak schopni tvrdit, že jsme národ bez hrdinů a ze stejného důvodu se snaží diskreditovat ta hrdinství, která zjevně existovala.

Hrdinové, kteří prošli Buzulukem, jako byli Otakar Jaroš, Jan Kudlič, Josef Buršík, Richard Tesářík, Arnošt Steiner, Antonín Sochor a dlouhá, opravdu dlouhá řada dalších si nezaslouží, abychom na ně zapomínali a neznali jejich složité osudy.

Čest jejich památce!

Děkuji vám za pozornost."

Na závěr pietního aktu zazněly hymny Slovenska a České republiky v provedení Ústřední hudby AČR. Účastníci shromáždění se následně odebrali do Domu armády Praha na společenské setkání, v jehož úvodu představil br. Milan Mojžíš přítomným výstavu ČsOL, věnovanou formování československé jednotky, jejíž 80. výročí vzniku jsme toho dne vzpomenu.

BAHNA 2022

text br. Jiří Filip
foto AČR

Letos se konečně pořádal Den pozemního vojska BAHNA tak, jak jsme byli v minulých letech zvyklí. Tedy i včetně přítomnosti mnoha tisíců návštěvníků, kterým vůbec nevadilo, že díky deštivému počasí předchozích dní dostaly Bahna svému jménu. O to působivější mnohdy byly skvěle provedené ukázky.

V rámci tradičního zahájení celé akce, která letos připadla na sobotu 25. června, promluvili z tribuny paní ministryně obrany Jana Černochová, zástupce náčelníka Generálního štábu – náčelník štábu genpor. Miroslav Hlaváč a v neposlední řadě také předseda Československé obce legionářské br. Pavel Budinský, který ve svém vystoupení mimo jiné zdůraznil: „Na závěr bych rád pozdravil členy Československé obce legionářské, kteří dnes na Bahnech vystupují v ukázce Armády České republiky v řadách čtyř tankových rot Aktivních záloh „Československých legií“ ze 73. tankového praporu.“

ČsOL spolupracuje prostřednictvím řady svých členů na přípravách a organizaci celé akce, je proto na místě poděkovat

řídícímu tajemníkovi ČsOL br. Milanu Mojžíšovi za to, že po mnoho ročníků zajišťuje a zajišťuje tuto podporu ČsOL ve prospěch této úspěšné akce. Vždyť i letos na akci zavítalo přinejmenším 50 tisíc návštěvníků, což Den pozemního vojska BAHNA řadí mezi nejnavštěvovanější každoroční události v republice.

73 let od justiční vraždy válečného hrdiny

text br. Jiří Filip
foto AČR

V úterý 21. června se u pamětní desky generála Heliodora Píky, která je od roku 1991 umístěna na budově Generálního štábu AČR, uspořádal pietní akt k připomenutí výjimečného československého vojáka, který v obou světových konfliktech vykonal vynikající službu pro svou vlast.

Mezi hosty nechyběla jak rodina pana generála, tak zástupci veřejného života v čele s místopředsdkyní Senátu Parlamentu ČR paní Jitkou Seitlovou. Na pietním aktu za rezort obrany vystoupila náměstkyně pro řízení sekce ekonomické Blanka Cupáková, která shrnula Píkovy zásluhy: „*Tento legionář, voják a diplomat je ztělesněním ideálního důstojníka. A já moc přeji naší armádě i naší zemi, aby ve svých řadách*

měli co nejvíce vojáků, kteří se svými vlastnostmi armádnímu generálovi Píkovi podobají.“

Podobně promluvil za Generální štáb i náčelník štábu genpor. Miroslav Hlaváč, když řekl: „*Naším setkáním si připomínáme mimořádné činy generála Píky. Bojoval za svobodu našeho národa. Svým zásadám zůstal věrný. I když ho to stálo život. Generál Píka je pro nás vzorem.*“ Na pietním aktu, na kterém se památce generála Píky poklonili i zástupci ČsOL, vystoupil za rodinu pan Jan Píka, který při své řeči prohlásil: „*Připomínat si památku této osobnosti a řady dalších jemu podobných hrdinů je zásadní zejména v kontextu dnešní doby pro uvědomění si vlastní identity a udržení si odhodlání ji v případě potřeby obhájit a bránit.*“ ■

Připomenutí obětí komunistického režimu

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Tolarová

Položením věnce se stuhou Československé obce legionářské jsme uctili památku obětí komunismu u příležitosti pietního aktu, jenž u pomníku na Újezdě pořádal Magistrát hlavního města Prahy. Shromáždění se konalo dne 27. června, tedy v Den památky obětí komunistického režimu, jenž byl před 22 lety vyhlášen na výroční den zločinné popravy Dr. Milady Horákové.

Na pietě, kterou v minulosti pořádala Konference politických vězňů, promluvil předseda Senátu Parlamentu ČR Miloš Vystrčil: „*Scházíme se tu, abychom vzdali úctu těm, kteří položili životy a přišli o své osudy jen proto, že se odmítli smířit se zlem. Že odmítli tolerovat zlo.*“

Předsdkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová zdůraznila, že jediným „proviněním“ Dr. Milady Horákové a jejích údajných kompliců byla věrnost pravdě a demokratickým ideálům. Na pietě také promluvil bývalý politický vězeň Luděk Šácha. Řekl, že někteří političtí vězni se

v 60. letech a později sice dočkali amnestií, ale nelze navrátit násilím ukončené životy a zdraví zmařeném vězením. V závěru pronesl modlitbu Dominik kardinál Duka a účastníci piety uctili oběti totality minutou ticha. ■

80 let od poprav y Aloise Eliáše

text br. Petr Tolar
foto Senát Parlamentu ČR

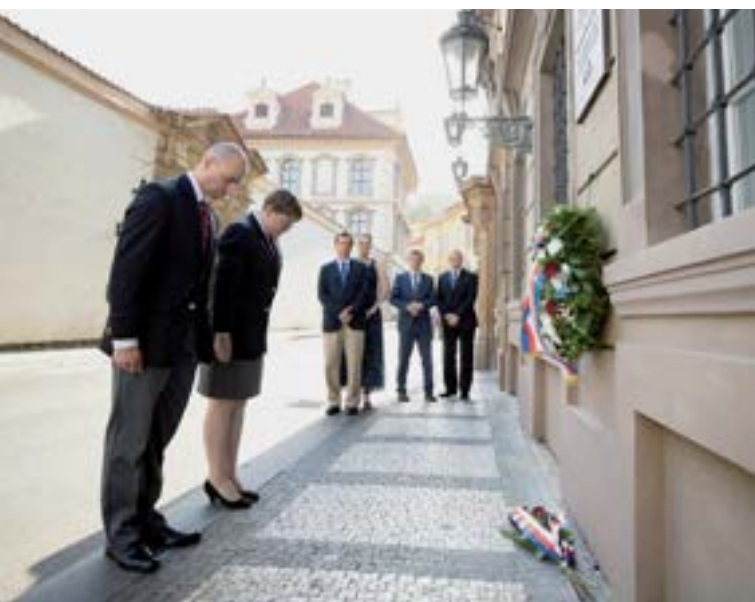
V neděli 19. června 2022 uplynulo 80 let od popravy nejvyššího představitele Němci okupované země během druhé světové války – protektorátního ministerského předsedy Aloise Eliáše. Památku armádního generála in memoriam si v den výročí zástupci Československé obce legionářské připomněli u opravené pamětní desky na budově Kolovratského paláce ve Valdštejnské ulici.

Pietní setkání se uskutečnilo na pozvání předsedy Senátu Parlamentu České republiky Miloše Vystrčil. Dále byl přítomen ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík a manželé Polatovi z Iniciativy A. Společně položili květiny k pamětní desce, které byl nově přeformulován text. Ten dříve nesl poznámku, že byl Alois Eliáš popraven na příkaz zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Eliáš byl sice zatčen hned den po příchodu Heydricha do Prahy na jeho rozkaz, ale popraven byl až na základě rozhodnutí německého státního tajemníka Karla Hermanna Franka. Eliáš tak Heydricha přežil, byť jen o dva týdny.

Sokol, legionář, vysoký důstojník meziválečné československé armády a předseda protektorátní vlády byl již od začátku okupace zapojen do domácího odboje de facto přímo pod nosy nacistických elit. Předával zpravodajsky cenné informace, pomáhal osobám ukrývajícím se v ilegality a dokonce stál za atentátem na kolaborantské novináře protektorátních listů, jehož obětí se stal aktivistický redaktor Karel Lažnovský. Jednalo se o tzv. chlebičkovou aféru. Ihned po příchodu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha do Prahy byl Eliáš zatčen. Popraven byl v pátek 19. června 1942 na někdejší vojenské střelnici v pražských Kobylisích využívané německými okupanty jako popraviště.

Bývalý francouzský legionář, který v roce 1918 prošel boji u Verdunu a Terronu, byl komunistickým režimem neprávem označován jako kolaborant. Plné rehabilitace se dočkal až v devadesátých letech, kdy o něm byla natočena i televizní inscenace „Generál Eliáš“.

Oba členové Československé obce legionářské, kteří položili květinu k pamětní desce na Malé straně – ses. Marcela

a br. Petr Tolarovi – se pak zastavili také u pamětní desky s bustou Aloise Eliáše na jeho rodném domě č. p. 36 ve Francouzské ulici na Praze 2. Busta je umístěna ve výši prvního patra a tak položili květinu jen na římsu u chodníku. Bohužel byla jediná. Legionáři nezapomněli, ale br. Eliáš se v den kulatého výročí své smrti větší pozornosti nedočkal. ■

Příběh Wellingtonu T2990 se uzavřel

text br. Michal Rak
foto MO ČR a br. Michal Rak

Ve čtvrtek 23. června 2022, po 81 letech, se v Nizozemsku uzavřel dlouhý příběh osádky letounu Vickers Wellington Mk. IC T2990 československé 311. bombardovací perutě. Tento den byly k věčnému spánku uloženy nalezené tělesné ostatky pěti letců, kteří nepřežili sestřelení svého stoje německým nočním stíhačem v časných ranních hodinách 23. června 1941.

Zhruba 65 kilometrů jižně od Rotterdamu a neda-leko nizozemsko-belgických hranic leží historické město Bergen op Zoom, které má dnes asi 66 tisíc obyvatel. V říjnu 1944 se okolí města stalo místem tvrdých bojů kanadské 10. pěší brigády s německými jednotkami, zejména výsadkáři, které se snažily zastavit spojenecký postup na Antverpy. Město Bergen op Zoom bylo osvobozeno 27. října. Ve stejné době se sváděly boje o nedaleký ostrov Walcheren, který byl osvobozen 8. listopadu 1944. Tyto operace si však vyžádaly mnoho obětí. Nepřekvapivě tak byly zhruba tři kilometry východně od centra města u cesty zvané Ruytershoveweg (dnes je s ní paralelní dálnice A58) zřízeny

dva válečné hřbitovy. Jeden je kanadský, na kterém je pohřbeno 1 118 vojáků, většinou Kanadčanů, kteří bojovali o město. Na druhém odpočívá 1 312 vojáků, zejména Britů, kteří bojovali na Walcherenu, ale také 46 Kanadčanů, 23 Novozélandčanů, 18 Poláků, 2 Belgičané či 7 vojáků z první světové války.

Tento hřbitov má také českou stoupu. Své místo odpočinku zde nalezla osádka letounu Wellington Mk. IC Z8838 (KX-Z), který byl sestřelen 11. dubna 1941 během návratu z náletu na Essen a zřítíl se u Kolhornu. Nikdo z šesti letců nepřežil. Původně byla těla pochována na hřbitově ve vesničce Huisduinen, Sgt Josef Politzer byl pohřben ve vlastním

hrobě, zbylých pět – F/Sgt Josef Kalenský, Sgt Karel Kodeš, F/O Karel Rychnovský, Sgt Jan Peprníček a F/Sgt Josef Hrdina – bylo uloženo do společného hrobu. V roce 2004 však došlo k exhumaci a přenesení ostatků do Bergen op Zoom, ke byly pohřbeny stejným způsobem, tedy Politzer do samostatného a zbylí letci do společného hrobu. Od letošního roku je počet Čechoslováků na hřbitově o pět vyšší, protože zde našli místo svého posledního odpočinku též letci z *Wellingtonu Mk. IC T2990 (KX-T)*. Trosky stroje byly v roce 2021 odkryty a prozkoumány nizozemskou armádou, přičemž byly nalezeny také kosterní pozůstatky. Ty byly následně identifikovány pomocí analýzy DNA, která prokázala, že v troskách bombardéru zahynulo všech pět neznámých letců. O rok později tak mohli být stateční letci pohřbeni se všemi vojenskými poctami. Vybrán byl právě vojenský hřbitov Bergen op Zoom.

Ministerstvo obrany České republiky na smuteční akt uložení ostatků padlých letců – druhého pilota Aloise Rozuma, radiotelegrafisty Leonharda Smrčka, navigátora Viléma Konšackého a střelců Jana Hejny a Katrla Valacha – vypravilo letecký speciál s delegací v čele s ministryní obrany Janou Černochovou. Dalšími členy delegace byl například ředitel Vojenského historického ústavu big. gen. Aleš Knížek, ředitel Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany České republiky Pavel Kugler či hlavní kaplan Armády České

republiky plk. gšt. Jaroslav Knichal, příbuzní padlých letců a za Československou obec legionářskou řídící tajemník Milan Mojžíš, historik Michal Rak a v historických uniformách Royal Air Force bratři Evžen Petřík a Petr Žižka.

Letecký speciál mířil z Kbel na letiště The Haag v Rotterdamu, odkud se delegace přesunula autokolonou na vojenský hřbitov Bergen op Zoom, kde již bylo vše přichystáno k provedení pietního aktu. Během cesty se k delegaci připojila velvyslankyně České republiky v Nizozemsku paní Kateřina Sequensová a na hřbitově již čekala ministryně vnitra Nizozemska Hanke Bruins Slot, primátor města Bergen op Zoom Frank Peter, paní Rian van Dam, primátorka Hollands Kroon, tedy oblasti, kde se letoun zřítil, ministr obrany Slovenska Jaroslav Nad' a další příbuzní letců, kteří se na místo dopravili po vlastní ose. Přítomni byli též zástupci nizozemské armády, britské Komise pro válečné hroby Commonwealthu a mnoho místních obyvatel a zájemců o historii, včetně těch, co přijeli z České republiky.

Pohřeb byl zahájen slavnostním přinesením ostatků padlých letců, které byly uloženy ve společné rakvi. Následovaly projevy u mikrofonu. Jako první promluvil za rodiny pozůstalých Radovan Bukva, prasnovec Viléma Konšackého, poté Jana Černochová, Jaroslav Nad' a Hanke Bruins Slot. Následovaly národní hymny a modlitba plk. gšt. Jaroslava Knichala. Ten také vysvětil připravený hrob. Po minutě ticha byla za tónů skladby „Blíž k tobě, Bože můj“ spuštěna rakev s ostatky do hrobu. V té chvíli také nad hřbitovem proletěla dvojice historických letounů *North American Texan*, tedy typu, na kterém se za války školili také českoslovenští letci, což ještě zvýraznilo tento silně emotivní okamžik. Následovalo položení květinových darů a přesun k hrobům druhé zmíněné československé osádky. Také zde byly položeny květinové dary.

Tím byla ukončena oficiální část pietního aktu a delegace se s pozvanými hosty přesunula na recepci do nedaleké restaurace. Zde ministryně obrany Jana Černochová udělila vzácným holandským hostům čtyři plakety péče o válečné hroby jako uznání a díky za vyzdvížení trosk letounu, exhumaci padlých letců, jejich identifikaci a hlavně jejich důstojné pohřbení. Nepřekvapivě poslední, čtvrtou plaketu obdržel kpt. Geert Jonker, jehož tým celou tuto náročnou akci provedl.

Po dlouhých jedenaosmdesáti letech se tak příběh osádky *Wellingtonu T2990* skutečně uzavřel. ■

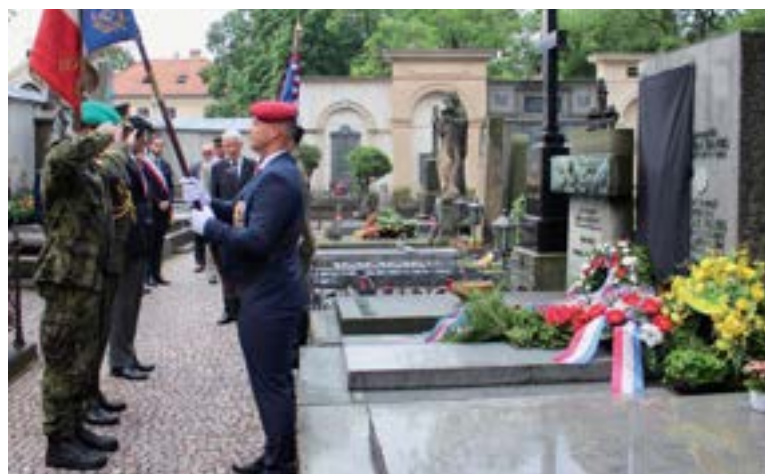
Ani Francie nezapomíná na poručíka Španiela

text br. Petr Tolar
foto br. Michal Rak

Na vyšehradském hřbitově, nedaleko legendárního Slavína, spočívají ostatky nadporučíka Ivana Španiela. Během druhé světové války spojil tento Čechoslovák svůj osud s vojskem Svobodných Francouzů, v jehož řadách také 30. listopadu 1944 padl. Ve čtvrtek 30. června 2022 si jeho památku připomenuli Češi, Slováci i Francouzi.

Ivan Španiel se narodil 23. července 1918 v Praze do rodiny známého sochaře a medailéra Otakara Španiela. Jeho vlasteneckou výchovu jistě ovlivnila i osoba strýce, bratra jeho otce Oldřicha Španiela, československého legionáře a vysokého důstojníka. Mladý Ivan studoval před vypuknutím druhé světové války v Paříži a hned v září 1939 se dobrovolně přihlásil do rodící se československé zahraniční armády ve Francii. Po francouzské kapitulaci se dostal do Portugalska a následně do Spojeného království, kde po peripetiích získal souhlas exilového československého prezidenta se službou v armádě Svobodné Francie pod velením generála Charlese de Gaulle. Odplul do Afriky, kde se přidal k jednotkám pod velením generála Philippa Leclerca. Zde prošel boji u oázy Kufra a složil symbolickou přísahu Leclercových vojáků: „Přisaháme, že nesložíme zbraně, dokud naše barvy, naše krásné barvy, nezaválají nad štrasburskou katedrálou.“ Po vítězném zakončení afrického tažení a po invazi spojenců do Francie se Ivan Španiel zapojil do osvobozování země galského kohouta v rámci 3. koloniálního dělostřeleckého pluku francouzské 2. obrněné divize. Bojoval v Normandii, Paříži či ve Vogézách. Byl držitelem francouzského Válečného kříže i řádu Čestné legie. Završil svou přísahu z Kufry, když se osobně zúčastnil osvobození Štrasburku 23. listopadu 1944. Jen týden nato, 30. listopadu 1944 však padl v boji o obec Krafft-Erstein. Bylo mu dvacet šest let. Prvotně byl pochován na místě, ale v roce 1947 byly jeho ostatky vyzvednuty a převezeny do vlasti. V roce 2000 byl v České republice povýšen do hodnosti plukovníka in memoriam.

Pietní vzpomínku uspořádalo Francouzské velvyslanectví v Praze za spolupráce s rodinou Ivana Španiela, která se na akci dostavila z Česka i ze Slovenska. Při té příležitosti byl na hrobě odhalen rekonstruovaný dřevěný kříž. Přítomni byli aktivní i bývalí vojáci francouzské armády, mezi nimi též příslušníci 3. námořního dělostřeleckého pluku, který je současným pokračovatelem

Španielovy jednotky. Mezi čestnými hosty byl starosta obce Krafft-Erstein i zástupci Sdružení nositelů řádu Čestné legie, Národního sdružení vzájemné pomoci Vojenské medaile a také Československé obce legionářské v čele s řídícím tajemníkem br. Milanem Mojžíšem. Generální štáb Armády České republiky zastoupil ředitel Sekce rozvoje sil Ministerstva obrany České republiky generálmajor Ivo Střecha. Iniciátorem celé akce byl pan Christophe Cheneau, kterého hrob a příběh navždy mladého Ivana Španiela zaujal při návštěvě vyšehradského hřbitova.

Pro pietní akt byl symbolicky zvolen 30. červen, který je významným dnem česko(slovensko)-francouzského partnerství. Právě 30. června 1918 došlo u francouzského městečka Darney ke slavnostní přísaze legionářů 21. a 22. československého střeleckého pluku, při které poprvé přísahali jako vojáci budoucí Československé republiky. Dnes je toto datum Dnem ozbrojených sil České republiky. ■

U hrobu manželů Benešových

text br. Jiří Filip
foto ses. Iveta Kohelová

Vpátek 2. září 2022 uspořádalo město Sezimovo Ústí pietní akt u hrobu prezidenta Edvarda Beneše v Sezimově Ústí. Stalo se tak v předvečer 74. výročí úmrtí jedné z nejdůležitějších osobností, jež utvářely moderní československé dějiny.

Tři roky uplynuly od poslední početné účasti ČsOL na pietě v Sezimově Ústí, při které váleční veteráni a zájemci z řad členů ČsOL přijíždí díky podpoře Ministerstva obrany ČR poskytnutým armádním autobusem. Protiepidemická opatření znemožnila tradiční cestu v roce 2020. O rok později připadlo na den výročí pořádání VI. manifestačního sjezdu ČsOL. Vždy však byl věnec za naši organizaci k Benešově hrobu položen, o což se postarala českobudějovická legionářská jednota. Její zástupci ostatně nechyběli na pietě ani letos.

Shromáždění jako vždy po kladení květinových darů uvedl starosta města Sezimovo Ústí pan Martin Doležal, který přivítal hosty, mezi nimiž nechyběli zástupci Úřadu Vlády ČR, Hradní stráže, ale také starosta města Tábor pan Štěpán Pavlík. K řečníkům patřil zástupce ředitele Husitského muzea Tábor pan Zdeněk Vybíral, ale také členka Společnosti Edvarda Beneše, historička a politoložka paní Marie Neudorfllová, která opět přijela do Sezimova Ústí v rámci delegace ČsOL. Její propracovaný, působivý proslov sklídil od přítomných zasloužený potlesk. Věřme, že příští rok budeme moci opět nerušeně zavítat na tuto důstojnou vzpomínku na druhého československého prezidenta. ■

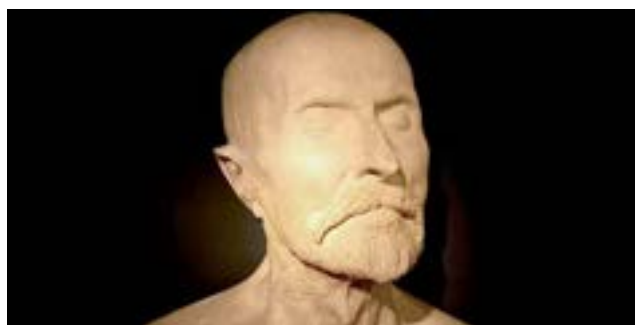

To kalné ráno... v Lánech

text a foto br. Petr Tolar

Ve středu 14. září si česká společnost připomínala již 85. výročí úmrtí prvního československého prezidenta a jedné z největších osobností moderních českých a slovenských dějin – Tomáše Garrigua Masaryka. Delegace Československé obce legionářské si zakladatele samostatné republiky připomenula účastí na pietním aktu u jeho hrobu na hřbitově v Lánech.

Svou nenahraditelnou rolí v průběhu prvního celosvětového konfliktu přispěl Tomáš Garrigue Masaryk ke vzniku samostatného československého státu, založeného na demokratických

a humanitních ideálech. Neodmyslitelně se zapsal do národních dějin a v meziválečné éře se stal respektovaným státníkem a myslitelem evropského významu. Masaryk byl filosofem, který své myšlenky proměnil v činy.

Památku a odkaz T. G. Masaryka si představitelé státu i vlasteneckých organizací připomněli v den 85. výročí jeho skonu u jeho hrobu v Lánech. Československou obec legionářskou reprezentoval tajemník br. Jiří Filip a ses. Marcela Tolarová. Přítomni byli také představitelé obou komor Parlamentu České republiky, předsedkyně poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová a předseda senátu Miloš Vystrčil. Ministerstvo obrany České republiky zastupovala náměstkyně pro řízení sekce ekonomické Blanka Cupáková. Hradní stráž doplnila Sokolská stráž České obce sokolské. Silný déšť neubral významu a důstojnosti celé vzpomínkové akce.

Členové ČsOL, kteří díky podpoře MO ČR vypravili z Prahy do Láň autobus, se po pietním aktu jako již tradičně zastavili v lánském Muzeu T. G. Masaryka. ■

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Pieta k 104. výročí bojů o Doss Alto

V den 104. výročí statečného boje československých legionářů o kótu 703 na vrcholu Doss Alto uspořádala Československá obec legionářská tradiční pietní akt u legionářského památníku na Čestném vojenském pohřebišti Olšanských hřbitovů. Představitelé státu, armády, diplomacie a ČsOL tím uctili účastníky jednoho z nejvýznamnějších bojových vystoupení legionářů na italské frontě první světové války.

Bitva o Doss Alto v pohoří Monte Altissimo, v těsné blízkosti Gardského jezera, měla význam především pro zviditelnění prvního československého odboje usilujícího o vznik samostatného státu Čechů a Slováků. Z vojenského hlediska byla obrana méně početných československých legionářů proti rakousko-uherské přesile sice jen drobnou epizodou válečného běsnění v alpském pásmu fronty, přesto se stala důležitou součástí bojových tradic armády meziválečného Československa. A jelikož legionáři dnes patří k pilířům tradic Ozbrojených sil České republiky, je den výročí boje na Doss Altu památným dnem Ministerstva obrany České republiky. V boji svedeném 21. září 1918 na Doss Altu padlo sedm legionářů, další čtyři byli druhého dne popraveni za zradu Rakousko-Uherska a dobrovolný boj za vlastní národ.

Pozvání na pietní akt, který ČsOL připravila ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a Posádkovým velitelstvím Praha, přijalo několik čestných hostů. Byli jimi: místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pan

Jan Skopeček, předseda Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu České republiky pan Pavel Fischer, náměstek ministryně obrany pan Daniel Blažkovec, velitel Vzdušných sil AČR genmjr. Petr Mikulenko, místopředseda Výboru pro kulturu, výstavnictví, cestovní ruch a zahraniční vztahy Zastupitelstva hlavního města Prahy pan Martin Benda, velitel Hradní stráže plk. gšt. Jaroslav Ackermann a pověřený ředitel Krajského vojenského velitelství Praha pplk. Pavel Kácl. Československou obec legionářskou zastupoval br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány.

Po položení květinových darů k Památníku I. odboje, u kterého na stožárech vlály česká a italská vlajka, přivítal přítomné organizační tajemník ČsOL br. Jiří Filip a předal slovo řečníkům. Pan místopředseda Skopeček a pan senátor Fischer vystoupili s projevy, ve kterých připomněli význam připomínání si těchto historických událostí, které stály za vznikem samostatného československého státu. Jak poznamenal pan Skopeček, mnozí Češi míří každý rok v létě dálnicí kolem Gardského jezera na dovolenou do Itálie a většinou ani netuší, že míjí milníky české a slovenské historie. Závěrečnou zdravici za pořádající ČsOL přednesl br. Šinkovec. Pietní akt, na který se nakonec usmálo počasí, byl pak zakončen státními hymnami a poděkováním.

Tento pietní akt pořádá ČsOL pravidelně na den výročí bojů o Doss Alto. V příštím roce nás čekají oslavy půlkulového výročí, neboť od hrdinské obrany legionářů uplyne již 105 let. Doufáme, že si ke vzpomínce najde cestu i široká veřejnost. ■

Uctění památky vyhnaných na pražském Masarykově nádraží

text br. Jiří Filip
foto Eduard Karkan

Ve spolupráci s Centrem české historie, o. p. s., Ministerstvem obrany ČR a Posádkovým velitelstvím Praha uspořádala Československá obec legionářská pietní akt u pamětní desky na Masarykově nádraží, věnované Čechům, Židům a protinacisticky smýšlejícím Němcům vyhnaným v roce 1938 v souvislosti s událostmi kolem podpisu mnichovské dohody z našeho pohraničí sudetoněmeckými henleinovci.

Na vzpomínkovém shromáždění promluvili 1. místopředsdkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR paní Věra Kovářová, předseda Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost pan Pavel Fischer, náměstek pro řízení sekce průmyslové spolupráce MO Tomáš Kopečný, za slovenské velvyslanectví vystoupila zástupkyně velvyslance Slovenské republiky v ČR paní Soňa Budayová. Mezi vzácnými hosty nechyběli 1. náměstek primátora hlavního města Prahy pan Petr Hlaváček, vojenský

přídělenec Slovenské republiky v ČR pan genmjr. Miroslav Kocián, pověřený ředitel KVV HMP pan pplk. Pavel Kácl a náměstkyně generálního ředitele Českých drah pro lidské zdroje paní Blanka Havelková. Spolupřátelující Centrum české historie reprezentoval iniciátor a realizátor zmíněné pamětní desky pan Jaroslav Těšínský.

Po pietním aktu, jehož součástí bylo kladení květinových darů, minuta ticha i historická nahrávka Československé státní hymny, se hosté odebrali do Masarykova salonku, kde byla slavnostně uvedena kniha paní Jitky Neradové s názvem „Statečnost je ženského rodu“. Publikace, kterou fotografiemi doplnil pan Jaroslav Čvančara, je věnována ženám, které se velmi aktivně zapojily do odboje za druhé světové války a většinou za to zaplatily svým životem. ■

Den dětí pro malé válečné uprchlíky

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

Před válkou na Ukrajině odešlo do České republiky mnoho válečných uprchlíků, z nichž velkou část tvoří děti a mladiství. Jak již víte z letošního prvního čísla Legionářského směru, také hotel Legie na Praze 2, sídlo Československé obce legionářské, se stal dočasným domovem pro desítky dětí. Legionáři pro ně zajistili vyučování, modelářský kroužek i sportování v Sokole. Na Mezinárodní den dětí, 1. června 2022, bylo uspořádáno zábavné odpoledne pro ukrajinské děti, ale i jejich maminky.

Organizace akce se ujal Sekretariát ČsOL, především zásluhou ses. Marcely Tolarové, které nejvíce pomáhaly sestry Zuzana Palová a Marcela Volfová. Do příprav se ale zapojili i další členové legionářské Obce i další přátelé, kteří již ČsOL pomáhali s udržováním bezplatného humanitárního bazaru. Ruce k dílu pochopitelně přiložily i ukrajinské ženy, které připravily ovocné a zeleninové saláty a obložené mísy.

Po páté hodině odpoledne se všichni shromáždili v sále hotelu Legie. Nejdříve se pustili do připravené společné

večeře, po které došlo i na sladké a slané dobroty. Až poté následovaly aktivity. Z nasbíraných fotografií za dobu jejich pobytu v Česku měly děti sestavit koláže, ale samotné lepení nechala většina z nich na maminkách. O to více pak děti – a zvláště ty nejmenší – bavily obtisky vlastních rukou pomocí barev na papír. A barvily se nejen ruce, ale také tváře. Díky Inně a Julii, které jsou samy ubytovány na hotelu jako válečné uprchlice, vznikaly skutečně profesionální malby.

Jako pohybová aktivita byla připravena hra s balónky, které se nafouknuté přivázaly k jedné noze hráče. Hrál se

„každý proti každému“ a cílem bylo vydržet ve hře co nejdéle a přitom šlapáním prasknout balónky protihráčům. Hra děti velice bavila, o čemž svědčí i fakt, že pro pokračování ve hře musela být do posledního balónku rozebrána i výzdoba sálu. Až když praskl poslední balónek, mohla se tato řez ukončit, jakkoliv měli hráči ještě dost energie. Po hře došlo na film. Promítal se snímek Králíček Petr z roku 2018 v ukrajinštině.

Postupem večera odcházely malé děti spát a starší, respektive teenageři, se ještě bavili poslechem populárních ukrajinských písní. Asi nejvíce se opakoval současný hit

mezi obránci Ukrajiny, moderně pojatá vlastenecká píseň „Červená kalina“.

Dětský den se dětem i jejich matkám a ostatním přítomným líbil. Na pozvání si jej užili i ti, kteří hotelem Legie prošli již před několika týdny a našli bydlení a práci někde jinde. Akce tak byla možností nejen k zábavě pro ty nejmenší, ale i ke společnému setkání a podělení se o vlastní zkušenosti dalších válečných uprchlíků. I přes silné pouto, které se za dobu pobytu ukrajinských žen a dětí v sídle ČsOL vytvořilo, jim přejme, aby další významné dny mohly co nejdříve trávit ve své vlasti v míru. ■

Květnové připomínky Dne vítězství v Liberci

JEDNOTA ČsOL LIBEREC

text br. Jan Hnělička

foto J. Hnělička, Eliška Poloprudská, Táňa Holčáková

Iv letošním roce zahájila liberecká jednota realizaci projektu „Připomínání historických událostí I. až II. světové války“, finančně podpořeném Libereckým krajem, jehož hlavní náplní se stal květnový program kulturních, osvětových a pietních akcí, pořádaných u příležitosti 77. výročí konce druhé světové války v Evropě.

Program vznikl ve spolupráci s Libereckým krajem, statutárním městem Liberec, Krajskou vědeckou knihovnou v Liberci a 31. plukem radiční, chemické a biologické obrany. První akce se uskutečnila 3. května v liberecké knihovně, kde proběhla přednáška Libora Sečky, někdejšího velvyslance České republiky ve Velké Británii, který v letech 2020–2021 inicioval projekt „Never Forgotten“, spočívající v uctění památky padlých a zemřelých Čechoslováků na území Spojeného království v době druhé světové války a současně prohloubení spolupráce obou zemí na historickém základě společného boje proti nacismu. Mimoto se ve své přednášce věnoval také současné mezinárodní situaci, a to především s ohledem na jeho aktuální funkci zvláštního zmocněnce ministra zahraničí pro oblast Indo-Pacifiku.

O dva dny později následovala slavnostní vernisáž venkovní výstavy „Bojovali, abychom žili II“, kterou připravil br. Jan Hnělička. Druhý ročník výstavy představil dalších devět životních příběhů Liberečanů, kteří se na domácí nebo zahraniční frontě zúčastnili II. československého odboje. Jedná se

o pestrou směsici lidí, mezi nimiž lze nalézt zástupce volyňských Čechů, německých antifašistů, Židů, hrdinů od Tobruku či Dunkerque, domácí odbojáře, účastníky SNP anebo příslušnice britských ženských pomocných sborů. Vernisáž se uskutečnila za účasti primátora statutárního města Liberec Ing. Jaroslava Zámečnicka, CSc., náměstkyně hejtmana Ing. Květy Vinklátové a rektora Technické univerzity v Liberci doc. RNDr. Miroslava Brzeziny, CSc. Týž den se ve velkém sále knihovny uskutečnil seminář „Liberec v Říšské župě Sudety“, který byl tematicky věnován odboji, holocaustu a nacismu. Ve spolupráci s pracovníky Technické univerzity v Liberci a Ústavu pro studium totalitních režimů v Praze proběhla nejprve dopolední část pro studenty libereckých gymnázií a posluchače zdejší pedagogické fakulty. Její závěr patřil besedě s pamětníci holocaustu Michaelou Vidlákovou, která mezi mladými posluchači slavila veliký úspěch. Odpoledne pak byl obdobný program věnován široké veřejnosti. V sobotu 7. května přednášející vystřídal v liberecké knihovně liberečtí modeláři ze Spolku přátel letectví, kteří zde uspořádali Krajský přebor mládeže v plastikovém modelářství a soutěžní výstavu Mafia Cup 2022, které obohatili o dvě přednášky zaměřené na historii tanku Sherman v řadách Československé samostatné obrněné brigády v květnu 1945 a letištního provozu v Praze Ruzyni ve druhé polovině roku 1945. Mimoto ve stejný den otevřeli vnitřní výstavu modelů druhoválečné vojenské techniky a před budovu umístili dvě reálná spojenecká vozidla, těšící se širokému zájmu kolemjdoucích.

V Den vítězství 8. května proběhly tradiční pietní akty na ruprechtickém vojenském hřbitově a na Štefánikově náměstí před libereckými dolními kasárenami. O den později se studentky Katedry historie TUL zhostily komentované prohlídky centrem města, která byla zaměřena na připomenutí židovských obyvatel Liberce a jejich pomníčky v podobě tzv. Stolpersteinů, neboli Kamenů zmizelých. Týden nato opět liberecké historičky uskutečnily druhou prohlídku městem, jež se tentokrát věnovala konci války v hlavním městě sudetské župy. Poslední květnová akce se zaměřila na 80. výročí operace Anthropoid, kdy ses. Eliška Poloprudská ve své přednášce v liberecké knihovně představila nejnovější poznatky, týkající se likvidace zastupujícího říšského protektora Heydricha v roce 1942 a současně tyto události propojila s Libercem. ■

78. výročí výsadku skupiny BARIUM

JEDNOTA ČsOL V HRADCI KRÁLOVÉ

text br. Radek Vorel
foto br. Jiří Pachole a Klub výsadkových veteránů
Gen. Kleměše Chrudim

V neděli 3. dubna 2022 jsme si jako Jednota Československé obce legionářské v Hradci Králové připomněli 78. výročí seskoku paraskupiny BARIUM poblíž obce Vysoká nad Labem.

Pietní vzpomínkový akt pořádal starosta obce pan Jiří Horák, který v krátkém projevu připomněl okolnosti výsadku, působení skupiny, její spolupracovníky a úspěchy i tragický konec většiny členů této paraskupiny. Vyzdvihl jejich hrdinství a vlastenectví, pro tehdejší československé vojáky i spolupracovníky tak samozřejmě a pro nás zavazující. Nikdy na ně nesmíme zapomenout. ■

77. výročí Dne vítězství v Kladně a Tuchlovicích

JEDNOTA ČsOL V Kladně

text ses. Eva Armeanová
foto br. Stanislav Pítr

Členové kladenské jednoty si toto výročí připomněli 6. května 2022. Nejprve položili věnec u pomníku ve Vodárenské ulici, následoval pietní akt u pomníku Rudarmějce a na Kladenských hřbitovech, kde se nachází hrob 16 padlých vojáků Rudé armády, kteří položili svůj život při osvobozování Kladenska.

Další pietní akt proběhl v Tuchlovicích u pomníků legionářů a obětí druhé světové války, místních občanů, kteří zahynuli v koncentračních táborech. Na místním hřbitově jsme uctili také památku vojáka Rudé armády Ivana Pavloviče Bolotova, který padl ve věku 19 let. Předsedkyně kladenské jednoty ses. Eva Armeanová položila květiny na hrob válečného veterána Ludvíka Darovce. ■

Připomínky konce druhé světové války v Olomouci

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1

br. Milan Vyhřídál
místopředseda jednoty

Také v letošním roce si stejnokrojovaní členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střel. pluku Hanáckého“ připomněli osvobození svého města a celé Československé republiky od agresivního nacistu. Tradičně se účastnili pietní akce u památníku padlých příslušníků Rudé armády na Ústředním hřbitově města Olomouce. Místo samotné představuje jedno z větších centrálních pohřebišť na Moravě, kde se nachází ostatky asi 1 500 vojáků a vojaček Rudé armády.

Zástupci Jednoty ČsOL Olomouc 1 se následně přesunuli k památníku padlých a zemřelých z let první a druhé světové války. Další z tradičních míst, kde se v Olomouci vzpomíná na oběti let nacistické okupace, je pomník příslušníků Hanáckého aeroklubu, jehož členové za druhé světové války bojovali ve vzduchu nad všemi tehdejšími frontami v Evropě. Připomínky konce války olomoučtí legionáři pak ukončili u památníku sestřelených amerických letců. ■

4. ročník střelecké soutěže na počest válečného veterána Ludvíka Darovce

JEDNOTA ČsOL V Kladně

text ses. Eva Armeanová, předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr a ses. Edita Volková

Dne 9. června 2022 Jednota ČsOL v Kladně uspořádala 4. ročník střelecké soutěže na počest válečného veterána Ludvíka Darovce. Bratr Darovec ze Stochova byl dlouholetým členem kladenské jednoty ČsOL a v době druhé světové války se zapojil do partyzánského boje – v té době mu nebylo ještě ani 18 let. Působil v partyzánské brigádě „Za svobodu Slovanů“, které velel kapitán Volianský. Byl to velmi statečný, skromný a laskavý člověk. Zemřel v roce 2016, půl roku před svými 90. narozeninami. Touto soutěží uctíváme jeho památku.

Střelba z pistole vzor 75, ráže 9 mm se konala na střelnici ve Zvoleněvsi. Soutěž zahájila předsedkyně ČsOL Kladno Eva Armeanová, přivítala všechny přítomné a také dceru Ludvíka Darovce Mirku Čížkovou a popřála všem hodně střeleckých úspěchů. Jan Rubeš připomněl dodržování bezpečnostních opatření a Standa Pítr připravil dvojice střelců a střelkyň. Počet nastřílených bodů kontrolovali Stanislav Andrášek a Jiří Zaňka.

A jak to dopadlo? V kategorii žen se na 3. místě umístila Václava Dostálová se 77 body, střelila poprvé a byla velmi mile překvapena, kolik bodů nastřílela, 2. místo si s 82 body vystřílela Edita Volková a 1. místo s 84 body získala Miroslava Čížková. Své vítězství komentovala slovy: „To by mi táta dal, kdybych nenastřílela.“ V kategorii mužů se na 3. místě umístil Pavel Vaněk s 87 body, 2. místo si vystřílel s 88 body Jiří Zaňka, a tak jako v loňském roce 1. místo obhájil Ivo Bedrna, letos nastřílel 93 bodů.

Vítězové převzali z rukou předsedkyně diplom, medaili, pohár a lahev vína. Všichni účastníci střelecké soutěže obdrželi pamětní list. Po celou dobu panovala dobrá nálada a všichni se již těšili na pátek 17. června, kdy jsme měli střeleckou soutěž ze samopalů – již 12. ročník – a to na počest válečné veteránky Vandy Biněvské.

Poděkování patří primátorovi Statutárního města Kladna Mgr. Milanu Volfovi za poskytnutí dotace, Janu Rubešovi za odborný dohled a obdiv patří všem vítězům i všem účastníkům této soutěže. ■

Střelecký den jednoty ČsOL Bruntál

JEDNOTA ČsOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

br. Antonín Zgažar
předseda jednoty ČsOL

V sobotu 11. června 2022 uspořádala jednotka Československé obce legionářské Bruntál 9. ročník Střeleckého dne. Akci finančně podpořily Ministerstvo financí ČR a Československá obec legionářská.

V 10 hodin předseda jednoty br. Antonín Zgažar přivítal na střelnici v Břidličné celkem 25 účastníků, z toho sedm členů naší jednoty. Vedoucí soutěže br. Roman Černý seznámil všechny přítomné se zbraněmi, se kterými se bude střílet, a poučil je o bezpečnosti při střelbách.

Soutěžilo se ve čtyřech kategoriích ve střelbě z malorážkové pušky na 50 m a malorážkové pistole na 25 m. Body z obou disciplín se počítaly. V jednotlivých kategoriích zvítězili: muži – br. Jiří Toman, ženy – paní Zdenka Otipková, chlapci – Jakub Svoboda a dívky – Michaela Hrozová. Předseda jednoty společně s vedoucím střelb předali nejlepším třem střelcům v každé kategorii diplomy a drobné ceny, ostatní účastníci obdrželi pamětní listy.

Po ukončení soutěžní části si všichni účastníci vyzkoušeli střelbu z perkusní pušky, samonabíjecí pušky Simonov

a pistole Glock. Na závěr střeleckého dne účastníci poseděli v areálu střelnice a k chuti přišly dozatova opečené špekáčky s chlebem a hořčicí. ■

Představení nové publikace a ocenění doktora Karla Podolského v Olomouci

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘELECKÉHO PLUKU HANÁCKÉHO“

text br. Petr Žižka

V pondělí 13. června 2022 proběhlo v nádherných prostorách olomouckého Komunitního centra pro válečné veterány avizované představení publikace „Vojenští zpravodajci proti nacistické okupaci – Odbojová skupina Tři konšelé“ s autorem a současně též místopředsedou Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střeleckého pluku Hanáckého“ br. Milanem Vyhliďalem.

Ve svém vystoupení pohovořil nejenom o předmnichovské zpravodajské službě a rodícím se vojenském odboji v roce 1939, ale také o hlavním předmětu svého profesního zájmu, tedy o problematice rezistenční skupiny štábních kapitánů Františka Fárka, Antonína Longy a Aloise Čáslavky s názvem Tři konšelé. Přítomným představil aktivity a význam této specifické zpravodajské buňky, která v protektorátu pracovala

ve prospěch exilového zpravodajského centra tehdejšího plukovníka Františka Moravce.

Velice milou povinností se závěrem tohoto povedeného setkání stalo ocenění historika, univerzitního pedagoga a předsedy olomoucké Masarykovy společnosti PhDr. Karla Podolského. Za dlouhodobou propagaci legionářských myšlenek a letitou úzkou spoluprací s Jednotou ČsOL Olomouc 1 mu její předseda br. Tomáš Brenza předal Pamětní medaili 100 let ČsOL.

Uvedená akce by ovšem neproběhla bez pomoci kolektivu pracovníků olomouckého Komunitního centra pro válečné veterány pod vedením kpt. Mgr. Dany Václavíkové. Pevně pak věříme, že se nejedná o poslední setkání tohoto druhu. ■

Závod brannosti v Ostravě-Michálkovicích

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

text br. Martin Lokaj
foto ZŠ Michálkovice

Úterý 31. května se na Základní škole Michálkovice neslo v soutěžním duchu. Na žáky 5. až 9. ročníků čekala celá řada branně-vědomostních disciplín. Těmi si vedle poměření svých sil a schopností připomenuli rovněž hrdiny, kteří přispěli k našemu vítězství nad nacismem v roce 1945. Na škole totiž proběhl Zborovský závod branné zdatnosti, který již tradičně pořádá s podporou Ministerstva obrany ČR u příležitosti různých významných výročí Československá obec legionářská.

Členové její jednoty Ostrava 1 pro děti připravili celkem deset různorodých stanovišť. Ty tak překonávaly překážkovou dráhu, házely granátem, střílely na vzduchovkové a laserové stílnici, seznamovaly se s konstrukcí a manipulací se stílnými zbraněmi, základy zdravotvědy a v neposlední řadě také s historií, stejnokroji, výstrojí a výzbrojí československých zahraničních jednotek druhé světové války.

Do rukou se jim tak dostal samopal PPŠ-41, se kterým bojovali např. naši samopalníci v bitvě o Ostravsko či blůza battledressu, jenž nosili muži jako Jan Kubiš či Josef Gabčík ve Velké Británii. Účastníci závodu mohli také nasednout do legendárního Jeepu Willys MB, který spojencům sloužil na všech válečných frontách.

Závodu se aktivně zúčastnilo celkem 37 čtyřlenných či pětičlenných týmů, rozdělených do tří skupin podle ročníků. Všichni žáci prokázali v průběhu slunného dopoledne soutěžního ducha, kamarádství a živý zájem o veledůležitou kapitolu našich moderních dějin. Úsměvy vzbudily při vyhodnocování jména jednotlivých týmů – na pomyslném stupni vítězů se objevili „Trapáci“, „Šašci“ či „Nevím“. Posledně jmenovaný tým dívek 9. B toho přitom věděl (a nastřílel) nejvíce a ve své skupině tak získal zasloužené první místo, spojené s obligátními zlatými medailemi a pohárem. ■

Dětský den v Sýčině

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

Náplní činnosti Čs. obce legionářské není pouze organizace vzpomínkových akcí a péče o pietní místa, ale také např. osvětová činnost, připomínání historických souvislostí a propagace legionářských myšlenek nejrozličnějšími formami. Tou nejvděčnější bývají akce určené dětskému publiku, a právě jedna taková se odehrála v sobotu 27. srpna v Sýčině u Dobrovice.

Přijali jsme pozvání osadního výboru Sýčina na Zábavné odpoledne pro děti i dospělé, které bylo laděno jako rozloučení s dětskými prázdninami. Naše Jednota Čs. obce legionářské z Mladé Boleslavi se zhostila uspořádání dětského dne s legionářskou tematikou. Úkol na první zdání prostý, ale čím rychleji se akce blížila, tím se jevil obtížnější. Ač jsme již několik let akci podobného charakteru nepořádali a zaměřujeme se spíše na starší publikum, nakonec se vše podařilo připravit a všichni zapojení členové jednoty se svých úkolů zhostili na výbornou.

Pro děti jsme na místě, na ploše u nově vzniklého dětského hřiště, připravili ukázkou vojenského tábora, který byl středem dějiště všech 12 disciplín. Ve startovním stánku ČsOL nejdříve děti obdržely od zdravotní sestřičky soutěžní kartičku. Na stanovištích na ně čekaly disciplíny zaměřené na zručnost a obratnost, od členů naší Jednoty v historických stejnokrojích a z informačních tabulí se děti dozvěděly nějaké základní a zajímavé informace o čs. legionářích a vzniku Čs. republiky, vyzkoušely si výstroj a výzbroj čs. legionářů a prošly si stanovištěm ukazujícím základy zdravotní péče. Děti musely dávat pozor, protože obdržené informace potřebovaly pro vyplnění znalostní části na svých soutěžních kartičkách. Největším lákadlem však byla střelnice pro střelbu z vojenských vzduchovek vz. 47 a premiéru zde měl i náš nový airsoftový kulomet, maketa známého prvorepublikového LK vz. 26 – na tomto stanovišti se brázdí opravdu nezastavili a spotřeba kuliček a broků byla úctyhodná. Nakonec, po absolvování všech 12 disciplín a vyplnění otázek, zaměřených jednak na historii, a také na znalost své obce, účastníci ve startovním stánku obdrželi malou odměnu od naší Jednoty a ČsOL.

Dětský den však nebyl jedinou událostí této akce – naopak, pro přítomné zde byla připravena ukázkou hasičské

a zemědělské techniky, děti si mohly vyzkoušet stříkání vody z hasičského vozu a „zablbnout“ si ve vodní pění, kterou jim hasiči na místě vytvořili. Až do večerních hodin jim pak byl k dispozici i nafukovací skákací hrad a dětské hřiště, proběhla ukázkou výcviku psů a přítomní se mohli po vesnici svést i povozem taženým koňmi. Po skončení dětské části programu následovala až do nočních hodin taneční zábava.

Akce byla hodnocena jako velice zdařilá a jsem rád, že jsme se jí zúčastnili. Prověřili jsme po delší době naše vybavení a dokázali, že si poradíme nejen s pietním aktem nebo odborným článkem, ale i akcí zaměřenou pro nejmenší. Na Dobrovicku se často účastníme menších vzpomínkových akcí při nejrozličnějších výročí (Libichov, Sýčina, Holé Vrchy) a jednou z akcí s nejdelší tradicí v naší Jednotě je právě setkávání u sochy T. G. Masaryka na dobrovickém náměstí. Rádi přijmeme účast na podobných akcích i v budoucnu. ■

22. ročník srazu majitelů a příznivců vojensko-historické techniky ve Vojnicích

br. Petr Žižka

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘEL. PLUKU HANÁCKÉHO“

Již 22. ročník srazu majitelů a příznivců vojensko-historické techniky ve Vojnicích uspořádal Sbor dobrovolných hasičů Vojnice tradičně třetí červencový víkend. Od pátku 15. července 2022 se do areálu Hliník ve Vojnicích postupně sjíždělo na dvě desítky vojenských vozidel a přijížděli účastníci řady dobových táborů prezentujících vojensko-historické jednotky. Páteční večerní program navíc obohatila diskotéka s písněmi z 80. a 90. let.

Hlavním dnem srazu vojenské techniky ve Vojnicích byla sobota. V 10 hod. program zahájil odjezd více než tuctu vojenských vozidel na bezmála 80 km dlouhou spanilou jízdu po Hané. Trasa po startu z Vojnic směřovala přes Těšetice, Ústín, Hněvotín, Slavonín, Nedvězí, Kožušany, Věrovany, Dub nad Moravou, Vrbátky, Hněvotín, Ústín a zpět do areálu Hliník ve Vojnicích. Spanilou jízdu vedoucí převážně po polních cestách a zpestřenou mírně náročnějším terénem a přestávkou na oběd ve Věrovanech si všichni účastníci velmi užili.

Po návratu vozidel ze spanilé jízdy nastal ideální čas pro návštěvu srazu ve Vojnicích. Návštěvníci kromě dobových táborů, jež byly ke shlédnutí již od dopoledních hodin, mohli až do večera obdivovat i veškerou dorazivší techniku. Za zmínku z přítomné techniky stojí např. nákladní vozidla US Army M35 (2 ½ Ton 6x6 Cargo Truck) a M151A2 MUTT. Významně akci podpořil American Liberator, který se nejen účastnil spanilé jízdy americkým druhoválečným vojenským užitkovým nákladním vozidlem Dodge WC-63 (1 ½ – Ton 6x6 Truck), ale k vidění byly i další kusy ze sbírky druhoválečné techniky US Army. Největší pozornost si oprávněně zasloužil polopásový obrněný transportér Half-track Personnel Carrier M3A1 z roku 1943. Třetím vozidlem od American Liberator byl pásový Cargo Carrier M29 „Weasel“ z roku 1944 a bonusem americký muniční vozík M10 (Ammunition Trailer M10) tažený většinou např. samohybnými houfnicemi M7 Priest a M8, M4 Sherman nebo Half-Trackem.

Po celou sobotu probíhala prezentace dobových táborů vojensko-historických jednotek. K vidění byl např. tábor Námořní

pěchoty Spojených států amerických (KVH 1st Battalion 3rd Marines USMC Reenacted), výstavka Bundesheeru z 80. let, tábor SPVH Jenisej a Československou obrněnou brigádu ve Velké Británii zastupovali svojí přítomností členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střeleckého pluku Hanáckého.“

Již tradičně byl součástí rovněž tábor československých letců sloužících za druhé světové války ve Velké Británii v řadách Royal Air Force, který vedl br. Petr Žižka z Jednoty ČsOL Olomouc 1. Pro letošní ročník byla speciálně připravena připomínka čs. příslušníků RAF narozených v Těšeticích (Vojnice jsou součástí Těšetic). Prvním byl stíhací pilot František Hradil, který v rámci britské 19. perutě bojoval na Spitfirech v Bitvě o Británii a připsal si 27. září 1940 poškození německého stíhačského Messerschmittu Bf 109 E. Bohužel následně 5. listopadu 1940 našel v důsledku leteckého souboje smrt v pilotní kabině Spitfiru. Hořící letoun dopadl do ústí Temže u Southendu. Druhým byl Františkův bratr Karel Hradil, jenž byl v prvo-republikovém čs. letectvu leteckým mechanikem. Ačkoliv během Protektorátu Čechy a Morava sloužil ve vládním vojsku u praporu 6 v Hradci Králové, tak byl poměrně aktivním v domácím odboji. Od dubna 1944 dokonce spolupracoval s výsádkem BARIUM. Po odvelení praporu 6 do severní Itálie přeběhl Karel Hradil k italským partyzánům a od prosince 1944 se nacházel ve Velké Británii. V lednu 1945 byl přemístěn k čs. letectvu a přijat do RAF. Od 12. března 1945 pak sloužil až do návratu do Československa u 8311. Servicing Echelon (opravárenská jednotka 311. perutě). Kromě zmíněné výstavy bylo připraveno speciální číslo Čechoslováka a vytvořena tabule letců z Těšetic a okolí sloužících v Royal Air Force 1940–1945, která kombinovala mapu blízkého okolí a fotografie čs. příslušníků RAF.

Sobotní program povedeného srazu vojensko-historické techniky ve Vojnicích vyvrcholil večerním posezením s reprodukcovanou hudbou. V neděli byla akce zdárně ukončena a všichni účastníci se rozjeli do svých domovů. Nezbyvá než se těšit na další ročník, který se jistě ponese ve stejně dobré atmosféře jako letos. ■

Vzpomínka na Otakara Svitáka

text br. Petr Tolar a Jakub Sochor
foto br. J. Sochor

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

Před 80 lety byl ve věznici Plötzensee v Berlíně popraven člen štábu podzemní odbojové armády Obrana národa, bývalý československý legionář a důstojník letecké zbrojní služby, plukovník Otakar Sviták.

Otakar Sviták se narodil 3. března 1894 v Kopřivnici na Moravě rodičům Jenovéř a Leopoldovi Svitákovým. Otec Leopold byl vynálezcem a v roce 1897 sestrojil první sériově vyráběný automobil ve střední Evropě, NW Präsident, čímž položil základ pozdější výroby kopřivnické firmy Tatra. Po otci zdědil mladý Otakar technické nadání.

V polovině roku 1915 byl odveden do rakousko-uherské armády a jako důstojník pěšího pluku č. 56 odjel v březnu 1916 na východní frontu první světové války, ale již v červenci byl Rusy zajat během bojů o město Piotrków. Dlouho neváhal a využil příležitosti ke vstupu do řad samostatného československého vojska formujícího se v Rusku, tzv. legie. První přihláška se však ztratila a tak se mezi legionáře dostal až napodruhé, v září 1917. Po důstojnickém kurzu v Borispolu byl přidělen ke 12. rotě 1. čs. střeleckého pluku. Následoval ústup z Ukrajiny hlouběji do Ruska, kde došlo na jaře 1918 k rozpoutání otevřené války mezi legionáři a bolševiky podél Transsibiřské magistrály. V bojích o Penzu byl Sviták raněn na levé ruce, podruhé byl raněn v bojích u Samary. Rok po vstupu do legie byl jmenován velitelem kulometné rotě 9. čs. střeleckého pluku „Karla Havlíčka Borovského“ a v lednu 1919 mu přibýly povinnosti s velením nad vlastním esalonem kulometné rotě a plukovního skladu. Anabázi zakončil návratem do vlasti, která se mezitím i jeho přičiněním stala samostatnou republikou, přes Pacifik, Kanadu a Atlantik. Domů se dostal až v srpnu 1920. Za svou legionářskou službu obdržel Otakar Sviták cenná vyznamenání: československý Řád Sokola s mečí, francouzskou Medaili za vojenské zranění, Československý válečný kříž 1914–1918, Mezispojeneckou medaili Vítězství a Československou revoluční medaili.

Mladý důstojník se rozhodl pro vojenskou kariéru a zůstal sloužit v československé armádě. Přeorientoval se však na techničtější zbraň – letectvo. Stal se velitelem Hlavního leteckého skladu v Olomouci. V říjnu 1922 se také oženil s Jarmilou Pospíšilovou a společně přivedli na svět dvě děti; v dubnu 1925 Otakara ml. a v dubnu 1929 Jarmilu ml. V roce 1923 byl Otakar Sviták povýšen na kapitána a v roce 1929 na podplukovníka letectva. Práce na IV. (letecko-hospodářském) oddělení Ministerstva národní obrany znamenala přestěhování celé rodiny z Moravy do Prahy. V roce 1937 byl povýšen na plukovníka leteckého zbrojnictva a stal se přednostou oddělení. Působil v komisích leteckých továren, jako byly firmy Letov, Aero nebo Avia, pro přijímání a opravy armádních letounů. Během 30. let byl také velmi činný v Československé obci legionářské, kde působil jako pokladník jednoty Vinohrady, ale zapojoval se do spolkové činnosti i na celorepublikové úrovni a pro členy legionářské Obce opakovaně dělal přednášky na téma letectví.

Po německé okupaci zbytku Čech a Moravy v roce 1939 se Otakar Sviták naplno zapojil do domácího rezistentního hnutí. V rámci vojenské odbojové organizace Obrana národa převáděl kvalifikované letce z protektorátu za hranice. Přitom spolupracoval se svým dobrým přítelem z ruské legie, podplukovníkem

Josefem Mašínem, ale i dalšími bývalými důstojníky zlikvidované čs. armády. Jejich prostřednictvím posílal za hranice také informace o německé letecké technice na území protektorátu. Dne 27. července 1940 byl v Praze zatčen německou tajnou policií a násilně vyslýchán gestapákem Oskarem Fleischerem. V roce 1941 byl z Prahy převezen do věznice v Drážďanech, kde jej v březnu mohla poprvé od zatčení navštívit manželka a bratr Jaroslav. Následovaly však další kruté výslechy a převoz z Drážďan do věznice v polském Golnéově. Tam čekal na soudní rozsudek a mezitím povzbuzoval morálku svých spoluvězňů. Na počátku roku 1942 byl převezen do berlínské

věznice Plötzensee. Dne 18. března 1942 byl odsouzen k smrti a 26. srpna 1942 byl stět gilotinou. Ve svém posledním psaném manželce napsal: „Snažil jsem se být vždy dobrým vojákem a důstojníkem a musím být připraven i na to, že přijde konec. Jsem připraven přijmout to, co mi osud uložil a jsem klidný. Píši v noci a je to můj poslední dopis, neboť dnes ráno se s Tebou a s dětmi rozloučím navždy. Zbývá mi ještě několik hodin, které trávím ve vzpomínkách na Tebe, na děti a na všechny, kteří jste mně byli drazí. Právě tyto vzpomínky mě posilují, že zůstávám klidný. Napsal jsem Ti nedávno, že jsem nikdy zbabělcem nebyl a nebudu, a nejsem jím ani nyní, v posledních chvílích svého života. Dnes ráno, časně v 4,26 se rozloučím se svým životem.“

V roce 1946 byl Otakar Sviták posmrtně vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a povýšen do hodnosti generála technické zbrojní služby letectva in memoriam. Předání vyznamenání vdově Jarmile Svitákové proběhlo na schůzi vinohradské jednoty Československé obce legionářské, která přijala čestné jméno „Plukovníka Svitáka“.

V den 80. výročí popravy Otakara Svitáka uctil jeho památku člen Jednoty Československé obce legionářské v Plzni a jeho vlastní příbuzný br. Jakub Sochor. Květiny položil na symbolický hrob, neboť plukovník Sviták nebyl řádně pochován. Kenotaf se nachází na lesním hřbitově u motolského krematoria v Praze. ■

Olomoucká Jednička na Týdnu vojenské historie – výstava Od Bachmače k republice

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘELECKÉHO PLUKU HANÁCKÉHO“

br. Milan Vyhliďal
místopředseda jednoty

V Olomouci, ve městě s ohromnou vojenskou tradicí, proběhla koncem srpna letošního roku vůbec poprvé akce s názvem Týden vojenské historie. Základní ambicí celého projektu bylo ve městě koordinovaně zpřístupnit množství vojenských památek a s pomocí přidruženého doprovodného programu přiblížit vojenskou tradici města nejen místním obyvatelům.

Do akce se zapojila celá řada subjektů, jako statutární město Olomouc, Armáda České republiky a v neposlední řadě též Československá obec legionářská. Koneckonců v Olomouci aktivně působí jedna z největších tuzemských jednot – Jednota ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střel. pluku Hanáckého“. Právě její členové se v souladu se schváleným plánem do-
tované činnosti zapojili do projektu Týden vojenské historie vlastní akcí s názvem Od Bachmače k republice.

Vlastní myšlenkou olomoucké ČsOL bylo co nejširší veřejnosti představit v největším možném rámci (samozřejmě včetně historických souvislostí) 6. pluk Hanácký coby jednu z tradičních olomouckých jednotek. V uvedeném záměru členům jednoty vyšli maximálně vstříc zástupci místní vojenské posádky, jmenovitě pan Ing. Alois Kadlčík a Radek Sekanina, a pro široce koncipovanou výstavu jim poskytli nádherné prostory olomouckého Domu armády.

V tamějším zrekonstruovaném divadelním sále pak bylo možné instalovat výstavu s řadou trojrozměrných exponátů – zbraní, uniforem, výstroje a vybavení majících vztah jak k čs. legiím v Rusku (konkrétně 6. čs. střel. pluku Hanáckému, který ve městě mezi válkami sídlil, a bitvě u Bachmače), tak prvorepublikové armádě konce 30. let 20. století (prezentace dobového ležení příslušníků Pěšího pluku 6 Hanáckého generála Janina)

a v neposlední řadě také k výstroji a výzbroji našich vojáků v zahraničí v letech druhé světové války.

V dalších prostorách Domu armády byla mimo to ještě instalována roll-upová prezentace přibližující bitvu u Bachmače a aktivní zapojení 6. čs. střel. pluku do tohoto střetnutí. Tento „bachmačský“ sál současně posloužil jako sál přednáškový, kde v odpoledních hodinách ve dnech 23.–25. srpna proběhla série přednášek a seminářů našich uniformovaných členů (bratři Milana Vyhliďala, Petra Žižky, Lukáše Honzáka a Davida Báci) věnující se vojenskému domácímu odboji v roce 1939, našim letcům v řadách Royal Air Force a 1. čs. armádnímu sboru v SSSR. Posledně jmenované vystoupení bylo současně pojato jako prezentace výstroje a výzbroje našich vojáků v Sovětském svazu.

Za přínos při propagaci legionářských myšlenek bylo akce Od Bachmače k republice dále využito k ocenění již zmíněného Aloise Kadlčíka, kterému byla br. Tomášem Brenzou slavnostně předána Pamětní medaile 100 let ČsOL.

Mimo vlastní jádro akce, které probíhalo v Domě armády, se zástupci Jednoty ČsOL Olomouc 1 ve dnech 22., 26. a 27. srpna zúčastnili prezentačních akcí na olomouckém Horním náměstí. Pozornost velkého množství cílených i náhodných návštěvníků i navzdory nepříznivému počasí poutalo především dobové ležení prvorepublikové armády a výstava dobových zbraní. V sobotu 27. srpna se pak Horní náměstí stalo cílem mnoha návštěvníků, a to také kvůli probíhajícímu a tradičnímu Festivalu vojenských hudeb.

Jak výstava v Domě armády, tak samotná prezentace na olomouckém Horním náměstí, se setkala s poměrně hojným zájmem návštěvníků. Vlastní výstava v Domě armády

byla mimo to navštívena také primátorem statutárního města Olomouc Miroslavem Žbáňkem, velitelem pozemních sil AČR genmjr. Ladislavem Jungem a jeho zástupcem brig. gen. Pavlem Kolářem. Obecně lze říci, že velice časté dotazy ze strany příchozích směřovaly na samotnou činnost ČsOL. Řada osob také sháněla informace o svých legionářských předcích.

Pevně věříme, že se ze strany Jednoty ČsOL Olomouc 1 nejedná o poslední počín takového druhu, a že bude v blízké budoucnosti s úspěchem zopakován. Závěrem je nutné podtrhnout, že akce Od Bachmače k republice by nemohla proběhnout bez více než vstřícného postoje zástupců olomoucké vojenské posádky a Ústředí ČsOL, které ji zahrnuje do seznamu podpořených akcí. Silnou oporu olomoucká jednota ČsOL nalezla taktéž v místním Komunitním centru pro válečné veterány. Zástupci Jednoty věří, že spokojenost s proběhlou akcí byla vzájemná a bude na ni co nejdříve navázáno. ■

Vděčná vzpomínka 85. výročí úmrtí TGM v Uzenicích

text br. David Maňhal
foto Kateřina Prexlová

JEDNOTA ČsOL VE STRAKONICÍCH

Vsobotu 10. září od 14 hodin uspořádala Jednota ČsOL ve Strakonici ve spolupráci s obcí Uzenice a dalšími organizacemi pietní akt k 85. výročí úmrtí Tomáše Garrigua Masaryka. Pietní akt se uskutečnil v Uzenicích u Blatné u jediného dochovaného pomníku T. G. Masaryka na Strakonicku.

Celý pietní akt zorganizoval br. David Maňhal, který jej také moderoval. Na úvod citoval slavný proslov prezidenta Edvarda Beneše, pronesený nad rakví TGM a zakončený výrokem: „Prezidente Osvoboditeli, odkazu, který jste vložil do našich rukou, věrni zůstaneme.“ Jako hosté se pietního aktu zúčastnili členové TJ Sokola Blatná a Podpurné jednoty K. H. Borovského Strakonice, kteří zároveň zajistili čestnou stráž se svými prapory. Čestnou stráž státní vlajky České republiky a praporec Jednoty ČsOL ve Strakonici tvořili vojáci v historických stejnokrojích 5. pěšího pluku „TGM“ československé armády a československých legií v Rusku. Dalšími hosty pietního aktu byli starosta obce Uzenice pan Jiří Pýcha, místostarostka města Sedlice paní Kateřina Brabcová a místopředseda Jednoty ČsOL ve Strakonici br. Stanislav Podlaha.

Po položení kytic k pomníku TGM následovaly proslovy hostů. Jako první vystoupila starostka Sokola Blatná ses. Blanka Malinová, která výrokem „Bez Sokola by nebylo legií a bez legií by nebylo Československa“ připomněla význam Sokola při vzniku legií. Dalším řečníkem byl politolog Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích PhDr. Vladimír Hanáček, který ve světle současných událostí hovořil o Masarykově vztahu k Rusku. Jako další vystoupil starosta Uzenic Jiří Pýcha, který hovořil o historii pomníku TGM v Uzenicích. Dalším řečníkem byl člen Podpurné jednoty K. H. Borovského František Sáček, který hovořil o praporu této jednoty a neopomněl také zmínit, že v ruských legiích byl také 9. střelecký pluk pojmenován po K. H. Borovském. Posledním řečníkem byl místopředseda strakonické jednoty ČsOL br. Stanislav Podlaha, který hovořil o praporci jednoty, který naše jednota převzala při VI. manifestčním sjezdu ČsOL 4. září 2021 v Praze. Promluvil také o stoleté historii ČsOL.

Děkuji všem, kteří se zúčastnili a věřím, že se při dalším podobném výročí opět „U Masaryka“ v Uzenicích sejdem, tentokrát za větší účasti místních občanů. ■

12. ročník střelecké soutěže na počest Vandy Biněvské

text ses. Eva Armeanová
předsedkyně jednoty
foto br. Stanislav Pítr

JEDNOTA ČsOL V Kladně

Kladenští legionáři stříleli ze samopalů vzor 58 na počest válečné veteránky Vandy Biněvské tentokrát poprvé bez účasti rodinných příslušníků Vandy. Ze zdravotních důvodů se omluvila její dcera Eva Rýdelová i její sestra Věra Holubeva – Biněvská, ale obě to moc mrzelo a všechny střelce a střelkyně nechaly pozdravovat.

Záštitu nad střeleckou soutěží převzala hejtmanka Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. Střílelo se na střelnici v Rudě u Nového Strašce a opět za odborného dozoru Jana Rubeše a jeho kolegy. Standa Pítr připravil rozpis střílejících dvojic a Jiří Zaňka s Jitkou Lenkovou se ujali funkce rozhodčích. Tentokrát velmi dobrá muška střílejících mužů způsobila, že na 1. místo nestačilo ani 99 bodů. Tolik nastříleli Karel Dudek a Jiří Skála. Shodně 98 bodů nastříleli Jiří Zaňka, Jan Malý, Stanislav Čížek a Josef Dostál. Po rozstřelu o 1. místo si vítězství vystřílel Karel Dudek (30 bodů), Jirka Skála nastřílel o dva body méně. Rozstřel o 3. místo opět nebyl jednoznačný, Jiří Zaňka 30 bodů, Jan Malý 27 bodů, Standa Čížek 30 a Josef Dostál 28 bodů. Další rozstřel Zaňka – Čížek opět 30 bodů. Následující rozstřel znovu nerozhodl o 3. místě. Nakonec bylo rozhodnuto, že 3. místo získá Jiří Zaňka.

V kategorii žen 1. místo obhájila Iveta Kohelová s 97 body, v loňském roce nastřílela 95 bodů. Na 2. místě skončila Hana Wolfová s 86 body a 3. místo s 84 body patřilo Jitce Lenkové. Předsedkyně kladenské jednoty ČsOL Eva Armeanová vítězům

předala poháry, medaile, diplomy, láhev vína. Všichni účastníci dostali pamětní list, na kterém je fotografie Vandy Biněvské se sniperskou puškou, pořízená v Buzuluku. V loňském roce jsme se zúčastnili křtu knihy Marie Ljajkové a Vanda Biněvská Československé legendy s odstřelovací puškou autorů Aleny Flimelové a Romana Štéra. Na str. 91 Vanda vzpomíná: „Se zbraňí jsme se ani nestačily příliš sžít a už nás čekaly střelby. Pro mě dopadly dobře. Z pěti nábojů jsem měla pět zásahů stejně jako Marie Ljajková, rovněž od kulometné roty. Byly jsme nejlepšími střelkyněmi. A právě proto nás obě poslali do kursu odstřelovačů.“ Na str. 141 se píše o naší jednotě, že od roku 2010 pravidelně pořádáme střelecký memoriál k uctění její památky.

Poděkování patří hejtmance Středočeského kraje a Ministerstvu financí za poskytnutí dotace, Janu Rubešovi za odborný dozor a také všem 34 účastníkům střelecké soutěže. ■

125 let od narození štábního kapitána Theodora Kouby

br. Milan Kopecký

JEDNOTA ČSOL V CHOMUTOVĚ

Dne 2. června by oslavil štábní kapitán Theodor Kouba své 125. narozeniny. Pietního aktu ve stejnojmenné ulici u jeho pomníčku se účastnili představitelé města Chomutov i dalších organizací, Jednota ČSOL v Chomutově, ČSBS Chomutov, Sokol Chomutov a žáci chomutovské 4. ZŠ Kadaňská. Slavnostní ráz této vzpomínce dodali členové Muzea Československého opevnění z let 1936–1938 na Kočičáku v dobových legi-onářských stejnokrojích.

Theodor Kouba se narodil 2. června 1897 v Dožici, okres Blatná. Absolvoval nižší reálné gymnázium v Českých Budějovicích a dva ročníky české Obchodní akademie v Chrudimi. Po narukování do rakousko-uherské armády k pěšímu pluku 11 v Písku, v srpnu 1915, byl vzhledem ke svému vzdělání odveden jako vojín-jednorokní dobrovolník a odeslán do školy pro důstojníky v záloze. V prosinci 1915, již jako desátník-jednorokní dobrovolník, odjel s plukem do pole, na italské bojiště, kde jako velitel družstva působil na frontě v jižních Tyrolích. Od září 1916 velel již jako šikovatel výzvědné hlídce v úseku od Montebella až po Castellazzo na Piavě. Italy byl zajat v listopadu 1916.

Po vstupu do legií byl v dubnu 1917 v Padule zařazen v hodnosti podporučík k III. armádnímu sboru italské armády jako velitel výzvědné hlídky. Zúčastnil se bojů u Monte di Val Bella. Theodor Kouba se zařadil mezi odvážné rozvědčíky a tak byl již v srpnu 1918 „pro zásluhy válečné“ povýšen na poručíka. Za prokázanou odvahu v bojích byl vyznamenán Čs. válečným křížem 1918, italským válečným křížem „Croce al merito di guerra“ a medailí „Medaglia dell' Unità d'Italia“. To byl již příslušníkem střeleckého pluku 39 čs. legií v Itálii, který nesl jméno „Výzvědný“. Tento pluk byl sestaven z výzvědných rot čs. legionářů.

Po skončení první světové války, 11. listopadu 1918, bylo třeba urychleně přepravit československé legionáře na obranu nově založeného státu, s jehož existencí se nechtělo smířit jak Polsko, tak Maďarsko. Legionáři, kteří prošli boji na italské frontě, měli vysokou bojovou hodnotu, byli velmi dobře vyzbrojeni a vyzbrojeni. Do vlasti se čs. legionářské pluky z Itálie vracely po železnici v prosinci 1918.

Poručík Theodor Kouba se spolu s plukem zúčastnil bojů proti maďarským bolševikům na jižním Slovensku. Dne 5. června 1919 ale odešel z bojů o Nové Zámky do nemocnice s recidivou tropické malárie. Dne 31. prosince 1919 byla ukončena jeho služba v legiích a tak jako mnozí důstojníci, kteří prošli legiemi, i on se rozhodl pro životní dráhu vojáka z povolání. Po propuštění z nemocnice byl přidělen do zpravodajského oddělení při Ministerstvu národní obrany. V této činnosti byl velmi kladně hodnocen. Uplatnil zde jak své jazykové znalosti – mluvil italsky, německy, srbsky, francouzsky a částečně maďarsky – tak znalosti zemí a oblastí, kde za první světové války působil.

Dne 1. září 1920 byl povýšen do hodnosti nadporučík a byl převelen k hraničářskému praporu 8 v Ipolských Šáhách. Následovalo deset let služby v posádkách na Slovensku a Podkarpatské Rusi, kde velel různým jednotkám.

Dne 15. dubna 1932 byl přemístěn, již v hodnosti štábní kapitán pěchoty, k pěšímu pluku 46 v Chomutově. Velitel pluku 46 plk. Josef Nosek mimo jiné zapsal do jeho spisu: „dobrý instruktor, dovede uplatnit vliv na podřízené, je schopný velitel, velmi nadaný, bystrého postřehu a logického taktického úsudku, záliba v tělesných cvičeních a jízdě na koni.“ Štábní kapitán pěchoty Theodor Kouba se následně stal symbolem odporu příslušníků chomutovského pěšího pluku 46 vůči nacistické okupaci. V kritických měsících roku 1938 byl ustanoven jako okrskový důstojník ke kadaňskému praporu Stráže obrany státu (SOS), v jehož řadách při srážkách s nacistickými bojovkami prokázal svoji velitelskou rozhodnost a odpor proti nacismu se zbraní v ruce. V praxi to znamenalo, že jej v září 1938 bylo v Krušných horách doslova „plno“ –

k nelibosti henleinovců a radosti obránců hranic. Navštěvoval jednotlivá družstva SOS na jejich stanovištích na hranicích, vyšetřoval incidenty s henleinovci a svými zásahy posiloval, svým svérázným způsobem, morálku příslušníků družstev SOS.

Dne 23. září 1938 velel protiútoku čs. jednotek při osvození města Vejprty, které bylo den před tím obsazeno jednotkami německého Freikorpsu a ordnerů za spoluúčasti jednotek SS a SA. Byl za svoje působení u praporu SOS velmi dobře hodnocen velitelem praporu pplk. Františkem Stanglem: „Jako přidělený důstojník byl iniciativní, ochotný, vůči podřízeným energický. Svými podřízenými byl velmi oblíben.“ Štábní kapitán pěchoty Theodor Kouba se stal jednou z nejvýraznějších osobností mezi obránci nacisty ohrožovaného úseku hranic republiky – východního Krušnohoří.

Při ústupu z hranice, po mnichovské konferenci 30. září 1938, působil jako styčný důstojník čs. armády, který jednával s německou stranou otázky přebírání a předávání čs. území, vydaného Německu. Vystupoval hrdě, rázně a energicky jednal s německými důstojníky. Od listopadu 1938 byl přidělen k velitelství I. sboru v Praze a dne 15. června 1939 byl vyvážen ze svazku čs. armády.

Theodor Kouba byl umístěn na protektorátní ministerstvo školství ve funkci vrchního tajemníka zemské školské rady v Praze. Za okupace se aktivně zapojil do domácího odboje v rámci ilegální vojenské organizace Obrana národa.

Krátce po příchodu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha do Českých zemí 27. září 1941 byl Theodor Kouba již dne 14. října 1941 zatčen gestapem. Důvodem jeho zatčení byla jeho aktivita v odboji, ale svoji roli zde jistě sehrála i jeho aktivní činnost v roce 1938 na hranicích, kterou mu henleinovci nezapomněli. Za necelý měsíc nato byl Theodor Kouba 31. října 1941 odsouzen k trestu smrti a tentýž den byl nacisty popraven na střelnici v Praze-Kobylisích. ■

Nový památník válečným veteránům v Ostravě

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

br. Martin Lokaj
předseda jednoty

V první červencový den se členové Jednoty ČsOL Ostrava 1 připojili k válečným veteránům, představitelům místní i krajské samosprávy, armády a spolků na slavnostním odhalení nového a velmi nevšedního památníku všem válečným veteránům v ostravském Parku Čs. letců. Přítomen byl mezi jinými i otec myšlenky na zřízení pomníku, někdejší krajský vojenský ředitel plk. gšt. Jaroslav Hrabec, který ve svém projevu vyzdvihl fakt, že jde vůbec o první památník akcentující také novodobé veterány Armády České republiky. Ke shromážděným promluvila rovněž autorka realizace Pavla Sceranková, která poděkovala především samotným veteránům, s nimiž při tvorbě spolupracovala: „Myšlenka, která nám dodávala po celou dobu sílu, jsou slova jednoho z nejstarších veteránů. Že mír se musí chránit.“

Na uměleckém řešení díla, které zvítězilo ve výtvarně-architektonické soutěži, se podílel spisovatel a básník Ondřej Buddeus. Památník tvoří tři kužely, se kterými může návštěvník pohybovat v žulových drahách a měnit tak význam citátů umístěných na okruzích. Kužely putující v prostoru symbolizují lidi vracející se z válečných cest a hledajících své místo. Získané zkušenosti z války jejich hledání uzavírá v kruhu, objekty tak nemají své pevné místo, trochu „překáží“, nikoliv proto, že by byly zbytečné, ale proto, že pro ně neexistuje místo, jež by odpovídalo zažitým zkušenostem. Největší kužel představuje mimořádnou situaci války, druhý reflektuje všednodennost. Nejmenší objekt prezentuje situaci doma, po konfliktu, tematizuje mlčení, to, o čem nelze hovořit.

Slova na okruzích pocházejí z úst válečných veteránů a zachycují jejich osobní zkušenost i kolektivní příběh. „Cokoliv se kdykoliv může stát, musíme být připraveni“, „Modlím se, aby nás měli rádi, i když se vrátíme trochu jiní“, „Jsme vojáci, plníme úkoly“, „Těšíme se domů“, „Střelba je tak blízka“, „Cítím hrdost na sebe i na vás“. To jsou některé z citátů, díky kterým má návštěvník možnost sdílet pocity veteránů. Tvůrci vedli rozhovory

jak s účastníky novodobých konfliktů po roce 1989 (v bývalé Jugoslávii, Iráku a Afghánistánu), tak druhé světové války. Zdrojem a inspirací byly i rozhovory, které zaznamenává projekt *Paměť vojáka – příběhy zahraničních operací* Vojenského historického ústavu, dokumentujících události z novodobých misí. Slova válečných veteránů odlišují ostravský památník od jiných, nesoucích zpravidla jména padlých. Výjimečné je také nasvícení textů, jež po setmění dotváří atmosféru místa.

„Máme tady dílo velmi nevšední, zajímavé, které bude budit spoustu otázek, a to je správně. Věřím, že veteráni všech válek nyní budou mít v Ostravě důstojné místo, kde si budeme moci jejich zásluhy o vlast a o svobodu připomínat,“ prohlásil během slavnostního odhalení primátor Ostravy Tomáš Macura a vystihl tak úlohu, kterou památník bude ve veřejném prostoru nepochybně plnit. ■

Milevské branné závody 2022

JEDNOTA ČsOL V PÍSKU

Ve středu 27. dubna se v Milevsku konaly branné závody pro týmy základních škol v působnosti obce s rozšířenou působností. Akci uspořádala písecká jednota ČsOL za podpory města Milevska, 1. ETALON, z. s., HZS JČK (Písek), ČČK Písek, AČR (Tábor, 42. mechanizovaný prapor), KVV České Budějovice, válečných veteránů a podporovatelů (nadace KONABO, europoslankyně Radka Maxová, senátor zdejšího obvodu Jaroslav Větrovský) jako přípravu na krajskou soutěž. Tu organizuje tradičně právě Krajské vojenské velitelství České Budějovice pro nejlepší týmy z Jihočeského kraje, letos 3. června na Výstavišti v Č. Budějovicích (Den s armádou) s možností postupu na celostátního kola soutěže Battlefield.

Děti prokázaly praktické dovednosti a znalosti v oblasti první pomoci, evakuace, požární prevence, historie státu a armády, fyzickou zdatnost (překonávání překážek, výdrž, výkon, rychlost), topografické znalosti bez pomůcek i s pomůckami i střelby ze vzduchovky.

A kdo byl nejlepší? Z 11 týmů první dvě místa obsadily týmy ze ZŠ Chyšky, na 3. místě se umístili žáci 1. ZŠ T. G. Masaryka Milevsko. Všechny týmy se chovaly férově a poděkování patří i vedení a zaměstnancům SPOS, kteří připravili pro tuto soutěž velmi dobré zázemí a bezproblémový průběh, což svědčí o velmi dobré spolupráci s vedením města.

Ceny předával pan starosta Ivan Radosta s místostarostou Michalem Horkem. Velké poděkování patří taktéž panu Bc. Jiřímu Batystovi, DiS., který se vždy precizně podílí na přípravách branných soutěží v rámci POKOS (příprava občanů k obraně státu). ■

Veteránský revolver – střelecká soutěž družstev 2022

text br. Petr Tolar
foto br. Petr Maxim

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

Výbor Jednoty Československé obce legionářské v Plzni uspořádal v sobotu 10. září 2022 tradiční střeleckou soutěž pro své členy a jejich rodiny a známé nazvanou „Veteránský revolver“. Záříjový termín byl opět věnován soutěži tříčlenných družstev. Střílelo se ve třech kategoriích: ženská, mužská a smíšená družstva. Místem konání byla opět armádní střelnice v Plzni-Lobzích.

V kategorii žen se bohužel zúčastnilo pouze jedno družstvo, takže soutěž nebyla tak napínavá. Daleko větší však byla účast družstev mužských a zvláště pak smíšených. Z devíti týmu tvořených muži, se na prvním místě umístilo družstvo Šnajdr – Sedlák – Bittner s celkem 214 body. I další dvě družstva na stupních vítězů přesáhly hranici dvou set

bodů a žádné mužské družstvo nekleslo pod hranici jednoho sta bodů. Smíšených družstev soutěžilo deset, z velké části se jednalo o rodinné týmy. Nejlépe se umístilo družstvo Vranovská – Paur – Vranovský se 174 body, přičemž br. Paur byl s nástřelem 89 bodů nejlépe střílejícím účastníkem celé soutěže. Hranici osmdesáti bodů překonali celkem tři střelci, pět střelců nastřílelo více jak sedmdesát bodů a jedenáct střelců mělo mezi šedesáti a sedmdesáti body. Leč naše soutěže nejsou o výkonech, ale zejména o dobré náladě, pohodě a společném setkávání. Všichni si proto zaslouží ocenění a všem patří poděkování.

Za přípravu akce si pak zvláštní poděkování zaslouží manželé ses. Dana Vranovská a br. Aleš Vranovský, a také br. Miroslav Hus, který byl hlavním rozhodčím soutěže. ■

Vzpomínka na sestru Irenku

JEDNOTA ČsOL V PÍSKU

Dne 16. září 2022 ve věku 92 let opustila tento svět ses. Irena Hrbáčková, rozená Hlávková, členka ČSBS a Jednoty ČsOL v Písku. Sestra Irenka, jak jsme jí říkali, se narodila 14. září 1930 ve Vojnově Městci na Vysočině v tehdejší Československu. Vyrůstala v Račině na hájence, kde byl její otec Viktor Hlávka hajným. Zde vychodila obecnou i měšťanskou školu. V roce 1944 byla do oblasti Vysočiny vysazena partyzánská brigáda Mistr Jan Hus s velitelem Alexandrem Fominem. K partyzánům se přidal otec Viktor i bratr Miroslav. Později byli partyzáni v domě rodiny Hlávkových ubytováni, rodina Hlávkových zajišťovala partyzánům obživu, předávala zprávy o pohybu německých okupantů. Do předávání zpráv se zapojila i mladá Irena, byla jedním z nejmladších pomocníků partyzánů. V průběhu ledna 1945 bylo mnoho spolupracovníků partyzánské brigády pozatýkáno. Partyzánská brigáda se tak rozdělila na čtyři pohyblivé skupiny. Vzhledem k nastupujícím represím a z obav ze zatčení musely domov opustit také mladá Irena a její matka.

Do konce války se musely skrývat, různě přebývaly u českých obyvatel na Vysočině, kteří se nebáli nasadit i vlastní život. Vždyť za přechovávání partyzánů či jejich pomocníků hrozila smrt. Němci intenzivně sledovali pohyb a činnost partyzánské skupiny na Vysočině s cílem je zničit. Na základě zachycených signálů z radiostanice byla skupiny partyzánů v čele s Alexandrem Fominem dne 26. března 1945 u obce

Leškovice obklíčena. V nerovném boji (cca 300 nacistů) padlo všech sedm příslušníků partyzánské štábu, těžce zraněný major Fomin byl mučen a dne 28. března 1945 zastřelen velitelem kolínského gestapa Feustelem. Po válce na místě obklíčení v Leškovicích vyrostl památník, u kterého se každoročně ve výroční den boje scházejí dnes již zejména pozůstalí příslušníci partyzánské brigády Mistr Jan Hus.

Pokud zdravotní stav sestřice Irence dovozoval, byla vždy mezi účastníky. Po skončení války sestra Irenka dostudovala, vdala se za vojáka z povolání Miroslava Hrbáčka a založila rodinu. Z důvodu převelení manžela do různých posádek se stěhovala také ses. Irenka s rodinou. Poslední posádkou manžela bylo město Písek, kde oba manželé odešli do důchodu. Sestra Irenka se aktivně zapojovala do společenského života, byla členkou řady organizací a spolků.

Byla dlouholetou předsedkyní Základní organizace ČSBS, byla také členkou Jednoty ČsOL v Písku. Ráda besedovala s žáky píseckých škol, zúčastňovala se výstav na základních a středních školách v Písku, které pořádala písecká jednota ČsOL, účastnila se vzpomínkových akcí v Terezíně, Lidicích, Klatovech, Bernarticích a Oslově, pietních akcí v městě Písku, oslav Dne válečných veteránů apod. Svůj život dožila v klidu v Domově pro seniory T. G. Masaryka v Berouně.

Čest její památce.

Soutěž Mistr Jan Hus následovníkům 2022

text br. Jaroslav Pospíšil, foto ses. Eva Veselá

Již po sedmé se uskutečnila znalostní soutěž k připomenutí nadčasových myšlenek Mistra Jana Husa následovníkům, tedy dětem základních škol. Její počátek spadá do roku 2015, kdy byl na Husově náměstí v Písku osazen Husův kámen a zasazena Husova lípa.

Této soutěži se účastní týmy základních škol, kdy jsou v každém týmu vždy žáci od prvních do devátých tříd, tedy devět členů jednoho týmu ve věku od sedmi do patnácti let. Proč takové týmy? Soutěž je především o spolupráci, neboť člověk je tvor společenský a když se v mládí naučí spolupracovat nejen se svými vrstevníky, pak je jistě lépe připraven na realitu života. Je více tolerantní, ale také umí pomoci těm slabším, když je tomu třeba.

Nakonec i reprezentace školy znamená jistou hrdost a loajalitu ke svojí škole. Téma je spojeno s myšlenkami Mistra Jana Husa, které představují období reformace a potřeby pravdy. Neboť nedostatek informací zakládá nesprávné závěry... Co nás však velmi potěšilo, že ve finále byly letos výsledky skutečně velmi vyrovnané! 1. místo obsadil tým ZŠ Jana Husa, 2. místo ZŠ Svobodná, 3. místo ZŠ Tomáše Šobra, 4. místo ZŠ Protivín.

Pro 12 družstev z Písku a Protivína připravili stanoviště pracovníci Hasičského záchranného sboru Písek, jednotky SDH Písek, Odboru životního prostředí a odboru kultury města, Destinační kanceláře Píseckem, Střední zemědělské školy, Střední zdravotnické školy a Oblastního spolku ČČK Písek.

Samozřejmě členové Jednoty ČsOL v Písku, Leteckého klubu generála Janouška a další aktivisté.

Soutěž podpořilo město Písek, nadace KONABO, pekárna Zlívce a zaštitila poslankyně Evropského parlamentu Radka Maxová.

Velké poděkování patří řediteli ZŠ Jana Husa Mgr. Janu Adámkovi za operativní poskytnutí zázemí v prostorách školy. Právě on má spolupráci „pod kůží“ a je toho příkladem, že se pak společné věci daří. ■

Den ústavy Ukrajiny

JEDNOTA ČSOL UKRAJINA

Ústava Ukrajiny je základním zákonem Ukrajiny. Přijata byla 28. června 1996 na 5. zasedání Nejvyšší rady Ukrajiny a vstoupila v platnost dnem svého přijetí. Na památku přijetí ústavy se na Ukrajině každoročně slaví státní svátek – Den ústavy Ukrajiny.

Jsme uprchlíci, kteří utekli před válkou na Ukrajině a momentálně bydlíme v hotelu Legie, kde se o nás stará Československá obec legionářská. Samozřejmě chceme podpořit naši rodnou zemi v tak těžké době, a proto jsme uspořádali akci věnovanou oslavám Dne ústavy Ukrajiny.

Příprava na něj trvala asi dva týdny. Také jsme se rozhodli, že budeme vybírat peníze na auto pro naše obránce. A tak jsme získali podporu mistrů umění z Ukrajiny, kteří nám poskytli kreativní díla, která se pak úspěšně prodala a výtěžek byl poslán na pomoc Ukrajině. Připravili jsme také brožurky s přáním pro vojáky.

Po večerech jsme neustále chodili na zkoušky, abychom dobře zahráli ukrajinské písně. Děti se učily básničky, vyráběly dekorace na výzdobu sálu. Den před akcí byla naše kuchyně v hotelu horká, protože jsme vařili boršč a zelňačku, pekli palačinky.

V den akce jsme byli trochu nervózní, ale věděli jsme, že s podporou našich přátel – dobrovolníků z Československé obce legionářské, bude vše v pořádku. Tak se i stalo, sešlo se mnoho umělců z celé České republiky, hostů bylo tolik, že jablko

nemělo kam spadnout. Je hezké, že se akce zúčastnil zástupce velvyslance Ukrajiny v ČR.

Akce se nesla v přátelské atmosféře, diváci si koncert užili a společně s účinkujícími si zazpívali písničky. Každý měl možnost zakoupit si krásné suvenýry a obrazy. Komu chybělo ukrajinské jídlo, čekal na něj boršč, zelňačka, palačinky a osvěžující nápoje. Zajímavostí je, že přítomní měli možnost vyrobit si vlasteneckou manikúru a malování na obličej. Někteří hosté si koupili legendární poštovní známky z Ukrajiny. Udělali jsme spoustu fotek, které nás baví dodnes.

Velká část byla věnována studiu zajímavých aspektů Ústavy Ukrajiny. Toto je jedna z nejdemokratičtějších ústav na světě. Doprovázeli nás naši dobří dobrovolníci, kteří nám vždy podají pomocnou ruku. Připomněli jsme si tento svátek a doufáme, že příští Den ústavy Ukrajiny oslavíme na mírumilovné Ukrajině. ■

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel.: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o.,

Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **UZÁVĚRKA ČÍSLA:** 28. října 2022, **EVIDENČNÍ ČÍSLO:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

REPREZENTAČNÍ A DÁRKOVÉ PŘEDMĚTY ČSOL

- Rukávové značky
- Kšiltovky a zimní čepice
- Klíčenky
- Samolepky
- Darovací předměty
- Legionářská tematika

Uvedené výrobky vyrábí a dodává
br. Jan Pávek, tel. 605 331 044, pavek@janpavek.com

AKTUÁLNÍ NABÍDKU NALEZNETE NA STRÁNKÁCH:
WWW.JANPAVEK.COM

Muzeum československých legií

Francouzský pamětní štítek na helmu vz. 1915 „Adrian“

br. Vlastimil Křišťan

Francouzská helma „Adrianka“ se nestala pouze symbolem Československé obce legionářské, ale také Velké války jako takové. Bylo vyrobeno na 20 milionů těchto helem a chránily vojáky od zákopů západní fronty, přes alpské vrcholky, až po zasněženou Sibiř.

Měsíc po konci války, 18. prosince 1918, francouzský prezident Raymond Poincaré vydal „Dekret o udělení přilby každému důstojníkovi nebo vojákovvi, který patřil k armádní formaci“. Dekret určoval, že „každý důstojník nebo voják, který patří nebo patřil k útvaru armád, obdrží přilbu opatřenou těmito nápisy: (Jméno a hodnost) VOJÁK VELKÉ VÁLKY 1914–1918. Pro vojáky, kteří jsou v současné době v armádě, bude tato přilba tou, kterou nosí. Přilba se stejnými nápisy bude na požádání vydána rodině každého zesnulého vojáka, který patřil k armádní formaci.“

Doprovodné odůvodnění ministerského předsedy Clemenceaua, že dekret směřuje „k upomínce na bratrskou účast francouzských hrdinů v nejhroznějším a vítězném úkolu, jaký kdy zaznamenáván byl v historii, zdá se býti záhodno, aby každý voják velké války měl stejnou památku na bitvu. Přilbice „poilu“ (pozn. výraz „poilu“ – chlupáč, byl slangový termín pro francouzské vojáky) bude touto upomínkou na dobu, charakterizovanou touž velikostí, jaká daleko předčila nynější pokolení. Rodiny našich drahých mrtvých budou chovati svou přilbici jako drahoucennou památku na svého hrdinu, jehož oběť zachránila svou duši a čest země.“

Francouzští vojáci obdrželi takto upravené helmy při demobilizaci, která se některým odvodovým ročníkům protáhla až do léta 1919. Ačkoliv v samotném dekretu není určena podoba této památné úpravy, v dochované podobě jde o mosazný štítek ve tvaru předního kšiltu helmy „Adrian“ s prolisem oválu uprostřed a vavřínových věnců po stranách. Ve spodní části oválu je nápis „SOLDAT DE LA GRANDE GUERRE 1914–1918“ a místo pro umístění hodnosti a jména. Pamětní štítky byly k helmám připevňovány nýtem na zúžených koncích.

